

"Oulu on ikään kuin pienoiskoossa Suomi".

Oulun seksuaalirikosten käsittely kahdessa Ylen keskusteluohjelmassa

Saana Lehtonen

Pro Gradu-tutkielma

Mediatutkimus

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2020

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

LEHTONEN, SAANA: *”Oulu on ikään kuin pienoiskoossa Suomi.”* Oulun seksuaalirikosten käsittely kahdessa Ylen keskusteluohjelmassa

Tutkielma, 92 s.

Mediatutkimus

Toukokuu 2020

Käsittelen tässä pro gradu -tutkielmassa sitä, miten kolmessa Suomen Ylen keskusteluohjelman jaksossa käsiteltiin Oulun seksuaalirikoksia. Valitsemistani jaksoista yksi oli A-studiosta ja kaksi Sannikka & Ukkolasta. Litteroin nämä jaksot parhaani mukaan ja analysoin sitten aineistoani sen perusteella, millaisia asioita Oulun seksuaalirikoksista keskusteltaessa nousi esille. Valitsin juuri Ylen ohjelmia, koska olen kiinnostunut Ylen asemasta Suomessa ja siitä, miten sen ohjelmissa käsitellään näin tunteita herättävää aihetta.

Valitsin nämä jaksot aineistooni, koska niiden avulla Oulun seksuaalirikoksia pääsee tarkastelemaan melko monesta erilaisesta näkökulmasta. Vieraina jaksoissa oli viranomais- ja asiantuntija-asemassa olevia ihmisiä, kuten poliitikkoja, poliisiylijohtaja ja seksuaaliterapeutti. Lisäksi yhden kokonaisen jakson ideana oli se, että haastateltiin maahanmuuttajataustaisia ihmisiä ja kysyttiin heidän mielipiteitään näistä tapahtumista.

Metodinani käytin kahta eri tekniikkaa, joita yhdistin saadakseni mahdollisimman monipuolisia näkökulmia analyysiini. Nämä valitsemani metodit olivat lähiluku ja kehysanalyysi. Lähiluvulla pyrin löytämään tekstistä toistuvia asioita, joita nostettiin esille. Näitä kutsuin teemoiksi. Kun niitä esiintyi mielestäni riittävästi, siitä muodostui teemakokonaisuus. Näistä teemakokonaisuuksista muodostui tekstini analyysiosuuden alaluvut. Niitä olisi löytynyt useampiakin, mutta valitsin niistä neljä kiinnostavinta, joita tarkastelin ja joista nostin esimerkkejä aineistostani. Tämän lähiluvun rinnalla analyysissäni kulki kehysanalyysi, jonka avulla pyrin tuomaan esille sitä, mitä olennaisia asioita näiden teemojen taustalla on eli kehyksiä. Ne eivät siis ole välttämättä suoraan aineistosta nähtävillä olevia asioita, vaan sellaisia, jotka vaikuttavat taustalla. Ne siis luovat kontekstia käsittelemilleni teemoille.

Teemakokonaisuudet, jotka olivat käsittelyssä analyysin alaluvuissa, olivat ongelmien yleisyys ja laajuus, poliittinen tilanne ohjelmien ajankohtana, maahanmuuttajien yliedustus seksuaalirikostilastoissa ja mahdolliset syyt sille sekä konkreettisuuteen pyrkiminen. Kaikista näistä kokosin siis esimerkkejä, joissa osoitin kaikkien näiden kokonaisuuksien näkyvyyden aineistostani.

Kaiken kaikkiaan Oulun seksuaalirikoksia saatiin käsiteltyä näiden ohjelmien puitteissa melko monipuolisesti ja suurimmalta osin onnistuneesti ilman, että esimerkiksi tiettyyn ihmisryhmiin kuuluvia ihmisiä leimattiin liikaa ja niin, että ihmisiä saatiin valistettua monesta näkökulmasta siitä, miten näiden rikosten vahinkoja on alettu korjata ja miten tällaisia pyritään ennaltaehkäisemään tulevaisuudessa.

Asiasanat: kehysanalyysi, lähiluku, Oulun seksuaalirikokset, Yle, Yleisradio, maahanmuutto, keskusteluohjelmat

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	1
2	Taustoitusta: Yleisradio, keskusteluohjelmat ja Oulun seksuaalirikokset.....	5
2.1	Yleisradio: lyhyt historia ja sen nykyinen asema Suomessa	5
2.2	Keskusteluohjelmat: genren määrittely ja tärkeimmät ominaisuudet.....	11
2.3	Oulun seksuaalirikokset: miten tapahtumat etenivät?	16
3	Aineisto ja menetelmä	24
3.1	Aineisto: syvempi katsaus A-studioon ja Sannikka & Ukkolaan.....	24
3.2	Metodit ja teorit: miten toimin ja miksi?.....	35
4	Analyysi: Mitä kaikkea Ylen ohjelmista nousee esille?	41
4.1	Ongelmien yleisyys ja laajuus.....	43
4.2	Poliittisuus Ylen keskusteluohjelmissa: lähestyvät eduskuntavaalit	54
4.3	Maahanmuuttajien yliedustus seksuaalirikostilastoissa ja mahdollisia syitä sille	62
4.4	Ongelmien konkretisointi ja lupaukset niiden korjaamiseen	69
5	Yhteenveto: tutkielman tärkeimmät havainnot	76
	Lähteet:	81
	Linkit käytettyihin uutisjuttuihin:	84

1 Johdanto

Median tutkimisessa on aina ollut kiinnostavaa se, miten erityisesti jostakin tunteita herättävästä ja arasta aiheesta keskustellaan julkisesti. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa aiheena olevat seksuaalirikokset aiheuttavat monille ihmisille paljon surua, vihaa ja traumoja. Rikosten uhrien ja heidän omaistensa täytyy käydä läpi paljon vaikeita asioita. Siksi on hyvin tärkeää, että näistä asioista puhutaan mediassa ymmärtävällä, rakentavalla ja asiallisella tavalla. Se helpottaa sitä, että näistä asioista voidaan puhua ja olla tietoisia niin tällä hetkellä kuin tulevaisuudessakin. Se toivon mukaan tekee myös rikosten uhreille puhumisen helpommaksi. Näiden seikkojen takia on tärkeää, että seurataan, miten näistä puhutaan julkisesti. Siksi olen tähän tutkimukseen päättänyt tutkia Oulun seksuaalirikosten käsittelyä.

Loppuvuonna 2018 Oulussa tuli ilmi poikkeuksellisen laaja lasten ja nuorten seksuaalisen hyväksikäytön tapahtumasarja, jossa joukko ulkomaalaistaustaisia miehiä houkutteli netin ja sosiaalisen median välityksellä nuoria tyttöjä kanssakäymisiin. Tapahtumia oli siis useita, ja suurimmalla osalla niistä ei ollut mitään tekemistä toistensa kanssa. Joissain tapauksissa yhdellä rikoksella oli useampi tekijä. Uhreina olleet tytöt olivat erittäin nuoria, noin 10–15-vuotiaita. Näiden rikosten ilmenemisen vuoksi maahanmuutto ja maahanmuuttajataustaisten ihmisten tekemät rikokset nousivat taas suuriksi puheenaiheiksi. Oulun rikokset olivat suuri uutisaihe monen kuukauden ajan, ja edelleenkin tämän tutkimuksen kirjoitusaikaan ja sen jälkeen siitä voi tulla uutta tietoa, sillä moni asia voi vielä olla saattamatta loppuun. Toisessa luvussa selostan tarkemmin, mitä kaikkea näissä seksuaalirikoksissa tapahtui ja mitä niistä on tutkimukseni kirjoituksen aikaan selvillä.

Itse kiinnostuin Oulun seksuaalirikosten keskustelusta, sillä aloin miettiä, miten näin tunteellisesta ja vaikeasta asiasta keskustellaan. Se on kuitenkin erityisen tärkeää näiden rikosten osapuolille mutta myös esimerkiksi sellaisille ihmisille, jotka ovat joskus muulloin joutuneet kokemaan seksuaalista hyväksikäyttöä. Ensin aloin tutkia aiheesta kirjoitettua uutisointia, mutta tulin siihen tulokseen, että audiovisuaalinen materiaali kiinnostaa enemmän, sillä se on monipuolisempaa, eikä sitä ole tutkittu niin paljon kuin kirjoitettua materiaalia. Tätä kautta aloin myös kiinnostua erityisesti Yleisradiosta, sillä pidän sen asemaa suomalaisessa kulttuurissa kiinnostavana. Yle pyrkii viestinnässään olemaan mahdollisimman tasa-arvoinen. Kaikilla Suomen kansalaisilla on oltava samanlainen saatavuus niin opetuksellisiin kuin viihdyttäviin ohjelmiin. Olen myös olettanut, että

Yle myös pysyy mahdollisimman neutraalina kaikissa uutisaiheissaan, sillä se ei ole kaupallinen media. Tämä tavoite ei kuitenkaan ole aina onnistunut täydellisesti, jos mietitään esimerkiksi vuoden 2016 pääministeri Juha Sipilää ja Terrafamea koskevaa uutisointia¹. Tästäkin kerron enemmän seuraavassa luvussa. Yleisesti kuitenkin Ylellä näyttäisi olevan vakaa asema uskottavuudessa suomalaisten silmissä.

Aloin tutkia, miten Ylellä on uutisoitu Oulun seksuaalirikoksista ja löysin kolme keskusteluohjelman jaksoa, joissa käsitellään Oulun seksuaalirikoksia. Yksi näistä jaksoista on A-studiosta ja toiset kaksi Sannikka & Ukkolasta. Nämä ohjelmat ovat melko erilaisia, vaikka ovatkin molemmat ajankohtaisia keskusteluohjelmia. A-studio on rakenteeltaan melko vanha ohjelma ja se on pysynyt hyvin samanlaisena koko olemassaolonsa aikana. Ohjelmassa on luonnollisesti ollut monia juontajia, joista valitsemassani jaksossa juontajana toimii Sakari Sirkanen. Sannikka & Ukkola oli taas hyvin uusi sarja niihin aikoihin, kun aloin ideoida tutkimustani. Se ei ole rakenteeltaan niin selkeä kuin A-studio. Juontajina toimivat Marja Sannikka ja Sanna Ukkola, ja yhdessä jaksossa käsitellään yleensä kahta aihetta ja vieraita haastatellaan useassa yhteydessä. Selostan myöhemmin tarkemmin jaksojen rakennetta.

Perustelunani aineiston valinnalle on se, että näillä kahdella ohjelmalla on monia yhteisiä piirteitä mutta myös paljon eroavaisuuksia. Molemmat ohjelmat käsittelevät Oulun seksuaalirikoksia, molemmat kuuluvat keskusteluohjelman formaattiin ja molemmat kuuluvat Ylen ohjelmistoon. Toisaalta ohjelmat eroavat toisistaan esimerkiksi ohjelmien rakenteessa. Sannikka & Ukkola on huomattavasti monipuolisempi, koska sillä on kaksi toimittajaa, enemmän keskustelijoita ja keskustelua käydään useammassa eri kokoonpanossa useammassa eri paikassa. A-studion jakson rakenne on taas huomattavasti yksinkertaisempi, ja sillä on vain yksi toimittaja ja yleensä kolme vierasta. Näistä lähtökohdista on kiinnostavaa vertailla sitä, millaisia eroja näiden ohjelmien tavassa käsitellä samaa aihetta on. Luvussa kolme tulen vielä tarkemmin perustelemaan aineistoani.

¹ ks. esim. Suomen kuvalehden artikkeli aiheesta <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/paaministeri-sipila-vaiensi-ylen-uutisten-johto-hylllytti-sipila-jutut-ruben-stiller-sai-varoituksen/>

Olen valinnut nämä jaksot myös sen takia, että niissä vieraat edustavat tarpeeksi moninaisia tahoja tehdäkseen tarkastelusta kiinnostavaa. A-studiossa vieraina ovat poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen, seksuaaliterapeutti Kirsi Porras ja Oulun kaupunginjohtaja Päivi Laajala. Sannikka & Ukkolassa taas ensimmäisessä jaksossa vieraina ovat silloinen sisäministeri Kai Mykkänen (kok.) ja suurimpien oppositiopuolueiden edustajat Eero Heinäluoma (SDP), Jussi Halla-Aho (ps.) ja Olli-Poika Parviainen (vihr.). Toisessa jaksossa vieraina ovat neljä maahanmuuttajataustaista ihmistä, jotka ovat kansalaisaktivisti Seida Sohrabi, Sekulaarien maahanmuuttajien silloinen puheenjohtaja Eva Tawasoli, ihmisoikeusaktivisti Ibrahim Husain ja toimittaja Renaz Ebrahimi. Nämä kaikki vieraat antavat monipuolisia lausuntoja tapahtumista.

Tavoitteenani on saada tutkimuksessani selville, miten Oulun seksuaalirikoksista keskustellaan ja millaisia asioita rikoksista nostetaan esille. Pyrin ottamaan havaitsemisni asioissa huomioon laajemmat asiayhteydet ja erittelemään, miten ne vaikuttavat toisiinsa.

Tarkalleen tutkimuskysymykseni ovat:

- Millä keinoilla Yle käsittelee Oulun seksuaalirikoksia keskusteluohjelmissaan?
- Mitä kehyksiä ja teemoja Ylen keskusteluohjelmista on havaittavissa?
- Miten aineistosta esille tulleet kehykset ja teemat sopivat yhteen ja vaikuttavat toisiinsa?

Tutkimuksessani aion käyttää toisena menetelmänäni lähilukua ja sen avulla etsiä aineistoni ohjelmista olennaisia temaattisia kokonaisuuksia, jotka toistuvat useamman kerran. Mietin myös, mitkä aiheet esiintyvät molemmissa ohjelmissa, mitkä vain toisessa. Ohjelmien vertailu kulkee analyysissäni koko ajan, mutta se ei ole pääosassa. Aion analysoida löytämiäni kokonaisuuksia ja kertoa ohjelmista niihin sopivia esimerkkejä. Lähiluvun lisäksi otan käyttöön toiseksi menetelmäksi kehysanalyysin, sillä ne sopivat hyvin yhteen ja niiden avulla voin tarkastella aineistoani mahdollisimman monista näkökulmista. Kehysanalyysin avulla voin myös analysoida aiheen ympärillä olevia laajempia konteksteja, jotka vaikuttavat taustalla. Tutkimukseni menetelmästä kerron tarkemmin luvussa kolme. Selostan siinä luvussa tarkemmin, mitä tarkalleen tarkoitan teemalla ja kehyksellä, ja miten ne vaikuttavat tutkimukseni rakenteeseen. Siinä kerron myös käsitteistä ja aiemmista tutkimuksista, joita käytän avukseni omassa tutkielmassani.

Lyhyesti kuitenkin, käytän tutkimuksessani maahanmuuttoon keskittyvää tutkimusta, esimerkiksi Mari Maasillan ja Kaarina Horstin tutkimusta aiheesta. Lisäksi olen ottanut tutkimukseeni lähteeksi

mukaan muutamia keskusteluohjelmiin liittyviä tutkimuksia, jotta voin paremmin ymmärtää niiden rakennetta ja siten analysoida omaa aineistoani. Taustoituskuvani, jossa käsittelen keskusteluohjelmien asemaa Suomessa, tämä tulee erityisesti olemaan hyödyllistä. Samassa luvussa käsittelen myös Ylen asemaa Suomessa ja sen historiaa sekä Oulun seksuaalirikosten tapahtumia. Ylen käsittelyyn tärkeimpänä lähteenäni toimii Paavo Oinosen kirjoitushetkellä uunituore teos, joka käsittelee Ylen historiaa ja sen menneitä ja nykyistä asemaa Suomessa. Tämän kaiken lisäksi lähiluvun pohjana käytän Fairglough'ta ja kehysanalyysin pohjana Grossmania.

Tämän johdantoluvun jälkeen kerron taustoituskuvassa enemmän aiheeni taustalla olevista aiheista, jotta analyysini olisi helpompi ymmärtää. Nämä taustoituskuvat käsittelevät Yleisradiota ja sen asemaa Suomessa, Oulun seksuaalirikosten tarkempia tapahtumia sekä keskusteluohjelmia ja erityisesti niiden asemaa Suomessa. Tämän jälkeen kolmannessa luvussa kerron tarkemmin aineistostani, perustelen sen rajaamista ja selostan valitsemieni aineiston jaksojen sisällöstä ja rakenteesta. Lisäksi kolmannessa luvussa kerron lisää valitsemistani metodeista ja niiden yhdistämisestä. Neljännessä luvussa siirryn varsinaiseen analyysiin. Käyn läpi aineistossani nousseita olennaisia temaattisia kokonaisuuksia ja kerron niistä esimerkkejä. Viides luku on yhteenvetoa varten, ja siinä siis tiivistän tutkimukseni tärkeimmät osat, kerron loppuajatukseni ja muutenkin viimeistelen tekstini.

2 Taustoitusta: Yleisradio, keskusteluohjelmat ja Oulun seksuaalirikokset

2.1 Yleisradio: lyhyt historia ja sen nykyinen asema Suomessa

Tässä osiossa kerron Yleisradion toiminnasta lähinnä Suomessa, sillä se on tutkimukseni olennaisin kohde. Kuitenkin on sopivaa tuoda ainakin vähän esille yleisradiotoiminnan lähtökohtia muissakin maissa, sillä niissä on kuitenkin Suomen Yleisradion juuret. Kerron lyhyesti Yleisradion alusta ja sen toimintaperiaatteista ennen ja nyt. Koen, että se, miten Ylen lähtökohdat ovat rakentuneet vuosikymmenten aikana, on tärkeää, jotta Ylen nykyistä asemaa voi ymmärtää. Nykyisen aseman ymmärtäminen on taas olennaista siksi, että se on aineistoni taustalla vaikuttamassa. Lisäksi pohdin Yleisradion asemaa Suomessa nykyään ja kerron millä eri tavoilla Ylen palvelut näkyvät suomalaisten mediamaisemassa. Pyrin keskittymään kertomisessani siihen, mikä on juuri oman tutkimukseni kannalta Ylessä kaikkein olennaisinta, sillä veisi liikaa tilaa käydä läpi liian yksityiskohtaisesti Ylen historiaa.

Tässä osiossa tärkein lähteeni on Paavo Oinosen teos *Vain parasta kansalaisille. Yleisradiotoiminta julkisena palveluna* (2019). Siinä puhutaan ensin yleisradion synnystä Isossa-Britanniassa 1920-luvun alussa ja sen tärkeimmistä periaatteista. Sitten aletaan siirtyä muihin maihin ja Suomen Yleisradion perustamiseen. Muissa teoksen osissa käydään läpi Suomen Yleisradion tärkeimmistä vaiheista ja sen kohtaamista vaikeuksista. Lopuksi pohditaan Ylen nykyistä ja mahdollista tulevaa asemaa Suomessa. Oinosen teos on tietenkin tutkimukseni kirjoitushetkellä hyvin ajankohtainen ja se myös selkeästi erittelee Yleisradion tärkeimmät vaiheet ja siksi se on niin hyvä lähde tähän osioon. Käytän muitakin lähteitä mutta Oinosen teos on kaikkein tärkeimmässä roolissa tässä tutkimukseni osassa.

Britannian yleisradio BBC perustettiin 1922. Se pyrki rakentamaan radion voittoa tavoittelemattoman julkisen palvelun periaatteelle, kun taas esimerkiksi Yhdysvalloissa tämä sidottiin liike-elämään (Oinonen 2019, 16). Yhdysvalloissa radiosta ja siten ajan tärkeimmästä viihteen lähteestä tuli selkeästi kaupallinen jo alusta lähtien, kun taas Britanniassa pyrittiin pitämään kaupallisuus erossa radiosta. BBC:n tavoitteet perustamisesta lähtien olivat tarjota tasa-arvoisesti

kansalaisilleen parasta mahdollista viihdettä ja samalla valistaa kansalaisia. Suomen Yleisradio otti selkeästi mallinsa BBC:n toimintaperiaatteista.

Suomen Yleisradio (Yle) perustettiin 1926 ja se otti käyttöön melko samanlaiset tavoitteet kuin Britanniassa. Suomelle oli tärkeää, että sekin saisi eurooppalaisen mallin mukaisen epäkaupallisen radioyhtiön, joka alkoi kerätä suojiinsa eri puolella maata olevia asemia (Oinonen 2019, 49). Senkin tavoitteena oli toimia valistajana kansalaisilleen, mutta kansalaiset kuitenkin kaipaivat myös viihdettä, ja sellaista pyrittiinkin tarjoamaan. Viihteen haluttiin olevan parasta, mitä kansalaisille voisi tarjota. Yleisradiolla olikin pitkään Suomessa jonkinlainen monopoli, ja siksi se sai melko vapaasti päättää, mitä kansalaisille tarjottiin. Yleisradion ensimmäisen toimiluvan kirjaukset pysyivät voimassa hyvin pitkälle, jopa 1990-luvulle saakka, jolloin ensimmäisen kerran Yleisradiosta määrättiin laissa (Wiio 2007, 407). Kyseisessä toimiluvassa Yleisradion tärkeiksi tehtäviksi määriteltiin muun muassa kansansivistyksen edistäminen ja hyödyllisten tiedonantojen jakaminen. Siinä myös haluttiin ottaa huomioon Suomen ruotsinkieliset kansalaiset. Nämä periaatteet ovatkin säilyneet nykypäivään Yleisradion toiminnassa.

Televisio tuli mukaan Yleisradion toimintaan Einar Sundströmin ollessa pääjohtajana vuosina 1949—1964. Televisioiminen alkoi hitaasti 1950-luvun alkupuolella ja se lähti ensin liikkeelle niin sanottuna teekkareiden toimintana (Wiio 2007, 410). Televisiota ei kuitenkaan aluksi pidetty niin suuressa arvossa kuin radiota eikä siltä odotettu samanlaista opettavaa ja sivistävää asemaa. Televisiota pidettiin aluksi melko tyhjänpäiväisenä ajanvietteenä, eikä ollut tietoa vielä siitä, miten laajalle sen käyttö tulisi leviämään.

Yleisradion valta-asemaan alkoi kuitenkin tulla muutosta esimerkiksi, kun 1960-luvulla nuorisokulttuuri alkoi nousta. Nuorilla oli yhä enemmän varallisuutta ja vapaa-aikaa, ja olikin luonnollista, että heille alkoi kehittyä omanlainen maku viihteen suhteen. Yhdysvalloissa nuorisokulttuuri oli erityisen suuressa nosteessa, ja Suomessakin pienemmät paikallisradiot alkoivat herätä tähän. Ne tarjosivat enemmän nuorison mieleen olevaa ohjelmaa. Yleisradiosta ei tullut nuorison mielestä tarpeeksi rock-musiikkia eikä nuoriin kaupunkilaisiin keskittyvää ohjelmaa (Oinonen 2019, 125). Oinosen mukaan paikallisradiokanavat myös usein onnistuivat olemaan nuorekkaampia esimerkiksi siinä, että niissä käytettiin puhekieltä ja ne olivat valmiimpia kokeilemaan uusia asioita. Ylen oli kuitenkin vastattava tähän, sillä se menetti nuoret kuulijansa, ja se alkoikin tarjota lopulta enemmän nuorten mieleen olevaa ohjelmaa.

Samalla 1960-luvulla television mahdollisuuksia alettiin yhä enemmän tiedostaa. Televisiossa oli kuitenkin mahdollista lähettää kansainvälisiä lähetyksiä eri tavalla kuin radiossa (Wiio 2000, 411). Näihin aikoihin Yleisradio alkoi käyttää televisiota opetukseen. Koska televisiossa pystyttiin hyödyntämään sekä kuvaa että ääntä, mahdollisuuksia tuli paljon enemmän ja ohjelmista pystyttiin tekemään paljon monipuolisempia. Pyrkimys oli siis myös tarjota entistä monipuolisempaa sivistyksellistä viihdettä. Sivistämisen tavoitteet olivat myös tuolloin vahvasti esillä, ja silloin alettiin myös pitää tärkeänä jakaa maailmasta todenmukaista tietoa, ja maailmanlaajuisten asioiden tietäminen tuli entistä tärkeämmäksi. Tuohon aikaan puhuttiinkin informatiivisesta ohjelmapolitiikasta (Wiio 2000, 412).

1970-luvulle tultaessa television asema oli jo paljon vakiintuneempaa Suomessa. Niihin aikoihin pääjohtajan vaihtuessa yhä enemmän sivistyksellistä vastuuta annettiin televisiolle (Wiio 2007, 415). Opetusohjelmia alettiin esittää yhä enemmän televisiossa päivittäin, ja ne perustuivat koulussa käytävien oppiaineiden peruskursseihin. Myös viiheessä pyrittiin olemaan entistä sivistyksellisempiä ja monipuolisempia. Televisiossa näytettiin paljon ohjelmaa liittyen korkeakulttuurisiin teoksiin, jotka ajateltiin kuuluvaksi yleissivistykseen. Ylen silloinen pääjohtaja Sakari Kiuru näkikin televisiossa potentiaalia suoraviivaisempaa kerronnan keinona (Wiio 2007, 417).

Yksi iso muutos Yleisradion asemassa oli 1980-luvun uusi ajattelutapa, jossa Yleisradion monopoli pitäisi lakkauttaa vapaan markkinatalouden nimissä (Oinonen 2019, 118). Samoihin aikoihin aluksi Mainos Tv:nä tunnettu MTV sai omat uutiset ja siten Yleisradio ei enää ollut ainoa kanava, josta saattoi saada tietoa maailman tapahtumista. Yleisradio sai ensimmäistä kertaa kunnan kilpailijan. Vuoden 1993 kanavaudistuksen jälkeen MTV3 tuli kolmannelle kanavapaikalle televisioon. Pitkään vain nämä kaksi yhtiötä olivat suomalaisten katselussa ja kuuntelussa. MTV:n saatua oman kanavapaikkansa Yleisradio alkoikin uudelleen korostaa enemmän asemaansa suomalaisten sivistäjänä (Wiio 2007, 418). Samana vuonna 1993 eduskunta myös säätöi lain Yleisradiosta, jonka mukaan se olisi Suomen valtion omistuksessa (Oinonen 2019, 137). Näin pyrittäisiin turvaamaan Yleisradion asema vaikeinakin aikoina ja varmistamaan, että Suomen kansalaisille olisi aina tarjolla tasa-arvoista viihdettä ja sivistystä. Suomen Yleisradion erityistä asemaa rahoitukseen liittyen onkin monesti kritisoitu, sillä se koetaan epäreiluksi muita radio- ja televisioyhtiöitä kohtaan. Yle saa

kuitenkin tavallaan etumatkan muihin verrattuna, kun sen talous ei ole samalla tavalla epävarmaa kuin monilla muilla yhtiöillä.

Yleisradioyhtiöt ovat olleet monessa maassa jonkinlaisessa kriisissä, mutta toisaalta niiden olemassaololle on kuitenkin löytynyt edelleen perusteluja (Oinonen 2019, 152). Yleisradiota tarvitaan edelleen esimerkiksi luotettavuuden merkiksi, sillä nykyään tiedon oikeaksi tarkistaminen on erittäin tärkeää, kun sen saatavuus on helpottunut ja sen määrä on kasvanut huikeasti. Koska Yleisradiolla on aina ollut julkisen palvelun asema, valtaosa median sivistyksellisestä sisällöstä on ollut sen vastuulla läpi vuosien (Wiio 2007, 405). Tämän aseman juuret ovat radiossa, mutta se on jatkunut televisiossa myöhemmin. Muilla televisiokanavilla sivistyksellinen tavoite ei ole ollut niin suuressa asemassa, mutta se ei kuitenkaan ole muilla kanavilla ollut merkityksetön (Wiio 2007, 406). Muillakin suomalaisilla tv-kanavilla on esitetty esimerkiksi uutisia, dokumentteja ja muita opetuksellisia ohjelmia mutta se ei ole ollut niin tärkeää kuin Ylen kanavilla. Tietenkään jaottelu ei ole missään vaiheessa ollut mustavalkoista viihteen ja sivistyksen välillä.

Yleisesti Suomen Yleisradio on pysynyt uutisoinneissaan itsemääräämisoikeudessaan ja uutisoinut melko vapaasti kaikkea mitä on vain tarvinnut. Oinosen mukaan yhtiön haasteena on ollut säilyttää luotettavuus niin, että journalistista päätösvaltaa ei olisi muilla kuin toimittajilla (2019, 157). Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi Yleisradion toimitusjohtaja ei saisi puuttua toimitukselliseen työskentelyyn, vaan hänen tehtävänä on pitää yllä Ylen toimintaa ja hoitaa yhteiskunnallisia suhteita. Poliittisen painostuksenkaan ei pitäisi vaikuttaa Ylen tapaan uutisoida jotain aiheesta, sillä se voisi aiheuttaa esimerkiksi sen, että koko totuutta ei saada kansalaisten tietoon.

Ylellä on ollut muutaman kerran ongelmia poliittisten asioiden uutisoinnissa ja siinä, miten niissä tilanteissa pitäisi toimia. Näin on käynyt esimerkiksi vuonna 2009 tapahtuneessa silloisen pääministeri Matti Vanhasen ns. lautakasakohussa. Tässä siis viitataan siihen, että Vanhasen puhuttiin saaneen taloonsa lautoja yritykseltä, joka urakoi asuntoja Keskustan nuorisosäätiölle. Samoihin aikoihin koko uutisorganisaatio oli siirtynyt yhden päätoimittajan ohjaukseen ja päätoimittaja Atte Jääskeläinen otti monien mielestä poliittisen paineen takia liian varovaisen lähestymistavan (Oinonen 2019, 159).

Toinen esimerkki tällaisesta ongelmallisuudesta on vuonna 2016 tapahtunut niin sanottu Ylegate. Silloisen pääministerin Juha Sipilän kytkökset Katera Steel- ja Teffafame-yhtiöihin nousivat uutisotsikoihin, kun hänen jäävittömyytensä taloudellisiin päätöksiin kyseenalaistettiin Ylen

artikkeleissa. Sipilä lähetti uutisia koskevia vihaisia sähköposteja Ylen toimittajille, mikä aiheutti ristiriitaa Ylen toimitusjohtajan ja toimittajien välillä liittyen siihen, miten asiasta pitäisi uutisoida. Esimerkiksi Ylen kolmen entisen toimittajan kirjoittaman *Ylegate*-kirjan (2017) mukaan Ylen johto kielsi toimittajia kertomasta ihmisille enempää Sipilän osuudesta ja siitä, että Sipilä oli lähettänyt sähköposteja ja ilmaissut tyytymättömyyttään Ylen toimintaa kohtaan. Monia toimittajia uhattiin jopa potkuilla (Eronen, Vuorikoski & Liski 2017). Asia eteni lopulta Julkisen sanan neuvostoon asti. Sen päätös lopulta puheenjohtaja Elina Grundströmin ratkaisevan äänen mukaan oli, että Ylen pääjohtaja Atte Jääskeläinen oli rikkonut Journalistin ohjeita (Eronen, Vuorikoski & Liski 2017, 200—201).

Vuonna 2011 Yle uudisti huomattavasti sekä tv-kanavia että nettisivuja niin, että ne saivat uuden yhtenäisen ulkoasun. Ylen omien nettisivujen mukaan myös sisältöä oli tarkoitus uudistaa jonkin verran. Artikkelissa, jossa uudistuksesta kerrottiin ensimmäisen kerran, sanottiin mm. Ylen vahvistavan paikallisuutisten asemaa sekä käyttävän jatkossa uutisissa studiovieraita. Jutussa kerrottiin, että vuonna 2009 tehdyn katsojatutkimuksen mukaan katsojat kaipasivat enemmän juttuja tavallisista ihmisistä ja heitä koskevista asioista, ja tätä pyrittiinkin lisäämään Ylen uutisiin. Uutisista pyrittiin myös tekemään enemmän tarinamaisia.²

Erityisesti vuoden 2011 uudistuksen jälkeen Yle on alkanut kertoa uutisissaan yhä enemmän erilaisista tavallisten ihmisten tarinoista. Siihen on kuitenkin kiinnitettävä huomiota, millä tavalla erilaisista ihmisryhmistä kerrotaan. Esimerkiksi lokakuun 2019 loppupuolella Yle julkaisi artikkelin suomalaisesta nuoresta pariskunnasta, jotka ovat äärioikeistolaisia ja ajattelevat suomalaisuuden tarkoittavan vain puhdasta suomalaista sukujuurta. Heillä on siis äärimmäinen ajattelutapa asioista. Jutussa kerrotaan myös heidän kannattavan perinteisiä sukupuolirooleja ja sitä, että esimerkiksi avioliiton pitäisi olla vain miehen ja naisen välinen asia. Luin uutiseen liittyvää Twitter-keskustelua, joka oli hyvin vaihtelevaa³. Monet olivat sitä mieltä, että tällaisille ihmisille ja ajatuksille ei saisi antaa ääntä varsinkaan näin kyseenalaistamatta ja neutraalisti. Monien mielestä se normalisoi tällaista ajattelua. Toiset taas olivat tyytyväisiä siitä, että kaikenlaisille mielipiteille annettiin tilaa ja monet olivat iloisia, että ”ei ainakaan tarvitse koko ajan kuunnella vain viher-vassareita.”

² <https://yle.fi/uutiset/3-5314981> tiedot tarkistettu 24.10.19

³ <https://twitter.com/yleuutiset/status/1188353655608614912>

Nykyään Yleisradion palvelut näkyvät Suomessa monella eri alustalla. Sillä on monia radiokanavia, esimerkiksi paikalliskanavia Suomen isommissa kaupungeissa, keskusteluohjelmiin keskittyvä Yle Puhe ja enemmän nuorisolle suunnattu YleX. Ylen radiokanavilla on myös ruotsin ja venäjänkielistä ohjelmaa omilla radiokanavillaan. Ruotsinkielisiä kanavia on kaksi, ja niistä toinen on suunnattu nuoremmalle, toinen vanhemmalle yleisölle. Yle Puhe tarjoaa erityisesti ajankohtaisiin asioihin keskittyvää ohjelmaa, esimerkiksi uutisia ja puhetta urheilusta sekä politiikasta. Kanavalla on myös monia osuuksia, joita kutsutaan arkistoiksi ja niissä muistellaan menneitä tärkeitä tapahtumia tai henkilöitä. YleX taas tarjoaa melko samanlaista sisältöä kuin monet muut nuorempien kuuntelijoiden makuun olevat kanavat, kuten esimerkiksi NRJ.

Ylellä on myös useampia tv-kanavia, joiden tarkoitus on useimmin esittää erilaisia asiaohjelmia, kuten keskusteluohjelmia, dokumentteja ja uutisia. Myös monia erilaisia vuosittaisia tapahtumia yleensä televisioidaan Ylen kanavilla, kuten esimerkiksi Euroviisuja, Itsenäisyyspäivän vastaanottoa ja joulurauhan julistusta. Yle kuitenkin esittää myös monia suosittuja suomalaisia tv-sarjoja. Ylellä oli aiemmin myös erikseen Yle Fem, jolla esitettiin erilaista ruotsinkielistä ohjelmaa sekä Yle Teema, joka keskittyi enimmäkseen erilaisten dokumenttien ja muiden tieto-ohjelmien esittämiseen. Nykyään kuitenkin nämä kanavat ovat yhdistyneet yhdeksi samaksi kanavaksi Yle Teema & Fem. Yhdistyminen tapahtui vuonna 2017.

Ylellä on myös nettisivut, joissa julkaistaan ajankohtaisia uutisia ja joskus pidempiä artikkeleita erilaisiin ilmiöihin tai henkilöihin liittyen. Joskus tärkeitä tapahtumia, esimerkiksi erilaisia lehdistötilaisuuksia seurataan ja päivitetään hetki hetkeltä. Nettisivuihin liittyy myös oma kännykkäsovellus, jonka avulla on mahdollista saada kännykkäänsä ilmoituksia yleisesti tärkeistä tai jostain tietyn itseä kiinnostavan aiheen uutisista. Ylellä on myös toiminnassa Yle Areena, jonka kautta voi katsoa sarjoja ja elokuvia eri laitteiden välityksellä. Se on ilmainen suoratoistopalvelu. Joskus joitain sarjoja ei esitetä ollenkaan televisiossa, vaan ne laitetaan suoraan Yle Areenaan katsottavaksi.

Ylellä on netissä myös Elävä Arkisto, jonka idea on muistella vanhoja tapahtumia tai vaikka tv-ohjelmia. Usein sinne ilmestyvät videot liittyvät jollakin tavalla johonkin ajankohtaiseen asiaan. Esimerkiksi kun Ylen pitkäaikainen uutistenlukija Kari Toivonen kuoli syyskuussa 2019, hänen vanhoja uutispätkiään näytettiin Elävässä Arkistossa niin kuin myös dokumentti, jossa Toivonen itse kertoi eläkkeelle jäätyään uransa kiinnostavimpia ja ikimuistoisempia vaiheita. Elävä Arkisto

mainostaa itseään kansan muistina, paikkana, jonka avulla voi muistella hyvinkin kaukaisia tapahtumia.

Yle on myös aktiivinen erilaisilla sosiaalisen median alustoilla. Sillä on esimerkiksi Instagram- ja Twitter-sivut, joilla se esimerkiksi näyttää tärkeimpiä päivän uutisia. Joskus myös erityisesti Instagram-sivulla kysellään ihmisten mielipiteitä erilaisiin ajankohtaisiin asioihin ja ihmisten anonyymeja vastauksia jaetaan muiden nähtäväksi. Sen on siis tarkoitus olla samalla jonkinlainen keskustelukanava. Erityisesti nuorille Instagram-tilin seuraaminen on matalan kynnyksen toimintaa, sillä nuoret käyttävät muutenkin paljon kyseistä alustaa ja sieltä on siten helppo nähdä myös päivän tärkeimpiä uutisia. Isoista uutisista usein kerrotaan otsikolla ja juttuun liittyvällä kuvalla ja sen alla on linkki, jonka kautta voi halutessaan lukea uutisesta enemmän. Vaikuttaa siltä, että tilin ylläpitäjät ovat varmaan itsekin melko nuoria, sillä he monesti käyttävät uutisten julkaisun yhteydessä hymiöitä ja gifejä, mikä yleisesti nähdään enemmän nuorempien ihmisten toimintana. Gifejä käytetään kevyempien uutisaiheiden kohdalla, sillä vakavien uutisten kohdalla se ei olisi kovin sopivaa.

Kaiken kaikkiaan Ylellä on siis vakaa asema, joka näkyy monilla eri tavoilla suomalaisten jokapäiväisessä elämässä. Sillä on aktiivista toimintaa niin monella erilaisella media-alustalla, että sen näkyvyydeltä on melko vaikea välttyä. Sen ohjelmistoon kuuluu monipuolisesti sekä opetuksellista että viihteellistä ohjelmaa, ja se on onnistunut pysymään suurimmalta osin luotettavana kansan silmissä. Ylekkään ei silti ole kokonaan ongelmaton ja sen historiaan on sisältynyt kaikenlaisia alamäkiäkin, mutta edelleen sen asema suomalaisessa mediassa on perusteltu ja ansaittu.

2.2 Keskusteluohjelmat: genren määrittely ja tärkeimmät ominaisuudet

Keskusteluohjelma on yksinkertaisesti ohjelma, jossa keskustellaan erilaisista aiheista. Keskustelijoita voi olla vain kaksi tai useampia. Joskus ohjelmat keskittyvät jonkin tietyn aiheen ympärille, ja joskus taas vieraana oleva ihminen ja hänen elämänsä ja uransa on keskustelun keskipisteenä. Ohjelmat voivat olla puhtaasti viihteellisiä tai sitten ne voivat olla enemmän yhteiskunnallisia, ja niissä voi olla hyvinkin vakavia puheenaiheita. Keskusteluohjelmia onkin

jaoteltu esimerkiksi ohjelmien viihteellisyyden ja vieraiden perusteella (Nuolijärvi & Tiittula 2000, 87). Tässä kappaleessa kerron lyhyesti erilaisista keskusteluohjelmista, millaisia ohjelmia Suomessa on nähty ja millaisia oman aineistoni ohjelmat ovat. Kerron myös jonkin verran keskusteluohjelmien yleisistä ominaisuuksista. Käyn myös vähän läpi, millaista tutkimusta keskusteluohjelmiin liittyen olen löytänyt ja mitä aion hyödyntää tutkimuksessani.

Esimerkiksi Maarit Berg (2003) on tutkinut poliittisia keskusteluohjelmia ja sitä, miten niissä ilmaistaan syytöksiä ja niitä vastaan puolustautumista. Bergin tutkimus on lähellä omaani monella tavalla, esimerkiksi omassa aineistossanikin on poliitikkoja haastateltavana ja ylipäänsä poliittinen televisiokeskustelu on olennaista omassa tutkimuksessani. Berg käy myös läpi yleisemmin keskustelun analyysia ja poliittista keskustelua, mikä sekin sopii erittäin hyvin yhteen oman tutkimukseni kanssa. Erityisesti osuus, jossa hän erittelee televisiokeskustelun ominaispiirteitä verrattuna muihin keskustelun muotoihin, on tärkeää tutkimukseni kannalta.

Keskusteluohjelmilla voidaan tarkoittaa viihteellisempää talk show'n tyyppistä ohjelmaa, jossa puheenaiheet ovat selkeästi humoristisia ja kevyitä. Näissä ohjelmissa kiinnostus kohdistuu yleensä vieraana olevan henkilön elämään (Nuolijärvi & Tiittula 2000, 87). Tällainen genre on ollut varsinkin Yhdysvalloissa ja Britanniassa suosittua ja erityisesti amerikkalaiset Oprah Winfreyn ja Conan O'Brienin ohjelmat ovat olleet suunnannäyttäjiä genressä. Myös esimerkiksi Ellen DeGeneresin ja Jimmy Fallonin ohjelmat ovat olleet suosittuja. Näissä ohjelmissa suuressa asemassa on ohjelman vetäjät ja heidän persoonansa. Kaikki edellä mainitut ovat rakentaneet ohjelmansa lisäksi omaa henkilöbrändiään ja se on antanut heille muissakin medioissa töitä. Esimerkiksi Ellen DeGeneres ja Oprah Winfrey ovat olleet myös ääninäyttelijöinä, ja Conan O'Brien tekee myös suosittuja YouTube-videoita.

Tällainen talk show -tyyppinen ohjelma on ollut vaihtelevasti melko suuri genre Suomessa. 90-luvun lopulla puhuttiin jonkinlaisesta talk show -buumista ja sen ajan suosittuja ohjelmia olivat mm. Timo Harakan *Musta laatikko* (1997—2000), Satu Silvon *Satua ja totta* (1998—1999) ja Ruben Stillerin *Stiller* (1998—2001). Sen jälkeenkin 2000-luvulla talk show-ohjelmia on nähty, vaikka ei enää ilmeisesti niin paljon. Esimerkkejä siitä ovat Maria Veitolan *Maria!* (2008—2011), Krisse Salmisen *Krisse* (2003—2007) ja Vappu Pimiän ja Jenni Pääskysaaren *Korkojen kera* (2011—2013). Nämä ohjelmat toimivat melko samanlaisella periaatteella kuin amerikkalaiset ohjelmat ja ovat

suurimmaksi osaksi viihteellisiä ja humoristisia. Niissä on myös tärkeää erilaiset show-elementit sekä ohjelmien juontajat.

Keskusteluohjelmia on kuitenkin melko vaikeaa jaotella muista genreistä. Myös koko genren jaottelemisen alagenreiksi voi olla joskus haastavaa. Tämä johtuu ainakin siitä, että viihteellisyys saadaan keskusteluohjelmiin erilaisista asioista, joita voivat olla esimerkiksi vieraan tai juontajan huvittava käyttäytyminen, jännitys ja yllätyksellisyys sekä kiinnostava ja älykäs sananvaihto (Nuolijärvi & Tiittula 2000, 89). Yksi Suomen tunnetuimmista ja pitkäaikaisimmista talk show -tyyppisistä ohjelmista on Arto Nybergin ohjelma *Arto Nyberg* (2004-), joka ei kuitenkaan ole niin viihteellinen kuin muut edellä mainitut ohjelmat. Nybergin ohjelma on selvästi rauhallisempi ja selkeämpi rakenteeltaan. Vaikka ohjelmassa puheenaiheet ovat yleensä melko kevyitä, ohjelman tunnelma on kuitenkin rauhallinen ja vakavakin keskustelu on mahdollista. Ohjelman viihteellisyys ei siis tule show-elementeistä samalla tavalla kuin monissa edellä mainitsemissani ohjelmissa, vaan enemmänkin mielenkiintoisesta sananvaihdosta.

Ohjelmat, joita käytän omassa aineistossani, ovat ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia keskusteluohjelmia. Tällaisissa keskusteluohjelmissä paino on pääasiassa argumentoinnilla ja kaikilla osallistujilla on ainakin lähtökohtaisesti tasavertainen mahdollisuus osallistua keskusteluun (Nuolijärvi & Tiittula 2000, 87). Sellaiset ovat olleet erityisesti Ylelle tyypillisiä ja yksi pitkäaikaisimmista ohjelmista onkin juuri toinen aineistoni ohjelma A-studio. A-ohjelmia on esitetty Ylellä jo 1960-luvulta lähtien. Niitä on ollut muutamia erilaisia ja niiden nimet ovat vaihtuneet muutaman kerran vuosikymmenien varrella, mutta niiden perusidea on pysynyt suurin piirtein samanlaisena koko niiden olemassaolon ajan. Toinen esimerkki Ylen tällaisesta ajankohtaisesta keskusteluohjelmasta on Marketta Mattilan ja Raisa Rauhamaan *Voimala*, jota esitettiin vuosina 2003—2012. Ohjelmassa puheenaiheet olivat monipuolisia, ja sen ideana oli käsitellä ajankohtaisia tärkeitä aiheita. *Voimalassa* on käsitelty vaikeita ja tunteita herättäviäkin aiheita, kuten lestadiolaisäitien asemaa.

Selvästi Ylen keskusteluohjelmat ovat onnistuneet olemaan hyvinkin pitkäikäisiä. Arto Nyberg ja A-studio pyörivät televisiossa edelleen ja Voimalaakin nähtiin lähes vuosikymmenen ajan. Niissä kaikissa on ollut hyvin yksinkertainen ja varmaan osittain siksi toimiva rakenne. Yhden tai kahden juontajan johdolla keskustellaan vieraiden kanssa ajankohtaisista aiheista rauhalliseen ja asialliseen sävyyn. Juuri mitään ylimääräistä ohjelmissa ei ole, ja esimerkiksi studiotkin ovat usein erittäin

pelkistettyjä ja yksinkertaisia. Ylen ohjelmissa on myös tyypillistä se, että juontajat eivät niinkään tuo itseään ja omaa henkilöbrändiään esille, vaan ovat enemmänkin ohjelmassa edustamassa Yleä. He eivät useimmiten tuo omia mielipiteitään esille, mutta esimerkiksi Arto Nybergillä on tapana selvästi tuoda esille se, että hän on perehtynyt asioihin, joista ohjelman aikana keskustellaan.

Poikkeuksena tähän on toinen aineistoni ohjelma Sannikka & Ukkola. Tämä on sillä tavalla samanlainen kuin esimerkiksi A-studio, että keskustelun aiheena ovat usein yhteiskunnalliset ja ajankohtaiset aiheet. Vieraat ohjelmassa ovat useimmiten aiheen asiantuntijoita ja jollain tavalla auktoriteettiaseman omaavia ihmisiä. Ehkäpä eräänlaisena esikuvana Sannikka & Ukkolalle voisi pitää myös 60-luvulla televisiossa esitettyä *Jatkoaika*-keskusteluohjelmaa. *Jatkoaikaa* näytettiin Ylellä vuosina 1967–1969 ja siinä toimivat juontajina Lenita Airisto ja Hannu Taanila. Sen tarkoituksena oli herätellä mielipiteitä eli aktivoida kansalaisia (Sumiala-Seppänen 2007, 285). Samoin Sannikka & Ukkolan tarkoituksena on sanottu olevan rehellinen ja monipuolinen keskustelu, joka herättää mielipiteitä puolin ja toisin. *Jatkoaika* saikin aikanaan paljon negatiivista palautetta katsojilta, milloin juontajien käyttäytymisestä ja milloin ohjelman sanomasta. Toisaalta ohjelma oli myös hyvin suosittu, joten ihmisillä oli tietenkin myös positiivisia näkemyksiä ohjelmasta.

Suurena erona Sannikka & Ukkolan ja esimerkiksi Voimalan ja A-studion välillä on se, että ohjelman toimittajat Marja Sannikka ja erityisesti Sanna Ukkola tuovat enemmän esille myös omia mielipiteitään ja heillä on selvästi myös henkilöbrändien rakentaminen mukana ohjelmassa. Heillä on molemmilla omat Twitter-tilit, joissa he molemmat saattavat kommentoida ajankohtaisia asioita ja he pyysivät myös sitä kautta yleisöltä kysymyksiä tai kommentteja aiheisiin, joita he aikovat käsitellä ohjelmassa. He myös tiedottavat Twitter-tiliillään tulevien jaksojen aiheista ja kannustavat ohjelmien katsomiseen ja kommentoimiseen.

Erityisesti Ukkola on tunnettu siitä, että hän saattaa olla kirjoituksissaan ja haastatteluissaan hyvinkin provosoiva saadakseen toivomansa reaktion ihmisiltä. Sellainen ei ole yleisesti Ylen keskusteluohjelmille niin tyypillistä. Toinen sellainen toimittaja on ollut Pressiklubia vetänyt Ruben Stiller. Stiller on kuitenkin jo lopettanut Ylellä työskentelyn, ja itse asiassa syyskuussa 2019 myös Ukkola ilmoitti omalla Twitter-tilillään eroavansa Yleltä⁴. Stillerin ero tosin liittyi Ylegate-kohuun,

⁴ <https://twitter.com/Sukkola/status/1174411609118269441>

josta jo aiemmin puhuin, mutta Ukkolan eroon ei tiedettävästi liity mitään yksittäistä erityistä tapahtumaa. Hän itse kommentoi Twitterissä, että hän vain halusi erilaisen työpaikan, eikä hän kantanut mitenkään kaunaa Ylelle⁵.

Nykyään poliitikkojen työstä iso osa tapahtuu julkisuudessa, ja poliitikkojen odotetaan ottavan julkisuus erittäin tarkasti huomioon työssään, vaikka tämä onkin vain osa heidän työtään (Berg 2003, 18). Julkiset tv-esiintymiset voivat olla poliitikkojen maineelle hyväksi tai huonoksi riippuen siitä, miten he hoitavat esiintymisensä. Julkisilla keskusteluilla on iso asema erilaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä, ja niillä on suuri valta vaikuttaa yleisön mielipiteeseen. Poliittisessa tv-keskustelussa toimittajalla on olennainen rooli. Toisaalta hän pyrkii välittämään mahdollisimman neutraalia tietoa yleisölle ja toisaalta hän toimii poliitikon kanssa keskustellessaan jonkinlaisena yleisen edun edistäjänä ja pyrkii ikään kuin tarkkailemaan kriittisesti poliitikon valta-asemaa (Berg 2003, 22).

Televisiokeskustelussa on monia eroavaisuuksia verrattuna epäviralliseen arkiseen keskusteluun. Arkinen keskustelu voi tietysti olla huomattavasti vapaamuotoisempaa, mutta muitakin suuria eroja on. Tärkeitä erityispiirteitä televisiokeskustelussa ovat käsikirjoitus, etukäteissuunnittelu, keskusteluun osallistujien erilaiset asemat ja kokemukset tv-keskusteluista, sekä rajoitettu aika (Berg 2003, 38). Nämä piirteet tai ainakin osa niistä on nähtävillä kaikissa tv-keskusteluissa. Nämä kaikki piirteet ovat tulleet ilmi ainakin oman aineistoni ohjelmissa. Seuraavaksi kerron tarkemmin näistä tv-keskustelun ominaisuuksista.

Käsikirjoitus tarkoittaa sitä, että iso osa keskustelusta on usein suunniteltu valmiiksi, esimerkiksi haastateltavilta kysyttävät kysymykset on mietitty valmiiksi, ja joskus toimittaja saattaa lukea jotain suoraan papereilta. Etukäteissuunnittelulla tarkoitetaan sitä, että ohjelmassa on etukäteen valmistellut alku- ja loppujuonnot sekä insertit. Vieraiden eli keskustelijoiden valintakin on tehty etukäteen, ja siten ainakin osittain voidaan vaikuttaa siihen, millaista käyty keskustelu tulee olemaan. Näin valitaan esimerkiksi se, miltä tahoilta halutaan kuulla mielipiteitä.

Televisiokeskustelulla on myös rajoitettu aika, se aika, joka sille on televisiossa varattu. Keskustelua on siksi usein pakko patistaa eteenpäin, jotta kaikki tarpeelliset osat saadaan käsiteltyä, ja joskus keskustelu on pakko lopettaa kesken, vaikka kaikkea ei olisi vielä sanottu. Tällainen on erilaista

⁵ <https://twitter.com/Sukkola/status/1174744981199818753>

verrattuna normaaliin arkikeskusteluun. Tähänkin on poikkeuksia, esimerkiksi aiemmin mainitsemani *Jatkoaika*-ohjelman lähetys jatkui niin kauan kuin keskusteltavaa riitti. Siksi ohjelman kesto saattoi vaihdella kerrasta toiseen. Tämä on kuitenkin hyvin poikkeuksellista ja varsinkin nykyään televisiossa on tarkkaan mietityt esitysajat kaikille ohjelmille, joista pidetään kiinni, ellei tule poikkeuksia. Lisäksi nykyään usein televisiossa alkanutta keskustelua voidaan jatkaa esimerkiksi eri sosiaalisen median alustoilla tai podcastissa. Rajoitettu lähetysaika ei siis välttämättä tarkoita sitä, että aiheesta keskusteleminen rajoittuisi ainoastaan siihen aikaan.

Keskusteluohjelma on hyvin monipuolinen ja osittain epäselväkin genre. Ohjelmia on mahdollista jaotella monilla eri tavoilla riippuen esimerkiksi ohjelman rakenteesta ja sisällöstä. Puheenaiheet voivat olla ajankohtaisia, yhteiskunnallisia ja vakavia mutta myös viihteellisiä, humoristisia ja kevyitä. Vieraina saattaa olla jonkin alan asiantuntijoita, julkisuuden henkilöitä tai tavallisia ihmisiä. Juontaja voi olla hyvin aktiivisesti keskustelussa mukana ja tuoda myös omia ajatuksiaan esille tai hän saattaa olla passiivisempi ja antaa enemmän huomiota ohjelman vieraille. Ohjelmissa saattaa olla paljon show-elementtejä, esimerkiksi live-musiikkia, huomiota herättävää lavastusta tai selvästi erottuvia erilaisia ohjelmanumeroita. Toisaalta ohjelma voi myös olla hyvin pelkistetty ja rauhallinen tunnelmaltaan. Kaikki nämä erilaiset elementit tekevät keskusteluohjelmista itselleni mielenkiintoisia. Keskusteluohjelmista voisi kertoa vielä paljon enemmänkin, ja sainkin tässä osiossa kerrottua niistä vain hyvin tiivistetysti.

2.3 Oulun seksuaalirikokset: miten tapahtumat etenivät?

Tässä osiossa selostan pääpiirteittäin mitä Oulun seksuaalirikoksissa tapahtui, ja mitä kaikkea niistä on kirjoitushetkellä tiedossa. Koska tapaus on melko tuore, uutta tietoa saattaa tulla tutkimukseni kirjoitushetkellä tai sen jälkeen. Olen käyttänyt pääasiassa Ylen uutisointia seksuaalirikoksista, sillä haluan tässäkin pysyä Ylen piirissä, onhan se pääosassa tutkimuksessani muutenkin. Olen myös täydentänyt tietoja esimerkiksi MTV:n ja Lapin Kansan uutisoinneilla. Lisäksi olen lukenut myös poliisin nettisivuja, joita käytettiin asiasta tiedottamiseen. Rikokset olivat paljon monimutkaisempi tapahtumasarja kuin mitä aluksi ajattelin niiden olevan, ja joskus eri rikoksista oli vaikea pysyä perässä, sillä uhrien suojelemiseksi kenestäkään ei jutuissa puhuttu nimillä ja muitakin tietoja annettiin joskus hyvinkin niukasti. Lisäksi uusia rikoksia tuli poliisin ja yleisön tietoon pikkuhiljaa,

jotkut osoittautuivat vääriksi ja kaiken kaikkiaan oli vaikeaa saada selvää, mitkä kaikki rikokset liittyivät toisiinsa ja miten. Olen kuitenkin tässä parhaani mukaan koontanut tärkeimmät tiedot tapahtumien kulusta. Kaikki viittaamani uutisartikkelit ovat tutkielman lopussa listattuna aikajärjestyksessä. Haluan vielä ennen itse asiaan menemistä muistuttaa, että esittämäni tiedot ovat rajallisia, eikä ole mahdollista tietää kaikkea, mitä todella tapahtui. On vain turvauduttava saatavilla olevaan tietoon ja tiedostettava se, ettei se ole koko totuus.

Tapahtumien uutisointi sai alkunsa ihan joulukuun 2018 alussa, kun Yle julkaisi uutisen, jossa kerrottiin, että seitsemän epäiltyä on vangittu törkeistä seksuaalirikoksista (Yle 1.12.18). Teot tapahtuivat pitkällä, monen kuukauden aikavälillä, ja uhrina oli yksi alaikäinen tyttö. Tähän rikokseen viitataan usein uutisoinnissa kaikkein laajimpana seksuaalirikoksena. Tiedotettiin myös, että tässä rikoksessa oli käytetty hyödyksi nettiä ja sosiaalista mediaa. Uhrin iästä kerrottiin tässä vaiheessa eri lähteissä eroavia tietoja: joissakin uutisissa häneen viitattiin alle 15-vuotiaana ja jossakin noin 10-vuotiaana. Joka tapauksessa uhri on erittäin nuori ja häneen kohdistuneet rikokset erittäin kauheita. Tämän rikoksen paljastuminen myös aloitti koko seksuaalirikosten vyyhdin tutkimisen.

Ihan uutisvyyhdin alussa eli joulukuun alussa tuli myös tietoon kaksi erillistä Oulun Tuiran kaupunginosassa tapahtunutta seksuaalirikosta. Niistä kirjoitettiin Ylen uutisessa, jossa kerrottiin kootusti, kuinka monta epäiltyä ja uhria on tässä vaiheessa tiedossa (Yle 5.12.18). Näihin rikoksiin viitattiin aina uutisoinnissa ja muussakin tiedottamisessa Tuiran kaupunginosan seksuaalirikoksina. Näissä rikoksissa uhreina oli kaksi 10–15-vuotiasta tyttöä ja rikoksilla oli kaksi tekijää. Tekijät mitä ilmeisimmin tunsivat toisensa, mutta ilmeisesti uhreilla ei ollut yhteyttä. Myös näissä rikoksissa sosiaalisella medially oli tärkeä rooli. Ylen sivuilla uutisoitiin myös, että toisen uhrin omaiset olivat merkittävässä roolissa epäillyn kiinniottamisessa (Yle 13.12.18 [1]).

Näiden kahden tapahtumaketjun uutisoinnin lisäksi alettiin uutisoida, että laajempaan seksuaalirikosketjuun liittyisi vielä kahdeksas mies, joka oli lähtenyt pakomatkalle Saksaan. Tähän Saksaan lähteneeseen epäiltyyn ja hänen pakomatkaansa liittyy paljon erikoisuuksia. Mies oli otettu kiinni Saksassa jo joulukuun puolella välissä (Yle 11.12.18), mutta Suomen ja Saksan poliisien kommunikaatiovaikeuksien vuoksi epäilty ehdittiin vapauttaa Saksassa ennen kuin Suomen poliisilta oli ehtinyt tulla tieto Saksaan Oulun seksuaalirikoksista (Yle 18.12.2018). Tämän seurauksena miehestä tehtiin kansainvälinen etsintäkuulutus, ja häntä etsittiin muutaman viikon ajan (21.12.19).

MTV julkaisi miehen kuvan nettisivuillaan mutta Yle ei. MTV kertoi myös miehen olevan 25-vuotias (MTV 18.12.18). Viimein ihan tammikuun 2019 alussa epäilty otettiin Saksassa kiinni uudelleen (Yle 3.1.19) ja hänet toimitettiin Suomeen tammikuun lopulla. Tällöin Yle uutisoi Oulun käräjäoikeuden vanginneen Suomeen palautetun miehen (Yle 25.1.19).

Joulukuun puolen välin tienoilla alettiin uutisoida, että Oulussa olisi ilmennyt uusi seksuaalirikosepäily, joka ei liity kolmeen aiempaan tapaukseen eli laajaan rikosvyyhtiin ja kahteen Tuiran kaupunginosan rikokseen (Yle 13.12.18 [2]). Uutisessa kerrotaan poliisin olevan hyvin vaitonainen rikoksesta, sen epäilystä ja uhrista. Muutama päivä tämän jälkeen uutisoitiin Oulussa olevan jälleen tutkinnassa uusi seksuaalirikosepäily, joka ei myöskään liity aiempiin seksuaalirikosepäilyihin (Yle 17.12.18). Uutisessa ei ollut myöskään juurikaan tietoja tapahtuneesta, mutta uutisessa kerrottiin ainakin uhrin ottaneen itse yhteyttä poliisiin. Tässä vaiheessa viimeistään huomasi uutisoinnin tutkimisen ja seuraamisen käyvän hyvin hankalaksi. Koen Ylen uutisoinnin olleen välillä hyvinkin sekavaa eikä välillä sille varmasti vain voinut mitään. Uusia rikoksia tulee tässä tietoon hyvin tiuhaan tahtiin, ja itse kullakin on vaikeuksia tietää, kuinka monesta erillisestä rikoksesta, uhrista ja tekijästä milloinkin puhutaan.

Tammikuussa Yle uutisoi, että Oulun seksuaalirikoksissa oli siihen mennessä jo 16 epäiltyä, joista yhtä etsittiin niihin aikoihin. Uhrien määrän kerrottiin lähestyvän jo kymmentä (Yle 12.1.19). Epäiltyjä tekijöitä on enemmän kuin uhreja, sillä monissa tapauksissa yhdellä rikoksella, jossa oli yksi uhri, oli useampi tekijä. Koko Suomessa ja erityisesti Oulussa ihmiset alkoivat olla pelokkaita ja vihaisia, sillä tekoja tuntui tulevan ilmi koko ajan enemmän ja vieläpä niin lyhyen ajan sisällä. Vanhemmat olivat luonnollisesti huolissaan lastensa turvallisuudesta, ja Oulussa alettiinkin pohtia keinoja, joilla varmistaa lasten turvallisuus. Oulun kaupunki myös pyysi moneen otteeseen rahallista tukea hallitukselta, jotta erilaisiin toimiin lasten turvallisuuden hyväksi voitaisiin ryhtyä (Yle 14.1.19).

Kouluissa alettiin tiedottaa enemmän sosiaalisesta mediasta ja grooming-ilmisestä (Yle 5.4.19). Grooming tarkoittaa sitä, että esimerkiksi netin välityksellä vanhempi ihminen houkuttelee nuorta ihmistä erilaisiin kanssakäymisiin. Netin välityksellä on helpompi huijata esimerkiksi oma ikänsä tai teeskennellä olevansa kiinnostunut samoista asioista kuin nuori. Pidemmällä ajalla tekijä voi siten voittaa nuoren luottamuksen ja saada tämän suostumaan esimerkiksi tapaamisiin, joihin nuori ei välttämättä muuten suostuisi. Tekijä saattaa luvata nuorelle esimerkiksi tupakkaa, alkoholia tai rahaa. Näin tekijä voi myös saada nuoren lähettämään esimerkiksi kuvia itsestään. Kuvien

poistaminen netistä on hyvin vaikeaa sen jälkeen, kun ne sinne on kerran laitettu. Ilmiönä grooming ei ole uusi. Sitä on tapahtunut jo netin alkuajoista lähtien ja ennen nettiä muissakin muodoissa. Kuitenkin nämä Oulun seksuaalirikokset toivat asian uudelleen isoksi puheenaiheeksi. Sosiaalisen median mahdolliset vaarat ovat olleet myös tiedossa jo pidemmän aikaa, mutta voi olla, että sosiaalisen median palvelut ovat kehittyneet niin nopeasti ja paljon viime vuosien aikana, että siihen liittyvässä valistuksessa ei ole pysytty perässä.

Tammikuun puolen välin tienoilla alettiin uutisoida, että seksuaalirikosepäilyjä on ilmennyt Oulussa lisää (Yle 11.1.19). Näissä uusissa rikoksissa oli Ylen uutisten mukaan neljä uutta epäiltyä. Uutisessa Yle ei kerro tarkkaa uhrien määrää tässä tapauksessa, mutta kertoo yhden uhrin menehtyneen syksyn 2018 aikana. Poliisin mukaan kuolemantapaukseen ei sisälly henkirikosta, mutta mitään muuta tietoa ei tästä paljastettu, sillä tutkinta oli vielä kesken. Muutama päivä tästä myöhemmin Yle uutisoi, että yksi näistä uusista rikoksista epäilty on vapautettu (Yle 14.1.19). Poliisin mukaan tämän epäillyn vangitsemiseen ei ole tarvetta, mutta rikosnimike pysyy kuitenkin hänen kohdallaan ennallaan. Kahta epäiltyä esitetään uutisen mukaan vangittavaksi eikä yhtä epäiltyä ole vielä vangittu.

Rikosten uutisoinnissa ja yleisestikin julkisessa keskustelussa tuli myös ilmi kaikkien seksuaalirikoksista epäiltyjen kansallisuudet (esim. Yle 13.12.18 [3]). Maat, joista epäillyt olivat Suomeen tulleet, olivat ainakin Irak, Afganistan ja Syyria. Epäillyistä kerrottiin myös, että osa heistä oli tullut Suomeen turvapaikanhakijoina ja osa kiintiöpakolaisina. Ylen uutisen mukaan osa heistä oli myös saanut Suomen kansalaisuuden maassa olonsa aikana. Tämä tarkoittaisi sitä, että osan heistä on täytynyt oleskella Suomessa pidemmän aikaa. Migrin eli Suomen maahanmuuttoviraston nettisivujen mukaan kansalaisuuden saamiseksi Suomessa on täytynyt oleskella joko viisi vuotta keskeytyksettä tai 15 vuoden täyttämisen jälkeen yhteensä seitsemän vuotta niin, että vähintään kaksi vuotta on ollut yhtämittaista Suomessa asumista. Jälkimmäisessä tapauksessa kyse on kerätyistä asumisajasta⁶. Näiden tapahtumien ajateltiin voivan huonontaa suomalaisten suhtautumista maahanmuuttoon, mutta lopulta kävi ilmi, että Oulun seksuaalirikokset eivät juuri

1 ⁶ Tiedot Suomen kansalaisuuden saamisesta: <https://migri.fi/suomen-kansalaisuus>

muuttaneet suomalaisten suhtautumista vaan se on tullut koko ajan vuosien varrella positiivisemmaksi (Yle 18.3.19).

Samoihin aikoihin poliisi tiedotti, että myös Helsingissä on ilmennyt alaikäisiin kohdistuneita seksuaalirikoksia, joissa epäillyt ovat ulkomaalaistaustaisia. Teot olivat tapahtuneet yksityisasunnossa Itä-Helsingissä (Yle 13.1.19). Ylen uutisoinnin mukaan yhteensä kolmea miestä epäiltiin teoista. Tässäkin epäiltiin olleen useampia tekoja ja niiden arveltiin sijoittuneen loppuvuoden 2018 ja alkuvuoden 2019 välille. Tammikuun puolessa välissä, jolloin asiasta uutisoitiin Ylen nettisivuilla, tiedossa oli yksi uhri näille teoille. Teot ovat hyvin samanlaisia kuin Oulussa tapahtuneet rikokset, mutta mitä ilmeisimmin niiden välillä ei ole muuta samankaltaisuutta kuin ulkomaalaistaustaiset epäillyt.

Helmikuussa uutisoitiin kahdesta uudesta seksuaalirikostapauksesta (Yle 11.2.19). Nämä tapaukset olivat raiskauksia, ja ne tapahtuivat Oulussa yksityisasunnossa helmikuun alkupuolella. Ylen uutisoinnin mukaan toinen uhreista oli alle 16-vuotias ja toinen alle 18-vuotias. Näissä tapauksissa erilaista muihin verrattuna oli ainakin se, että uhrin ilmeisesti tunsivat toisensa ja että tähän tapaukseen ei liity sosiaalinen media samalla tavalla kuin muihin tapauksiin. Näistä tapauksista oli melko vähän tietoa verrattuna muiden rikosten uutisointeihin.

Ylen uutisissa ilmoitettiin myös helmikuun aikana, että Oulu lopetti maahanmuuttajien vierailut kouluille ja päiväkodeille. Luultavasti tätä on tehty muissakin kaupungeissa, mutta uutisessa kerrottiin, että Oulussa maahanmuuttajia ja turvapaikanhakijoita vietiin vierailuille kouluihin ja päiväkoteihin (Yle 5.2.19). Näillä vierailuilla ajateltiin olevan hyötyä sekä lapsille että turvapaikanhakijoille. Lapset oppisivat vieraista kulttuureista ja turvapaikanhakijat oppisivat helpolla tavalla sekä suomen kieltä että suomalaista kulttuuria. Varsinkin yhdestä vierailusta tuli jonkinlainen skandaali, sillä ajateltiin, että siinä vierailussa oli ollut mukana yksi seksuaalirikoksista epäilty mies (Yle 25.2.19). Tämä oletus kuitenkin osoittautui virheelliseksi, sillä yksikään seksuaalirikoksista epäilty ei ollut ollut mukana missään koulu- tai päiväkotivierailussa. Silti näistä rikoksista aiheutuneen keskustelun takia kaikki vierailut lopetettiin Oulussa.

Helmikuussa myös ilmeni vielä yksi uusi seksuaalirikos että aloitettiin käräjäoikeuden käsittelyt aiemmista seksuaalirikoksista (Yle 13.2.19). Uutisen mukaan uudessa epäillyssä raiskauksessa ja seksuaalisessa hyväksikäytössä uhrina oli 14-vuotias tyttö, ja tekijä vaikutti olevan sama kuin niissä kahdessa raiskauksessa, jotka tapahtuivat helmikuussa yhtenä viikonloppuna yksityisasunnossa.

Tämä on siis toinen helmikuussa ilmi tullut seksuaalirikosepäily. Niiden kahden raiskauksen tutkinnassa tämä epäily tulikin poliisin tietoisuuteen. Tässä kohdassa tapahtumien uutisoinnin läpikäymisessä huomasin vaikeuksia siinä, että uutisoinnissa ajanmääreet ovat vähän sekavia välillä. Uutisissa saatetaan käyttää ilmaisuja kuten ”viime viikonloppuna” tai viime viikolla”. Tietenkin uutisen julkaisuhetkellä ilmaisu on ollut selkeää mutta näin jälkikäteen, kuukausia myöhemmin luettuna se tekee tapahtumien seuraamisesta hankalaa. Vaikuttaa siltä, että uutisia kirjoittaessa ei ole ajateltu niiden lukemista tulevaisuudessa.

Ihan helmikuun lopulla alkoi seksuaalirikossyytteiden käsittely Oulun käräjäoikeudessa (Yle 26.2.19). Tuomioita rikoksista alkoi tulla maaliskuun loppupuolella. Ensimmäinen tuomio annettiin 44-vuotiaalle miehelle törkeästä raiskauksesta ja törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä (Yle 20.3.19). Tämä tuomio tuli eri rikoksesta kuin yksikään niistä, mistä olen aiemmin puhunut. Ylen uutiset kertoivat tuomion saaneen miehen nimen ja sen, että uhri oli alle 10-vuotias tyttö, joka koki erityistä luottamusta tekijään. Ylen uutisissa ei tule ilmi sen tarkemmin, mitä tuo tarkoittaa. Kuitenkin Lapin Kansa-lehden mukaan tekijä oli töissä moskeijassa ja toimi uhrin uskonnollisena kasvattajana (Lapin Kansa 20.3.19). Tämä oli syy sille erityiselle luottamukselle, jota uhri koki tekijää kohtaan. Maaliskuussa annettiin myös tuomio toisesta Tuiran kaupunginosassa tapahtuneesta rikoksesta.

Kaikista rikoksista ei loppujen lopuksi kerrottu juurikaan tietoja medialle. Maaliskuun alussa 2019 poliisi tiedotti, että yhteensä heillä on 30 seksuaalirikosepäilyä tutkinnan alla (Yle 6.3.19). Näin suuri luku johtuu siitä, että tässä poliisi on laskenut mukaan myös kantasuomalaisten tekemät rikokset. Näistä tutkinnoista yhdeksän kohdistui kantasuomalaisiin epäiltyihin. Uusimmista seksuaalirikostutkinnoista ei ole kerrottu kovinkaan paljon. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että helmikuun jälkeen alkoi olla jo monia isompia uutisaiheita kuin Oulun seksuaalirikokset. Vaikka nämä seksuaalirikokset olivatkin iso ja vakava uutinen, ne eivät voineet kauan jatkua tärkeimpänä puheenaiheena mediassa.

Huhtikuussa alkoi Oulun laajan seksuaalirikosvyyhdin käsittely (Yle 8.4.19 & 9.4.19). Tämä oli siis tapaus, jossa uhrina oli yksi alle 15-vuotias tyttö, ja epäiltyjä oli yhteensä kahdeksan, joista yksi oli pakomatalla Saksassa. Kaikille annettiin huhtikuun ja kesäkuun 2019 välisenä aikana tuomiot joko törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä, törkeästä raiskauksesta tai molemmista. Tuomiot olivat noin kolmesta neljään vuotta vankeutta. Maaliskuussa uutisoitiin Ylellä, että eduskunta oli

hyväksynyt lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten koventamista koskevan lain (Yle 12.3.19). Sen mukaan rikoslakiin lisättiin uusi rikossäännös törkeästä lapsenraiskauksesta, ja enimmäisrangaistusta lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä korotetaan. Oikeusministeri Antti Häkkänen esitti näitä lakimuutoksia maaliskuussa 2019. Ne eivät siis ehtineet tulla vielä voimaan näihin oikeudenkäynteihin.

Näiden lakimuutosten taustalla on esimerkiksi tapaus vuodelta 2016, jolloin mies oli sukupuoliyhteydessä 10-vuotiaan tytön kanssa. Mies tuomittiin törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä mutta ei raiskauksesta (Yle 3.5.18). Tähän syynä oli se, että ei ollut tarpeeksi näyttöä siihen, että tyttö olisi vastustellut tekoa, ja niin sitä ei tulkittu raiskaukseksi. Uusien lakimuutosten pohjana on kuitenkin se, että alaikäinen lapsi ei voi koskaan missään tilanteessa antaa suostumusta seksuaaliseen kanssakäymiseen. Tämä tapaus ei liity Oulun seksuaalirikoksiin varsinaisesta, mutta se oli yhtenä esimerkkitapauksena, kun lakimuutoksia alettiin pohtia Oulun tapahtumien tutkimisen aikoihin.

Laajimman Oulun seksuaalirikoksen tuomioiden jälkeen aiheesta ei ole enää juurikaan uutisoitu. Uusin uutinen, jonka löysin Ylen sivuilta, oli syyskuulta 2019 ja liittyi siihen, että Tuiran kaupunginosassa tapahtuneen seksuaalirikoksen tuomiota kovennettiin (Yle 13.9.19). Raiskauksen sijasta teko katsottiin törkeäksi raiskaukseksi. Tämän jälkeen Oulun seksuaalirikoksista ei ole ainakaan kirjoitushetkellä juurikaan uutisoitu.

Tapaukset ovat olleet hyvin monimutkaisia ja niiden uutisointia oli hankalaa seurata. MTV:n yhden uutisen mukaan tapauksista on ollut myös väärää tietoa liikkeellä liittyen esimerkiksi siihen, missä määrin tapaukset liittyivät toisiinsa (MTV 26.2.19). Se ei sinällään ole yllättävää, sillä kun näin lyhyen ajan sisällä tulee ilmi niin monta rikosta, jossa niin monessa epäilty ovat ulkomaalaistaustaisia, voi tulla helposti sellainen kuva, että tapausten on pakko olla yhteydessä toisiinsa. Poliisin tietoon tulleita lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä oli poliisin rikostilastojen mukaan vuoden 2018 aikana 946 kpl. Näitä rikoksia siis tapahtuu valitettavan paljon, mutta Oulun tapahtumat olivat kuitenkin poikkeuksellisia niiden määrässä ja laajuudessa.

Koska tapahtumien uutisoinnin seuraaminen oli välillä hyvinkin hankalaa, ei siis voi olla täyttä varmuutta siitä, että tässä esittämäni tapahtumat olisivat täysin oikein kerrottu. Halusinkin tässä antaa sellaisen kuvan tapahtumien kulusta, jonka siitä sai seuraamalla lähinnä Ylen uutisointia aiheesta. Varmasti useampaa uutislähdettä aktiivisemmin seuraamalla tapahtumista olisi saanut

huomattavasti selkeämmän kuvan, mutta en kuitenkaan halua upota tutkimaan itse tapahtumia liian syvästi, sillä se ei ole kuitenkaan tämän tutkimuksen tarkoitus. Oli kuitenkin oleellista tietää ainakin pääpiirteittäin, miten Oulun tapahtumat etenivät ja mitä kaikkea rikoksista oli tiedossa ja mitä niistä tiedotettiin isolle yleisölle.

Noin vuosi Oulun seksuaalirikosten ilmenemisen jälkeen Yle julkaisi melko pitkän jutun Oulun seksuaalirikoksista ja siitä, miten ne vaikuttivat yhteiskuntaan Suomessa. Juttu on hyvä kooste siitä, mitä kaikkea vuosi sitten tapahtui ja mitä niistä on koko vuoden aikana seurannut. Kiinnostavaa on myös, että alussa kerrotaan Oulun tapahtumista olleen jonkinlaista aavistusta jo ennen kuin tapahtumat alkoivat. Esimerkiksi oululainen nuorisotyöntekijä Perttu Kemppainen kertoo uutisessa, pelänneensä jo vuonna 2016, että jotain tällaista saattaisi tapahtua (Yle 4.12.19). Niihin aikoihin Suomeen tuli valtava määrä pakolaisia, ja siksi monista asioista heihin liittyen oltiin huolissaan.

Kiinnostavaa tässä Ylen uutisessa on myös se, että siinä pohditaan median toimintaa Oulun tapatumien tiedottamisessa. Tampereen yliopiston mediatutkija Elina Tolonen, joka tekee tutkimusta Oulun seksuaalirikosten uutisoinnista, oli haastateltavana uutisessa. Hänen mielestään toisaalta media toimi hyvin kertoessaan tasapainottavasti myös kantasuomalaisten tekemistä seksuaalirikoksista ja korostaessaan sitä, että seksuaalirikoksia ei tee vain maahanmuuttajat. Toisaalta Tolosen mielestä media toimi huonosti siinä, että joissain jutuissa yleisölle välitettiin kuvaa siitä, että Oulun seksuaalirikokset olisivat selitettävissä vain kulttuurisilla syillä. Joitakin myös turhautti uutisten valtava määrä. Uutisoinnin määrä johtuu varmastikin osittain siitä, että rikoksista kerrottiin julkisuuteen sellaistaakin tietoa, jota yleensä ei rikoksista julkaista suuren yleisön tietoisuuteen, esimerkiksi epäiltyjen kansallisuudet. Myös poliisin tapa varoittaa nuoria netissä tapahtuvasta seksuaalisesta hyväksikäytöstä oli poikkeuksellista.

Koska tietoa oli saatavilla niin rajallisesti, oli välillä vaikeaa pysyä kärryillä siitä, mistä rikoksesta puhuttiin milloinkin ja milloin ja missä järjestyksessä nämä olivat tapahtuneet. Tämä johtui myös osittain siitä, että uutisoinnissa käytettiin välillä melko epäselviä määritteitä. Ylen uutisoinnissa ei myöskään kerrottu juuri koskaan esimerkiksi epäiltyjen nimiä, kun taas esimerkiksi Wikipediassa nimiä on listattu. Selostin tässä kuitenkin tapahtumat sellaisina kuin niistä tiedon sai uutisia lukemalla, mutta on aina pidettävä mielessä se, että uutisten antama tietokin on hyvin rajallista eikä kenelläkään muulla kuin poliisilla ja oikeudenkäynnissä työskentelevillä ole niin paljon tietoa rikoksista.

3 Aineisto ja menetelmä

Tässä luvussa keskityn valitsemani aineiston tarkempaan esittelyyn ja perusteluun. Selvennän sitä, miksi olen valinnut juuri nämä ohjelmat ja juuri nämä jaksot käsiteltäviksi ja esittelen ne tarkemmin. Selostan tarkemmin, mitä jokaisessa jaksossa tapahtui, mistä niissä puhuttiin ja millaiset jokaisen jakson rakenteet olivat. Lisäksi kerron tarkemmin siitä, millaisen menetelmän olen tutkimukseeni valinnut ja miten aion sitä tarkalleen käyttää. Kerron käyttämästäni menetelmästä ensin jonkin verran yleisesti ja sitten siitä, miten aion sitä itse soveltaa tutkimuksessani. Myös se on olennaista selostaa, miksi koen nämä menetelmät toimiviksi tutkimuksessani.

3.1 Aineisto: syvempi katsaus A-studioon ja Sannikka & Ukkolaan

Keskusteluohjelmat, jotka valitsin tutkimukseeni, ovat siis A-studio ja Sannikka & Ukkola. Aiemmissä luvuissa esittelin jo päällisin puolin molemmat ohjelmat, mutta tässä alaluvussa pureudun niihin vähän tarkemmin. A-studio on siis yksi Ylen pitkäaikaisimmista ajankohtaisista keskusteluohjelmista. Sitä on esitetty Ylellä eri nimien alla jo 1960-luvulta alkaen. A-ohjelmia on ollut Ylellä monia, ja niiden tarkoitukset ovat vähän toisistaan erilaisia. A-studio alkoi 1960-luvulla nimellä Ajankuva ja nykyisen nimensä ohjelma sai vuonna 1971. Kirjoitusajankohtana A-studiota esitetään maanantaisin, tiistaisin ja keskiviikkoisin ja jokaisessa on eri juontaja. Maanantaisin ohjelmaa juontaa Sakari Sirkanen, tiistaisin Heikki Ala-Hokka ja keskiviikkoisin Annika Damström. Näiden on tarkoituksena pureutua sen ajankohdan tärkeimpiin tapahtumiin ja puheenaiheisiin. Näiden lisäksi torstaisin esitetään A-talk-ohjelmaa, jota juontaa Olli Seuri. A-talkissa on tarkoituksena keskittyä kunkin viikon kaikkein tärkeimpään aiheeseen vielä syvällisemmin.

Ylen oman esittelyn mukaan A-studion on tarkoitus kertoa ajankohtaisista tapahtumista ja puheenaiheista mahdollisimman selkeästi. Esimerkiksi Ylen jutussa, jossa kerrottiin uudistuneesta juontajakaartista, A-studiota kuvailtiin seuraavasti: ”A-studio maanantaista keskiviikkoon ja A-talk torstaisin pureutuvat monimutkaisilta näyttäviin tapahtumakulkuihin ja auttavat ymmärtämään

nopeasti muuttuvaa maailmaa.”⁷. Yle Areenan esittelytekstissä A-studiota kuvataan näin: ”Mitä tapahtuu uutisten takana? Katso A-studio niin ymmärrät enemmän.” Molemmissa kuvauksissa A-studiota määritellään hyvin yksinkertaisesti ja selkeästi ohjelmaksi, jonka tarkoituksena on antaa lisää tietoa isoista aiheista niistä enemmän kiinnostuneille. Esimerkiksi tv-uutisissa eri aiheista kuitenkin kerrotaan vain kaikkein olennaisin tieto, mutta A-studion tarkoituksena on laajentaa näitä aiheita ja mennä enemmän yksityiskohtiin.

A-studion lisäksi Ylellä esitetään myös A-teemaa, jonka tarkoituksena on keskittyä johonkin suurempaan aiheeseen. Sitä ei esitetä kovin usein, mutta ideana onkin ottaa käsittelyyn jokin pidemmän aikavälin tärkeä aihe. Viime vuosina tässä ohjelmassa on puhuttu ainakin lihavuudesta, sosiaalisen median vaaroista, seksuaalisesta häirinnästä ja Ylen riippumattomuudesta. Kaikki nämä ovat hyvin isoja ja monipuolisia puheenaiheita ja siksi ohjelmalle aina annetaankin melko paljon aikaa ja mahdollisimman monia näkökulmia. Yleisemmin tällaiset A-teema -ohjelmat ovat kestäneet noin 1,5 tuntia ja niissä on paljon vieraita puhumassa. Aiheet selvästi muodostuvat sen mukaan, mikä on ollut sinä aikana erityisen suuri puheen aihe. Esimerkiksi seksuaalisesta häirinnästä on puhuttu niihin aikoihin, kun #metoo alkoi levitä ja Ylen riippumattomuus oli aiheena niihin aikoihin, kun Ylen kriisi Ylegate oli käynnissä.

A-teeman kanssa samantapaisia ohjelmia ovat myös olleet Ylen A-illat, joissa yhden illan käsittelyyn on otettu jokin vastakkainasettelua aiheuttanut aihe, josta keskustellaan ja joskus väitelläänkin pitkän aikaa. Esimerkiksi vuonna 2010 oli ns. ”homoilta”, jossa keskusteltiin muun muassa samansukupuolisten pariin oikeudesta adoptioon ja kirkkohäihin. Ohjelma aiheutti paljon keskustelua kauan sen esittämisenkin jälkeen. Illan seurauksena alkoi myös kirkosta eroamisen kasvu, kun monet ihmiset eivät pitäneet kirkon suhtautumisesta aiheeseen. Viime vuosina tällaisia iltoja on ollut mm. vanhemmuus-ilta (2015), pakolais-ilta (2015), lisääntymis-ilta (2016) ja yksinäisyys-ilta (2016).

Valitsemani A-studion jakso esitettiin alun perin 14.1.2019 ja jakson nimi on *Miten stoppi seksuaalirikoksille?* Jakson juontajana toimi Sakari Sirkanen ja vieraina ohjelmassa olivat Oulun kaupunginjohtaja Päivi Laajala, poliisiyljohtaja Seppo Kolehmainen ja Väestöliiton

⁷ <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/12/22/a-studio-ja-uudistunut-juontajatiimi-valmiina-uuteen-vuoteen-2019?ref=ohj-articles> linkki tarkistettu 16.4.20

seksuaaliterapeutti Kirsi Porras. Jaksossa he keskustelevat muun muassa siitä, mitä toimia Oulu ja muukin Suomi aikovat tehdä seksuaalirikosten estämiseksi, millaisia tiedossa olevat rikokset ovat ja millaista tukea uhrit ja muutkin nuoret tarvitsisivat. Käyn analyysiluvussa läpi keskustelujen tarkempaa sisältöä ja niissä nousseita teemoja.

Valitsin tämän jakson, koska halusin saada Oulun seksuaalirikoksiin näkökulmaa ohjelmasta, joka on ollut niin pysyvässä asemassa Suomessa jo pitkän aikaa. A-studiossa pyrkimys on keskustella ohjelmasta asiallisesti, selkeästi ja informatiivisesti, ja halusin nähdä, millaisia asioita seksuaalirikoksista nostetaan esille, jotta nämä pyrkimykset toteutuisivat. Myös ohjelman vieraat ovat kiinnostavia. He kaikki ovat jollain tavalla auktoriteettiasemassa ja heiltä kaikilta odotetaan asiantuntevia vastauksia ja tietoa siitä, että asioille voidaan ja aiotaan tehdä jotain. He kaikki ovat osaltaan mukana korjaamassa näistä rikoksista aiheutunutta vahinkoa, ja heiltä kaikilta toivotaankin ratkaisuja seksuaalirikosten aiheuttamiin ongelmiin.

A-studion jaksossa myös selvästi toisaalta vakuuteltiin siitä, että asioita ollaan tekemässä ja uhreja ollaan auttamassa, mutta toisaalta vedottiin myös päättäjiin ja siihen, että ongelmat ovat liian laajoja siihen, että esimerkiksi poliisi yksin pystyisi niitä korjaamaan. Kaikki vieraat olivat toisaalta tyytyväisiä siihen, miten esimerkiksi poliisi on rikosten tutkinnassa toiminut. Toisaalta kaikki olivat myös sitä mieltä, että vielä enemmän pitäisi pystyä tekemään ja vielä enemmän ennaltaehkäisevää työtä pitäisi tehdä. Kaikki olivat sitä mieltä, että heidän toiminnallaan ei ole tarpeeksi resursseja ja he vetosivatkin siihen, että päättäjät ottaisivat nämä tarpeet huomioon. Tämä ristiriita oli kiinnostavaa.

Jaksossa esitetään ennen varsinaista keskustelua insertti, jossa haastatellaan eri ihmisiä, joita Oulun tapaukset ovat koskettaneet jollain tavalla, esimerkiksi nuoria, jotka liikkuvat Oulun kauppakeskus Valkeassa. Heiltä kysytään esimerkiksi, miten he kokevat nämä rikokset, ja ovatko he kokeneet jonkinlaista häirintää netissä ja sosiaalisessa mediassa. Tämän jälkeen haastatellaan maahanmuuttajaneuvoston jäsentä, joka kertoo, että viattomatkin maahanmuuttajat ovat saaneet paljon vihaa niskoilleen ja osaa pelottaa kulkea ulkona. Oulun yhteisötoiminnan päälliköltä tiedustellaan mahdollisia syitä sille, miksi juuri Oulussa näitä rikoksia on tullut ilmi niin paljon. Hän esittää osasyiksi sen, että Oulun maahanmuuttajista 60 % on miehiä. Oulun poliisilaitoksen rikosylikomisario kertoo, että yksi syy siihen, miksi seksuaalirikoksia on tullut tavallista enemmän ilmi, on se, että niiden tutkimiseen on kohdistettu enemmän resursseja. Lopuksi insertissä

haastatellaan vielä Oulun alueellisen vanhempainyhdistyksen varapuheenjohtajaa, joka kertoo, että hänen mielestään kriisiavun saamista nuorille pitäisi parantaa. Hän myös muistuttaa, että Oulun seksuaalirikosten vaikutukset yltävät muuallekin kuin Ouluun, sillä monilla uhreilla voi olla esimerkiksi läheisiä muissa Suomen kaupungeissa.

Tämän jälkeen keskustelu vieraiden kanssa aloitetaan kommentoimalla inserttiä. Sirkkanen esimerkiksi toteaa, että insertissä pyydettiin lisää resursseja uhrien psyykkiseen kohtaamiseen ja kysyy Päivi Laajalalta, onko sellaisia tulossa. Tähän Laajala vastaa, että he ovat saamassa valtiovarainministeriöltä lisää rahoitusta ja he ovat koko ajan kehittämässä palveluita. Hän myös kehotti myös kansalaisia antamaan palautetta ja mahdollisia ideoita. Sirkkanen pyytää myös muita vieraita kertomaan ajatuksiaan insertistä. Tähän Kolehmainen sanoo, että näiltä rikoksilta pitäisi kyllä pystyä suojelemaan lapsia paremmin ja ennaltaehkäisevästi. Porras taas kommentoi, että hän on huolissaan nuorten voinnista ja heidän hämmennyksestään ja peloistaan. Lisäksi hän muistuttaa, että nämä ongelmat eivät rajoitu vain Ouluun. Laajalan mielestä näissä rikoksissa netin ja sosiaalisen median vaarat pääsivät jotenkin yllättämään, ja he ovat nyt kehottaneet vanhempia kotonaan keskittymään entistä enemmän lapsiensa opettamiseen mahdollisista vaaroista.

Tässä jaksossa tuli hyvin esille se, että Sirkkanen yrittää saada konkreettisia vastauksia vierailta. Hän esimerkiksi kyselee, onko mitään konkreettisia toimia tehty ongelmien ratkaisuksi. Laajala vastaa tähän, että he ovat Oulun eri virastojen kanssa tehneet arviointeja eri toimialojen toiminnasta ja miettineet parempia tapoja eri toimialojen yhteistyön parantamisesta. Sirkkanen kysyy Kolehmaiselta mielipiteitä rikosten poikkeuksellisuudesta ja siitä, onko vaaraa jonkinlaisille mellakoinneille ja oman käden oikeuden toteuttamiselle. Kolehmainen kertoo tähän vähän lukuja seksuaalirikosten osalta, joista käy ilmi, että koko maan laajuudella seksuaalirikokset ovat jonkin verran kasvaneet, mutta Oulussa määrä on ollut yleisesti laskussa. Hän myös huomauttaa, että tässä vaiheessa on vielä vaikea analysoida kunnolla syitä. Hän kehottaa, että kaikkien pitäisi suhtautua näihin tapahtumiin mahdollisimman rauhallisesti ja antaa poliisin ja oikeusjärjestyksen tehdä työnsä. Porras puhuu sitten jonkin aikaa netissä tapahtuvasta houkuttelusta eli groomingista ja siitä, että se ei ole uusi ilmiö. Hänen mielestään tärkeä tapa puuttua näihin rikoksiin on lisätä tietoa ja keskustelua niin nuorten, vanhempien kuin koulunkin välillä.

Jakson lopuksi keskustellaan erilaisista toimista, mitä pitäisi tehdä asioiden hyväksi. Esimerkiksi netin valvonnan, eli nettipoliisien lisäämisen tarpeesta huomautetaan. Lisäksi sekä Laajala että

Kolehmainen vetoavat siihen, että lisää resursseja eli rahoitusta pitäisi saada, jotta Oulun kaupunki ja poliisi pystyisivät vielä paremmin työskentelemään näiden asioiden parissa. Yle uutisoikin jakson julkaisun aikoihin, että Oulu on hakenut uusien rikostapausten takia tukea ministeriöltä (Yle 14.1.19). Kuitenkin myöhemmin maaliskuussa uutisoitiin, että Oulun saama rahallinen tuki olisi jäämässä paljon haluttua pienemmäksi (Yle 19.3.19). Porras myös puhuu sen tärkeydestä, että saataisiin tarpeeksi apua ja tukea nuorille niin ennaltaehkäisevästi kuin kriisin jälkeenkin. Hänen mielestään nuorilla pitäisi läpi kouluvuosien olla enemmän tukea esimerkiksi tunteiden tunnistamisessa ja niiden hallitsemisessa. Myös ammattiauttajien pitää olla asioista perillä ja tietää, mihin keskittyä, kun he auttavat nuoria. Porras on huolissaan siitä, että tällä hetkellä sen enempää uhrit kuin läheiset eivät saa tarpeeksi psykososiaalista tukea ja keskustelua.

Toinen ohjelma, jonka valitsin käsiteltäväksi tutkimukseeni on Sannikka & Ukkola. Tämä ohjelma aloitettiin Ylellä syksyllä 2018, tarkemmin ensimmäinen jakso ilmestyi 14.9.2018. Kyseessä on siis kirjoitushetkellä hyvin uusi ohjelma ainakin A-studioon verrattuna. Juontajina toimivat Sanna Ukkola ja Marja Sannikka. Molemmat heistä olivat olleet töissä Ylellä jo pitkään erilaisissa ohjelmissa ja muissa tehtävissä. Ukkola on esimerkiksi ollut Ylellä myös kolumnistina. Tätä ohjelmaa esitettiin kerran viikossa perjantaisin, ja siinä oli tarkoitus keskustella kahdesta sillä viikolla puhututtaneesta aiheesta. Vieraita on useita ja molemmille käsiteltäville aiheille on valittu sopivia vieraita keskustelemaan ja antamaan omaa näkökulmaansa asioihin.

Sannikka & Ukkola pyrkii olemaan ainakin Ylen oman esittelyn mukaan mahdollisimman avoin ja rehellinen ohjelma. Eri aiheista pyritään keskustelemaan eri näkökulmista ja halutaan ihmisten avoimia mielipiteitä. Toisaalta halutaan myös kuunnella ja oppia tuntemaan erilaisia näkökulmia asioihin. Ylen julkaisemassa jutussa, jossa kerrottiin uudesta keskusteluohjelmasta, kanavan ohjelmapäällikkö Pentti Väliahdet kuvaili Sannikka & Ukkolaa seuraavasti: *"Sannikka & Ukkola käsittelee ajankohtaisia aiheita raikkaalla ja rohkealla tavalla, joka vetoaa myös niihin yleisöihin, perinteinen ajankohtaisohjelmien tyyli ei puhuttele. Ohjelma tukee kanavan profilia hyvin."*⁸

En itse tiedä allekirjoittaisinko täysin Väliahdetin kuvailua ohjelmasta. Vaikka Sannikka & Ukkola eroaa esimerkiksi A-studiosta, samanlainen tavoite niillä molemmilla ohjelmilla on kuitenkin.

⁸ <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/05/03/uusi-ajankohtaisohjelma-sannikka-ukkola-aloittaa-syksylla-pressiklubi-paattyy> linkki tarkistettu 16.4.20

Erityisesti Ihmettelin tuota kohtaa, jossa mainittiin, että Sannikka & Ukkola sopisi ihmisille, joita muuten ajankohtaisohjelmat eivät ole kiinnostaneet. Ohjelmassa on kuitenkin melko perinteiset puitteet ja aiheetkin ovat olleet samanlaisia kuin esimerkiksi A-studiossa. Sannikka ja Ukkola puhuvat vapaamuotoisemmin kuin tavallisesti Ylen keskusteluohjelmien juontajat puhuvat. Tämä voi siis olla yksi asia, joka voi saada esimerkiksi nuorempia katsojia kiinnostumaan, sillä näiden juontajien puhetta voi olla kiinnostavampi seurata kuin perinteisemmän ohjelman juontajaa. En siltikään näkisi, että Sannikka & Ukkola olisi niin selkeästi erilaisempi kuin muut ajankohtaisohjelmat.

Tämän keskusteluohjelman rakenne eroaa esimerkiksi A-studiosta siinä mielessä, että vieraita ja käsiteltäviä aiheita on enemmän. Ukkola ja Sannikka haastattelevat vieraitaan erilaisissa kokoonpanoissa ja kahdessa eri paikassakin. Ohjelmassa on myös erilaista se, että vieraita pyydetään usein kommentoimaan toistensa haastatteluja. Yleensä neljästä vieraasta yksi menee ensin jommankumman juontajan haastateltavaksi, ja sillä välin muut vieraat seuraavat tätä keskustelua, jonka jälkeen heitä pyydetään ensin kommentoimaan ensimmäisen vieraan haastattelua ja sitten pyydetään heidän näkemyksensä käsiteltävästä aiheesta. Lopuksi kaikki vieraat vielä kokoontuvat yhteen ja heitä haastatellaan hetki lisää. Tähän keskusteluun ei jää kuitenkaan paljon aikaa, sillä jaksossa siirrytään seuraavaan aiheeseen.

Yhdessä Sannikka & Ukkola-jaksossa käsitellään yleensä kahta eri aihetta. Molempiin aiheisiin käytetään suunnilleen puolet ohjelman ajasta, eli noin puoli tuntia, mutta näyttäisi siltä, että tärkeämpi aihe käsitellään jaksossa ensimmäisenä. Esimerkiksi toisessa valitsemasani jaksossa käsitellään ensin Oulun seksuaalirikoksia ja sen jälkeen juuri niihin aikoihin pidettyä Itsenäisyyspäivän vastaanottoa ja sitä, onko linnan juhlien ns. eliiteillä ja tavallisilla kansalaisillaan välissä liian iso kuilu. Tätä aihetta varten haastateltavina olivat kokoomuksen kansanedustaja Susanna Koski ja kansalaisaktivisti Sippo Kähmi. Linnan juhlien käsittelyn jälkeen jakson kaikki vieraat molempien aiheiden tiimoilta kokoontuvat vielä keskustelemaan samaan tilaan. Tämä keskustelu on osuus jaksosta, jota ei näytetty televisiossa vaan se oli katsottavissa vain Yle Areenasta. Tätä osuutta jaksosta kutsutaan nimellä Sannikka & Ukkola Jatkot. Sannikan ja Ukkolan ohjelma oli siis hyvin uusi ja se jäi melko lyhyeksi. Sannikka & Ukkola jatkui joulukuuhun 2019 asti ja sen jälkeen ohjelma loppui, ja Ukkolan ero Yleltä astui voimaan. Ohjelma kesti siis vain vähän alle 1,5 vuotta. Se on moniin muihin Ylen keskusteluohjelmiin verrattuna lyhyt aika.

Valitsemistani jaksoista toisesta kerroinkin jo aiemmin; jakso on siis nimeltään *Oulun seksuaalirikokset järkyttävät suomalaisia. Entä, onko kansan ja eliitin välinen kuilu liian syvä?* Otsikointi on kiinnostava, sillä se on jotenkin samalla jakson esittely ja hyvin informatiivinen senkin uhalla, että nimi ei ole kovin yksinkertainen ja iskevä. Toisaalta iskevällä otsikolla ei ole tässä tilanteessa niin väliä. Tärkeintä on, että katsoja tietää helposti, mistä jaksossa on kysymys. Yle Areenassa otsikon alla esitellään lyhyessä esittelytekstissä jaksossa käsiteltävät aiheet ja ketkä jaksossa ovat mukana keskustelemassa. Jakso ilmestyi 7.12.2018, eli juuri niihin aikoihin, kun aiheesta alettiin uutisoida laajasti. Aiemmin mainitsemieni Susanna Kosken ja Sippo Kähmin lisäksi jaksossa oli seksuaalirikoksista keskustelemassa silloinen sisäministeri Kai Mykkänen ja silloisten suurimpien oppositiopuolueiden edustajat Jussi Halla-Aho, Eero Heinäluoma ja Olli-Poika Parviainen.

Valitsin kyseisen jakson aineistooni, koska aihe on politiikan kannaltakin erittäin arka. Poliitikot joutuvat miettimään monia asioita, kun he tulevat televisioon keskustelemaan näin isosta ja tunteikkaasta aiheesta. Oulun seksuaalirikokset nousivat myös isoksi aiheeksi hyvin lähellä eduskuntavaaleja. Siksi vaalienkin kannalta aihe on poliitikoille erittäin tärkeä. On myös kiinnostavaa, millaiseen asemaan erityisesti sisäministeri Mykkänen joutuu haastattelussa. Myös Halla-Ahon läsnäolo on kiinnostavaa. Hänen osallistumisensa johtuu ensisijaisesti siitä, että hän on ison puolueen edustajana, mutta hänen mielipiteensä maahanmuuttoon liittyen ovat erittäin tunnettuja ja varmasti monet ovat halunneet kuulla hänen mielipiteensä tähän asiaan ihan silkasta uteliaisuudestakin. Halla-Aho on siis tunnettu maahanmuuttovastaisista mielipiteistään. Häntä ja muitakin perusuomalaisia on monesti syytetty rasismista, mutta omilla nettisivuillaan he kertovat olevansa maahanmuuttokriittinen puolue, ja että he haluavat pysäyttää ”haitallisen” maahanmuuton⁹.

Jakso alkaa sillä, että Sanna Ukkola haastattelee Kai Mykkästä. Ukkola ottaa haastattelussaan hyvinkin provosoivan otteen ja kyselee heti alkuun Mykkäselä esimerkiksi, että kokeeko hän epäonnistuneensa sisäministerinä, kun tällaisia rikoksia on päässyt tapahtumaan. Hän myös selvästi yrittää syyllistää Mykkästä ottamalla esille esimerkiksi uhreiksi joutuneiden tyttöjen vanhemmat, jotka saattavat katsoa tätä ohjelmaa. Mykkänen ei häkelly tästä liikaa, ja he jatkavat keskustelua

⁹ <https://www.perussuomalaiset.fi/> linkki tarkistettu 16.4.20

muistakin asioista, kuten siitä, mitä hallitus on tekemässä asioiden hyväksi ja siitä, mitä Mykkäsen mielestä pitäisi tehdä. Mykkänen myös tuomitsee rikokset ja niiden tekijät ja toteaa, ettei Suomeen pitäisi jäädä sellaisten muista maista tulleiden, jotka eivät osaa käyttäytyä Suomen lakien mukaan. Hän myös toteaa maahanmuuttopolitiikan tekemisen olevan vaikeaa, sillä kansalaisilla on paljon eriäviä mielipiteitä siitä, miten sitä pitäisi tehdä. Lopuksi hän toteaa, että pitäisi tehdä enemmän toimia sen hyväksi, että Suomessa ei oleskelisi niin paljon ilman oleskelulupaa olevia ihmisiä.

Tällainen Mykkäsen kohtelu on hieman kummallista, varsinkin kun kuulee, mitä Sannikka ja Ukkola kertoivat, kun he olivat vieraina Yle Puheen aamuohjelmassa. Tämä on melko erilaista verrattuna siihen, millä tavalla Ukkola Mykkästä haastattelee. Aamuohjelmassa he puhuivat siitä, miten he eivät halua hakea riitelyä vaan ymmärtävää keskustelua. Erityisesti tämä lainaus riitelee Mykkäsen kohtelun kanssa: ”Emme hae henkilökohtaisia hyökkäyksiä vaan ymmärrystä ja keskustelua asioista.”¹⁰ Itselleni näytti siltä, että Mykkäsen haastattelussa on hyvinkin paljon henkilökohtaista hyökkäystä. Ukkola jopa käyttää yhdessä vaiheessa sanaa ”henkilökohtaisesti”, kun hän kysyy, onko Mykkänen mielestään epäonnistunut sisäministerinä. Ainakin alku tuossa haastattelussa ei tunnu kovin ymmärtävältä tai rakentavalta keskustelulta. Onneksi Ukkola kuitenkin keskustelee muuten Mykkäsen kanssa rauhallisesti ja tämä saa tilaisuuden kertoa asioista omalta kannaltaan.

Mykkäsen haastattelun jälkeen siirrytään takahuoneeseen, missä Marja Sannikka alkaa kysellä muilta vierailta, mitä mieltä he olivat Mykkäsen haastattelusta. Jussi Halla-Aho toteaa heti alkuun, että hänen mielestään hallitus ei aio tehdä tarpeeksi toimia, ja muutenkin hän kritisoi sisäministerin toimintaa. Hän myös heti kertoo, mitä hänen mielestään asioille pitäisi tehdä. Hän muun muassa korottaisi seksuaalirikoksista seuraavia minimirangaistuksia, laittaisi rikoksiin syyllistyneet maahanmuuttajat säilöön, kunnes heidät saadaan pois maasta ja eristäisi kaikki keskellä oleskelulupaprosessia olevat ihmiset, jotta he eivät pääsisi vahingoittamaan ketään. Sannikka tarttuu Halla-Ahon konkreettisiin ehdotuksiin ja tiedustelee Eero Heinäluoman ja Olli-Poika Parviaisen mielipiteitä Halla-Ahon ajatuksista. Molemmat ovatkin sillä kannalla, että näin radikaaleihin toimenpiteisiin ei pitäisi ryhtyä, vaikka he myöntävätkin tilanteen olevan vaikea ja

¹⁰ <https://areena.yle.fi/1-4529482> linkki tarkistettu 10.2.20

rikosten olevan kauheita. Parviainen toteaa syyttömien ihmisten eristämisen ja säilöönoton olevan epäinhimillistä.

He keskustelevat hetken muistakin mahdollisista toimenpiteistä ongelmien ratkaisuksi, ja erityisesti Parviainen sanoo kotoutumisen olevan tärkeää ja siihen pitäisi panostaa. Sannikka kuitenkin kritisoi tätä toteamalla, että Vihreät eivät olisi valmiita rahoittamaan kotouttamista tarpeeksi. Heinäluoma tuntuu olevan vastauksissaan melko varovainen, ja hän on sitä mieltä, että pitäisi saada ensin asiantuntijoilta enemmän tietoa ennen ratkaisujen tekemistä. Toisaalta hän on sitä mieltä, että rangaistuksia pitäisi koventaa, ja että kotouttaminen on tärkeä osa ongelman ratkaisua. Hän vielä toteaa, että toimenpiteitä ei ole tehty vielä riittävästi eikä resursseja ole vielä tarpeeksi.

Keskustelun loppupuolella Sannikka kysyy vielä Halla-Aholta, kokeeko hän ihmisryhmiä syytettävän ja leimattavan liikaa ja toisaalta kokeeko hän tästä syyllisyyttä. Halla-Aho vastaa tiedostavansa sen, että suurin osa maahanmuuttajista ei tee mitään rikollista, mutta koska ei voi tietää, ketkä syyllistyvät rikoksiin, on parempi olla varuillaan koko ryhmästä. Hän myös turhautuneena toteaa oman syyllisyydentuntonsa olevan täysin epäolennaista ja haluavansa vain omien kansalaistensa hyvinvointia ja turvallisuutta, sillä se on valtiovallan ensisijainen tehtävä.

Lopuksi Mykkänen ja Ukkola astuvat vielä huoneeseen, ja Mykkäseltä pyydetään vielä mielipidettä takahuoneessa käytyyn keskusteluun. Mykkänen heti ensimmäisenä alkaakin puolustautua Halla-Ahon väitettä vastaan siitä, että hallitus ei ole tekemässä mitään, sillä hän on juuri aiemmin kertonut siitä, mitä hallituksella ja hänellä itsellään on eduskunnassa tekeillä asian hyväksi. Tähän Halla-Aho alkaa kysellä, miksi hallitus ei aio korottaa seksuaalirikosten rangaistusten alarajaa, sillä hänen mukaansa ylärajan korottaminen ei auta. Ennen kuin Mykkänen ehtii vastata tähän mitään, keskustelu pannaan poikki, sillä aika on loppumassa ja pitäisi siirtyä seuraavaan aiheeseen. Tässä juuri näkyy aiemmin mainitsemani rajoitettu aika televisiokeskustelun erityisenä piirteenä. Selvästi keskusteltavaa olisi vielä riittänyt, mutta sille ei voitu antaa siinä kohdassa aikaa.

Toinen jakso, jonka valitsin Sannikka & Ukkola-ohjelmasta, esitettiin 18.1.2019. Jaksossa käsitellään lisää Oulun seksuaalirikoksia ja myös laajemmin maahanmuuttajataustaisten tekemiä rikoksia sekä lentämistä ja sen ilmastonmuutoksen aiheuttamia haittoja. Jakso on nimeltään *Ulkomaalaistaustaisten seksuaalirikokset ja perisynti: lentäminen*. Tässä jaksossa keskitytään enemmän yleisesti ulkomaalaistaustaisten tekemiin rikoksiin ja pohditaan mahdollisia syitä sille, miksi he ovat usein yliedustettuina rikostilastoissa. Jaksossa ovat vieraina kansalaisaktivisti Seida

Sohrabi, silloinen sekulaarien maahanmuuttajien puheenjohtaja Eva Tawasoli, ihmisoikeusaktivisti Ibrahim Husain ja toimittaja Renaz Ebrahimi. Näiden vieraiden lisäksi jaksossa ovat keskustelemassa toisesta aiheesta eli lentämisestä bloggaaja Ulla-Riitta Koskinen ja Greenpeace Nordicin maajohtaja Sini Harkki.

Ennen keskustelun alkua näytetään insertti, joka johdattaa jakson aiheeseen. Insertissä haastatellaan Briteissä kohua herättänyttä toimittajaa Katie Hopkinsia. Hopkins on tunnettu siitä, että hän kritisoi maahanmuuttajia hyvin avoimesti ja on sitä mieltä, että monissa maissa maahanmuuttajat ovat aiheuttaneet paljon ongelmia. Monet pitävät häntä islamofobikkona ja rasistina. Tässä Ylen haastattelussa hän kuitenkin kertoo, että tämä maine ei häntä haittaa, sillä hän haluaa vain avoimesti ilmaista omia mielipiteitään. Hopkins vieraili jakson julkaisun aikoihin Oulussa, sillä Oulun seksuaalirikokset ovat olleet esillä myös kansainvälisessä mediassa. Hopkins sivulauseessa myös kritisoi ymmärtääkseni Yleä siitä, ettei se esitä kunnollisia mielipiteitä asioista. Hänen mielestään ikävistäkin asioista pitäisi puhua rohkeammin ääneen. Hopkins vielä lisää, että hän on Suomessa tavannut perussuomalaisten kannattajia sekä puolueen edustajia, joilla on paljon samanlaisia mielipiteitä hänen kanssaan.

Jakso alkaa siitä, kun Sannikka haastattelee kansalaisaktivisti Seida Sohrabia ja muut vieraat ovat takahuoneessa kuuntelemassa. He keskustelevat mahdollisista syistä siihen, että ulkomaalaistaustaiset ovat yliedustettuina seksuaalirikostilastoissa. He pohtivat kulttuurisia syitä, sitä esimerkiksi, että monissa Lähi-idän maissa naisista ja tytöistä on niin erilainen kuva. Toisaalta Sohrabi ei yritä puolustella näiden ihmisten käytöstä vaan toteaa, että koska maailma muuttuu, ihmistenkin pitäisi pystyä muuttumaan eikä hänen mukaansa kaikilla ole niin vanhanaikaisia käsityksiä. Sannikka myös tiedustelee, millä keinoilla asioita voitaisiin saada muutettua. Tähän Sohrabi ehdottaa, että olisi hyvä käyttää hyväksi esimerkiksi Irakilaisten kunniakäsitystä. Heille pitäisi kertoa, mitä seksuaalirikossyytteet tekisivät heidän ja heidän perheidensä kunnialle, mikä voisi auttaa heitä pysymään poissa rikollisuudesta.

Sohrabi myös korostaa sen tärkeyttä, että on puhuttava mahdollisimman avoimesti ja rehellisesti, jotta nämä asiat tulisivat ilmi ja sitten selviäisivät nopeammin. Näin myös maahanmuuttajat ymmärtävät paremmin Suomen tapoja ja kulttuuria ja sitä, että tietynlainen käyttäytyminen ei ole sopivaa. Hän myös on sitä mieltä, että asiat ovat kuitenkin yleisesti menossa parempaan suuntaan,

sillä maahanmuuttajat ja suomalaiset ovat kuitenkin koko ajan enemmän tekemisissä keskenään, mikä parantaa keskinäistä ymmärrystä ja toimeen tulemistä.

Tämän haastattelun jälkeen takahuoneessa Ukkola tiedustelee muilta jakson vierailta mielipiteitä Sohrabin haastattelusta. Renaz Ebrahimi aloittaa sanomalla, että hän ymmärtää kyllä Sohrabin mielipiteitä mutta on huolissaan siitä, että tällaisilla puheilla maahanmuuttajien kulttuurista vain ruokitaan ennakkoluuloja ja negatiivisia käsityksiä. Ebrahimin mukaan näiden ongelmien taustalla ei pitäisi ajatella olevan kulttuuri ja uskonto, sillä se on ongelmallista ja yleistävää. Hänen mielestään on otettava enemmän huomioon näiden rikosten poikkeavuus ja se, että rikosten tekijät ovat häiriintyneitä yksilöitä, joilla on voinut olla ongelmia esimerkiksi kasvatuksessa. Tämän jälkeen Ibrahim Husain kommentoi, että hänen mielestään yksi selvä syy näihin seksuaalirikoksiin ovat traumat, joita esimerkiksi monet irakilaiset ovat joutuneet kokemaan kotimaansa kaotisuuden ja sotien takia. Ihmiset siellä ovat jo monen sukupolven ajan joutuneet kokemaan kaikkea, mitä kenenkään ei pitäisi joutua kokemaan. Siksi he tarvitsisivat apua, jotta tällaiset tapahtumat voitaisiin välttää.

Myös Eva Tawasoli on samoilla linjoilla. Kaikki kolme, erityisesti Ebrahimi ja Tawasoli myös korostivat kotouttamisen tärkeyttä. Tawasolin mielestä nykyinen maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden kohtelu on passivoivaa, sillä heillä kestää kauan päästä kunnolla mukaan yhteiskuntaan. Ebrahimi esitti, että kunnollinen kotouttaminen voisi myös ehkäistä rikoksia, kun Suomeen tuleville pakolaisille ei jäisi eräänlaista tyhjää tilaa, jossa odottaa ratkaisua tulevaisuudesta. Kuulumattomuuden tunne on kuitenkin varmasti hyvin ahdistavaa ja voi olla omiaan lisäämään esimerkiksi mielenterveysongelmia. Kaikkien kolmen mielestä ulkomaalaisia pitäisi saada aktiivisemmin mukaan yhteiskuntaan, eikä vain kielen opettaminen riitä. Olemalla kunnolla tekemisissä suomalaisten kanssa he oppivat tulemaan toimeen ja kotoutumaan uuteen kotimaahansa.

Tämän jakson valitsin aineistooni, sillä halusin saada siihen mahdollisimman monipuolisia näkemyksiä. Kun puhutaan ulkomaalaistaustaisten tekemistä rikoksista, on hyvä tietää myös, mitä mieltä ovat ihmiset, jotka ovat olleet samanlaisessa tilanteessa kuin tällaisten rikosten tekijät. Sitä kautta voimme paremmin ymmärtää, mitä he ovat kokeneet ja millaiselta heistä on mahdollisesti tuntunut, kun he ovat tulleet pitkän ja vaikean matkan vieraaseen maahan ja yrittävät sitten rakentaa uutta elämää täällä. Ne kokemukset ovat varmasti olleet todella rankkoja, emmekä voi

tietää, mitä kaikkea he ovat kokeneet kotimaassaan mahdollisen sodan ja köyhyyden keskellä. Ymmärtämällä näitä asioita paremmin, voimme ennaltaehkäistä ongelmia paremmin. Nämä vieraat ovat myös paitsi kokeneet samanlaisia asioita kuin rikosten tekijät myös työskennelleet maahanmuuttajien ja pakolaisten kanssa ja siten he osaavat kertoa, mitkä asiat suomalaisessa systeemissä ovat parannuksien tarpeessa.

Lisäksi tässä jaksossa oli kiinnostavaa nähdä konkreettisesti, että vieraat eivät olleet kaikesta yhtä mieltä ja he itsekin ovat epävarmoja tilanteesta. He kaikki kyllä korostivat kotouttamisen ja sen kehittämisen tärkeyttä, mutta he olivat eri mieltä ainakin siitä, millainen rooli kulttuurilla ja uskonnolla näissä rikoksissa on. Sitä ei varmaankaan kukaan voi tietää varmaksi, mutta vierailta oli eri käsitykset siitä, kuinka paljon niiden osuudesta pitäisi puhua ja millä tavalla.

Näiden Sannikka & Ukkola-jaksojen varsinaisen sisällön lisäksi molemmissa jaksoissa on osio nimeltä Sannikka & Ukkola Jatkot. Se on jatkoa keskustelulle, eikä sitä näytetty televisiossa. Keskustelun jatko oli nähtävissä vain Yle Areenassa ja se kesti noin vartin. Koska nämä osuudet eivät sisältyneet jakson versioon, jota näytettiin televisiossa, en miellä näitä varsinaiseksi osaksi aineistoani. Olen kuitenkin katsonut nämäkin osuudet ja tehnyt niistä kiinnostavia havaintoja, joihin viittaan tutkielmani analyysiosuudessa. Näitä osuuksia voisi siis sanoa jonkinlaisiksi sekundäärisiksi aineiston osiksi. Koin kuitenkin nekin kiinnostavina ja siksi sisällytän niidenkin keskustelua osittain aineistooni.

3.2 Metodit ja teorit: miten toimin ja miksi?

Tässä alaluvussa tarkoitukseni on kertoa tarkemmin metodista, jota aion käyttää tutkimuksessani. Metodin valitseminen on ollut minulle yksi tämän tutkimuksen haastavimpia puolia, ja suunnitelmani ehtivät muutaman kerran vaihtua kirjoitusprosessin aikana. Tulin kuitenkin siihen lopputulokseen, että kaikkein parhaiten tekstiini sopii lähiluvun ja kehysanalyysin yhdistäminen.

Läpikäydessäni aineistoani vuorottelen näitä kahta metodia, sillä molemmilla on paikkansa analyysissäni. Aineistoani voi kuitenkin tulkita monella eri tasolla, ja siksi tarvitsen metodit, jotka sopivat monitasoiseen tulkintaan. Lähiluvun avulla pureudun aineistoni yksityiskohtaisempiin teemoihin ja niiden pohjalta pyrin liittämään ne laajempiin ilmiöihin, joka liittyvät aiheeseeni eli kehyksiin. Kehysanalyysin avulla taas käyn läpi laajempia asiayhteyksiä, joihin lähiluvun avulla

havaittuja asioita voidaan sijoittaa. Toisin sanoen lähiluku keskittyy pienempien asioiden havaitsemiseen ja kehysanalyysi taas laajempien. Näitä sitten yhdistelen ja näiden välillä teen jatkuvaa vertailua läpi koko analyysiluvun. Kerron tässä alaluvussa tarkemmin, mitä tarkoitan käsitteillä teema ja kehys, ja miten ne sopivat yhteen.

Lähiluku tarkoittaa hyvin tarkkaa ja joskus jopa kurinomaista tekstin läpikäymistä. Tietenkin tekstillä voidaan tarkoittaa sekä kirjallista tekstiä että kuvia tai audiovisuaalista materiaalia. Alun perin lähilukua käytettiin kirjallisuuden tutkimisessa, mutta se on levinnyt muihinkin tieteenaloihin, koska sitä voi yhtä hyvin hyödyntää muunlaisessakin materiaalissa. Yksi tapa jaotella lähilukua on jakaa se induktiiviseen ja deduktiiviseen. Induktiivinen lähestyminen tarkoittaa sitä, että ensin tutkitaan jotain tiettyä tekstiä ja siitä päätellään, miten se voisi sopia tai jopa kehittää teorioita ja käsityksiä (Brummett 2010, 30). Tämä lähestymistapa on siis aineistolähtöinen. Deduktiivinen taas tarkoittaa sitä, että yleismaallisista ideoista ja teorioista siirrytään yksittäisiin teksteihin ja katsotaan, miten nämä toimivat yksittäisissä teksteissä (Brummett 2010, 29). Tätä lähestymistapaa voisi siis sanoa teorialähtöiseksi. Omassa tutkimuksessani lähilukutapa, jota käytän, on induktiivinen. Analyysini lähtee aina aineistosta ja sen kokoaminen olikin lähtökohta koko tutkimukselleni.

Lähiluku on melko vapaamuotoinen metodi, ja sitä voi hyödyntää monin eri tavoin monissa eri tilanteissa. Siksi sitä on myös käytännöllistä yhdistellä toisten metodien kanssa niin kuin olen itsekin tämän tutkimuksen kanssa tehnyt. Koska lähiluvussa on tarkoitus pureutua mahdollisimman syvällisesti aineistoon eri näkökulmista, usein tämän metodin kanssa sopii parhaiten melko pieni aineisto, jotta jää tilaa sen mahdollisimman tarkkaan ja monipuoliseen tulkintaan. Jos olisin valinnut jonkin muun metodin, aineistoni olisi mahdollisesti pitänyt olla runsaampi, mutta tässä tapauksessa tällainen vähän niukempi aineiston määrä on sopiva.

Lähiluvun pohjana käytän Norman Fairclough'n ajatuksia median diskursseista, sillä ne ovat hyvä pohja kaikenlaisen analyysin tekemiseen. Fairclough'n mukaan mitä tahansa representaatiota voi lähteä analysoimaan kysymällä nämä kysymykset: 1) mikä on esitetyn vaihtoehdon yhteiskunnallinen alkuperä, mistä se tulee ja kuka sen esittää? 2) mikä voisi motivoida tällaisen valinnan? 3) mitä valinnasta seuraa, miten se vaikuttaa asianomaisten pyrkimyksiin? (Fairclough 1995, 26). Lähiluvussa näiden kysymysten huomioon ottaminen on tärkeää. Analyysiluvussa

analyysipohjanani tuleekin olemaan näiden kysymysten pohtimista, sillä ne ovat hyviä lähtökohtia, joista lähteä analysoimaan ja pohtimaan aineistoa syvällisemmin.

Fairclough on muutenkin ohjeistanut melko tarkkaan, miten hänen mielestään analyysia pitäisi tehdä. Hänen mukaansa esimerkiksi tiedotusvälineiden tekstien analysoinnissa pitäisi huomioida tarkkaan niiden kielellisiä ominaisuuksia ja myös visuaalisia ilmaisuja ja äänitehosteita (Fairclough 1995, 50). Näiden noudattaminen on oman aineistoni kohdalla tärkeää, sillä kaikkia näitä edellä mainittuja osa-alueita pitää ottaa huomioon. Ylipäänsä Fairclough'n mukaan tekstejä pitäisi analysoida monelta kantilta, esimerkiksi myös ottaen huomioon tekstin tuotannon ja kulutuksen käytäntöjä. (1995, 50).

Kehysanalyysi on hyvin yleinen metodi mediatutkimuksessa ja muussakin taiteiden tutkimuksessa. Tieteen termipankki määrittelee kehysanalyysin näin: ”menetelmä, jossa samassa käsitteverkostossa toisiinsa kytkeytyviä käsitteitä tutkitaan tapahtumaa, toimintaa tai tilaa kuvaavien semanttisten kehysten avulla”¹¹. Tämä selitys on kuitenkin tarpeettoman monimutkainen ja abstrakti ja siksi selvennän sitä omin sanoin tässä osuudessa. Sain alun perin idean käyttää kehysanalyysia Karina Horstin tutkimuksesta, jossa hän tutkii maahanmuuttajiin liittyvää journalismia (2005). Horstin monet ajatukset kehysanalyysista kuulostivat minusta järkeviltä ja siksi olen soveltanut niitä kehysanalyysin tutkimisessa.

Kehysanalyysin (frame analysis) ideana on siis analysoida laajempia teemoja, jotka ympäröivät aineistoa ja sen aiheita. Tulkinta kytkeytyy tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen. Olennaista on se, että asioilla on monia eri puolia ja niitä voi tarkastella monista näkökulmista. Eri tilanteissa olevat ihmiset kokevat lähtökohdat hyvin eri tavoilla. Goffman kirjoitti kehysanalyysista 1980-luvulla, ja ne ajatukset ovatkin olleet pohjana tälle metodille. Hänen mukaansa tilanteita tulkitessaan ihmiset käyttävät yhtä tai useampaa kehystä, joita kutsutaan primäärisiksi eli ensisijaisiksi (1986, 21, 38). Kehykset voidaan myös jakaa luonnollisiin ja sosiaalisiin kehyksiin. Luonnolliset kehykset ovat sään kaltaisia kehyksiä, joiden taustalla on vain luonnollisia, omalla painollaan liikkuvia tekijöitä. Sosiaalisten kehysten taustalla sen sijaan on älyllisiä tekijöitä. Näissä kehyksissä on tärkeää tietää tapahtumien ja henkilöiden motiivit ja tarkoitusperät (Goffman 1986, 22, 188). Horstin mukaan

¹¹ <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Terminologiaoppi:kehysanalyysi> linkki tarkistettu 13.1.20

kehysanalyysin vahvuus on erityisesti siinä, että koko viestinnän tutkimuksen kenttään on mahdollista liittää ainakin sosiokulttuurinen ulottuvuus sekä kytkös hegemonia- ja valtakysymykseen (Horsti 2005, 51).

Toisaalta Horstin mukaan kehysanalyysin heikkoutena voidaan nähdä tulkinnanvaraisuus (Horsti 2005, 51). Voi siis olla välillä vaikeaa tietää, onko jokin esille nouseva ilmiö kehys vai enemmänkin teema tai jotain muuta. Kuitenkin laadullisessa tutkimuksessa harvoin voi tulkinnalla olla täyttä yksimielisyyttä. Horsti ehdottaakin tämän ongelman ratkaisuksi tutkimuksessaan hallitsevuutta ja toistuvuutta (2005, 51). Eli mitä enemmän jokin asia toistuu aineistossa, sitä pienemmällä todennäköisyydellä se on vain tulkinnanvarainen asia. Tähän samaan olen itsekin pyrkinyt omassa tutkimuksessani. Erittelen aineistostani hallitsevia kehyksiä ja pidän koko ajan rinnalla myös lähiluvussa selville saamiani teemoja ja pyrin loogisesti pitämään niitä toistensa rinnalla analyysin aikana. Mahdollisimman tarkka perustelu ja esimerkkien osoittaminen aineistosta toimivat myös tukena tulkinnalle.

Toinen tutkimus, josta sain inspiraatiota ottaessani selvää kehysanalyysistä, oli Juho Rekilän pro gradu- tutkimus, jonka aiheena oli MV??!!-lehti. Tutkielma on vuodelta 2018 ja sen nimi on *SALATUN TOTUUDEN PUOLESTA, ELIITTIÄ JA VÄÄRÄMIELISIÄ VASTAAN. MV??!!-lehti vernakulaarina ja populistisena toimijana*. Tutkielma ei ole mediatutkimuksen vaan folkloristiikan alaan liittyvä mutta sen aihe on kiinnostava ja tapa, jolla se on kirjoitettu, sopii hyvin yhteen mediatutkimuksen kanssa. Rekilä kertoo tekstissään yleisesti jonkin verran kehysanalyysistä ja selittää sitten, miten se sopii hänen tutkimukseensa. Hänen mukaansa MV??!!-lehdelle on tyypillistä, että siinä julkaistut jutut ovat aina tietyssä kehyksessä, jossa lehden julkaisijat esittävät asiat haluamillaan tavoilla, eivät muiden mediatekstien mukaisesti. Sivustolla aiheista rakennetaan kokonaisuuksia, jotka antavat halutun kuvan erilaisista tapahtumista (Rekilä 2018, 27).

Kehyksen käsitettä on Paul D'Angelon mukaan sovellettu empiiriseen aineistoon neljällä tavalla. Kehyksiä on käsitelty määrällisesti (1), on tutkittu olosuhteita, jotka tuottavat tiettyjä kehyksiä (2), on tutkittu miten uutiskehykset ovat vuorovaikutuksessa yksilön aiemman tietämyksen kanssa (3) ja on tarkasteltu, miten uutiskehykset muovaavat yhteiskunnallisen ja kulttuurisen tason prosesseja (4) (D'Angelo 2002, 873). Näistä kaikkein olennaisimpia omalle tutkimukselleni ovat kohdat kolme ja neljä. Olennaista ovat siis uutiskehysten vaikutukset yksilöön ja yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen tasoon. Analyysissäni pohdinkin sitä, miten Oulun seksuaalirikoksista uutisointi on

vaikuttanut siitä nouseeseen julkiseen keskusteluun ja miten se ilmenee erityisesti aineistoni keskusteluohjelmissa.

Konkreettisesti omassa tutkimuksessani käsittepari teema ja kehys tulee olemaan olennainen. Teema on sisällöllinen asia, jonka saan aineistostani selville lähiluvun avulla. Tutkielman alaluvut tulevat käsittelemään teemakokonaisuuksia. Ne ovat sisällöllisiä, toistuvia asioita, jotka tulevat ikään kuin suoraan esille aineistosta. Kehys on taas laajempi, taustalla vaikuttava asia, johon teeman voi liittää. Kehykset ovat siis jollain tavalla epäsuorasti esillä aineistossani, mutta niitä ei voi välttämättä suoraan osoittaa teksteistä. Kehykset ovat myös sen verran laajoja asioita, etten voi tässä tutkielmassa niihin paneutua liian syvällisesti, mutta pyrin kertomaan niistä asioita, jotka ovat olennaisia juuri omalle aineistolleni. Vaikka kehyksillä viittaankin laajempiin vallitseviin asioihin eli ne viittaavat todellisiin asioihin, on muistettava, että nekin ovat muodostuneet omasta tulkinnastani.

Esimerkiksi yksi alaluku analyysiosuudessa käsittelee politiikkaa liittyen näihin rikoksiin ja aineistooni. Teemoja ovat puheenvuorot, sanavalinnat tai muut asiat, jotka käsittelevät politiikkaa ja jotka näkyvät aineistossa ja joista voi osoittaa selviä esimerkkejä. Kehys on taas sen hetkinen poliittinen tilanne Suomessa, esimerkiksi se, että eduskuntavaalit olivat hyvin lähellä silloin, kun Oulun seksuaalirikokset tulivat ilmi. Näin teemat eli poliittiset puheenvuorot voidaan liittää kehykseen siitä, millainen poliittinen tilanne Suomessa oli. Näin voin vertailla näitä keskenään ja katsoa, miten ne sopivat yhteen, miten ne vaikuttavat toisiinsa.

Eryteisesti kehyksiä varten tarvitsen teoreettista pohjaa, sillä kehykset tarkoittavat laajempia ilmiöitä, joihin liitän löytämiäni asioita aineistosta. Tähän esimerkiksi kuuluu se, että pohdin, miten maahanmuuttajia käsitellään yleisesti journalismissa, jolloin voin pohtia, miten nämä Ylen keskusteluohjelmat suhtautuvat näihin käytäntöihin ja käsityksiin. Tähän tarkoitukseen käytän muun muassa Karina Horstin ja Mari Maasillan tekstejä. Pari lähteistäni keskittyy myös vähemmistöjen käsittelyyn mediassa. Lisäksi minulla on ollut jo aiemmissa kappaleissa televisioon liittyvää tutkimusta. Käytän myös yleisesti median lukutaitoon liittyviä lähteitä, kuten Fairclough'ta. Myös Veijo Hietalalla on yleisiä mediaan liittyviä tekstejä, joista yhtä hyödynnän tutkimuksessani.

Koen, että kehysanalyysi ja lähiluku sopivat hyvin yhteen, sillä niiden avulla voi yhdistellä analyysia sekä yleisellä että yksittäistapausten tasolla. Voin yhdistellä omasta aineistostani löytämiäni yksittäisiin keskusteluohjelmiin liittyviä teemoja ja ilmiöitä esimerkiksi yhteiskunnallisiin ja

poliittisiin ilmiöihin. Aiheeni on melko laaja ja siihen liittyikin monia näkökulmia, joihin voi syventyä tarkemmin ja jotta aihetta voisi tarkastella mahdollisimman monesta kulmasta, on hyvä yhdistää kaksi metodia, jolloin voin liikkua analyysini aikana jatkuvasti yleisestä yksityiseen ja toisinpäin.

4 Analyysi: Mitä kaikkea Ylen ohjelmista nousee esille?

Tässä luvussa käyn läpi havaintojani aineistosta. Kokoan aineistosta temaattisia kokonaisuuksia, jotka toistuvat monissa eri aineiston osissa. Kuten selvensin viime luvussa, teema on sisällöllinen selvästi aineistosta osoitettava esimerkiksi lause tai sana, jonka saan selville aineistosta lähiluvun avulla. Kokonaisuus muodostuu siitä, kun näitä löytyy aineistosta sen verran, että se on huomattavaa. Ennen näiden kokonaisuuksien analyysia on otettava huomioon analyysin pohjustus ja sen lähtökohdat. Tähän kuuluu se, millaisiin kehyksiin voin sijoittaa näitä teemoja. Lisäksi tärkeää ovat myös taustat, joista olenkin kertonut toisessa luvussa. Toisessa luvussa kerrotut asiat ovat kaikkein olennaisimpia, jotka on hyvä tietää, ennen kuin voi ymmärtää kaikkea, mitä tässä luvussa kerron. Tähän liittyy kuitenkin vielä enemmän puolia, joista kerron jokaisessa alaluvussa enemmän. Aineistosta löytyi muitakin kiinnostavia kokonaisuuksia, joita olisin voinut käsitellä, mutta piti valita kaikkein kiinnostavimmat käsittelyyn.

Tekstini alaluvut ovat jakautuneet niihin temaattisiin kokonaisuuksiin, joita käsittelen ja analysoin. Nämä temaattiset kokonaisuudet ovat ongelmien yleisyys ja laajuus, poliittinen tilanne Suomessa ja sen vaikutus keskusteluun, maahanmuuttajataustaisten yliedustus seksuaalirikostilastoissa ja mahdolliset syyt siihen sekä ongelmien konkretisointi ja lupaukset niiden korjaamisesta. Valitsin nämä teemat sen perusteella, että niistä löysin kiinnostavimpia esimerkkejä, ja ne ovat sen verran toisistaan erilaisia, että niistä saa monipuolista analyysia. Jokaisesta teemakokonaisuudesta olen myös poiminut aineistosta esimerkkejä, jotta niiden toteutuminen näkyy käytännössä, ja jotta lukijat näkevät, mistä olen päätelmäni tehnyt. Kaikki valitsemani teemat eivät ole toisistaan irrallisia, vaikka käsittelenkin niitä erillään alaluvuissa. Kaikki liittyvät jotenkin toisiinsa, ja niitä on siksi mahdoton täysin erottaa toisistaan. Alaluvun teema on vain se, mihin keskityn eniten, ja jonka perusteella olen valinnut esimerkit aineistosta. Siksi jotkin kehykset sopivat useampaan teemaan ja siten toistuvat useammassa alaluvussa.

Esimerkkini siis koostuvat lainauksista ohjelmien keskusteluista ja tarvittavista alustuksista esimerkin ymmärtämiseen. Olen parhaani mukaan litteroinut jokaisen jakson, joka kuuluu aineistooni, mutta en nähnyt syytä tehdä sitä niin tarkkaan kuin monissa tutkimuksissa tehdään. En käyttänyt kaikkia mahdollisia merkkejä, jotka ilmaisevat esimerkiksi taukoa tai päällekkäisyyttä. Tärkeintä on kuitenkin analysoimieni lauseiden sisältö eikä rakenne. Joskus puheen litteroiminen oli

yllättävän vaikeaa, sillä puheessa ei ole samanlaisia lauserakenteita kuin kirjoittamisessa pitäisi olla. Tein kuitenkin parhaani, jotta jokaisen esimerkin viesti tulee selväksi ja että kerron sen niin tarkkaan kuin mahdollista, niin kuin uskon puhujan sen tarkoittaneen. Lyhenteet keskustelun osallistujista, joita käytän kaikkien tekstini esimerkkien kohdalla, ovat:

SaS= Sakari Sirkkanen (toimittaja, A-studio)

PL= Päivi Laajala (Oulun kaupunginjohtaja)

SK= Seppo Kolehmainen (poliisiylivohtaja)

KP= Kirsi Porras (Väestöliiton seksuaaliterapeutti)

SU= Sanna Ukkola (toimittaja, Sannikka & Ukkola)

MS= Marja Sannikka (toimittaja, Sannikka & Ukkola)

KM= Kai Mykkänen (sisäministeri, Kok.)

EH= Eero Heinäluoma (poliitikko, SDP)

JH-A= Jussi Halla-Aho (poliitikko, PS)

O-PP= Olli-Poika Parviainen (poliitikko, Vihr.)

SeS= Seida Sohrabi (kansalaisaktivisti)

ET= Eva Tawasoli (Sekulaarit maahanmuuttajat pj.)

IH= Ibrahim Husain (ihmisoiikeusaktivisti)

RE= Renaz Ebrahimi (toimittaja)

Ensimmäiset neljä henkilöä esiintyvät A-studiossa ja loput Sannikka & Ukkolassa. Jokaisen esimerkin perään selvennän vielä, mistä ohjelmasta ja mistä jaksosta esimerkissä on kyse. Sannikka & Ukkolan jaksot olen jaotellut nimillä Jakso 1 ja Jakso 2 niiden ilmestymisajankohdan mukaan. Jakso 1 tarkoittaa 7.12.2018 julkaistua jaksoa *Oulun seksuaalirikokset järkyttävät suomalaisia. Entä onko kansan ja eliitin välinen kuilu liian syvä?* ja Jakso 2 tarkoittaa 18.1.2019 julkaistua jaksoa *Ulkomaalaistaustaisten tekemät seksuaalirikokset ja perisynti: lentäminen*. A-studiota on aineistossani vain yksi jakso, 14.1.2019 ilmestynyt *Miten stoppi seksuaalirikoksille?* Siksi siihen viittaamiseen riittää vain ohjelman nimi.

Vielä ennen varsinaista analyysiosuutta on selitettävä tarkemmin Suomen poliittista tilannetta aineiston jaksojen ilmestymisaikoihin ja vähän sen jälkeen. Vuoden 2015 eduskuntavaalien jälkeen Juha Sipilän hallitukseen kuului keskusta, kokoomus ja perussuomalaiset. Tämä hallitus joutui kuitenkin kriisiin vuonna 2017, kun perussuomalaisten uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Jussi Halla-Aho. Koska kaikki perussuomalaiset eivät olleet samaa mieltä Halla-Ahon mielipiteiden kanssa, osa puolueen edustajista lähti ryhmästä ja perusti oman puolueensa nimeltä Sininen tulevaisuus eli lyhyesti Siniset. Tähän puolueeseen lähti monia melko nimekkäitä poliitikkoja, kuten Timo Soini, Sampo Terho, Jussi Niinistö ja Maria Lohela. Soini on kuitenkin sittemmin jättäytynyt pois politiikasta kokonaan. Koska Halla-Aho ei ollut tyytyväinen kaikkiin hallituksen linjauksiin, päädyttiin ratkaisuun, jossa Siniset jäivät hallitukseen ja Perussuomalaiset siirtyivät oppositioon. Kai Mykkänen oli sisäministerinä helmikuusta 2018 alkaen hallituskauden loppuun asti.

Vuoden 2019 vaalien jälkeen perustettiin Antti Rinteen hallitus. Tähän hallitukseen kuuluivat SDP, Vasemmistoliitto, Keskusta, Vihreät ja RKP. Rinteen johtama hallitus oli kuitenkin melko lyhytikäinen, sillä noin puoli vuotta hallituksen muodostuksen jälkeen Rinne erosi tehtävästään. Vähän ennen Rinteen eroa myös silloinen kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero erosi tehtävästään. Erot liittyivät postin lakkoiluun ja siihen liittyviin ongelmiin. Rinteen ja Paateron luottamus eduskunnassa ei ollut enää ennallaan ja siksi he erosivat tehtävistään. Tämän seurauksena äänestyksen jälkeen uudeksi pääministeriksi valittiin silloin maailman nuorimmaksi istuvaksi pääministeriksi Sanna Marin. Hallituspuolueet pysyivät samoina ja tämä on poliittinen tilanne Suomessa tutkimukseni kirjoitushetkellä.

4.1 Ongelmien yleisyys ja laajuus

”... Ja sit toisaalta ajattelen, että tää ei oo pelkästään Oulun ongelma. Että nyttän on mun mielestä kauheen tärkeä huomioda, että tää on valtakunnallinen ongelma. Et tässä Oulun on nyt noussut esille, mutta se koskettaa ympäri Suomea kuitenkin tää ongelma.”

- Kirsi Porras, A-studio 14.1.19 Yle TV1

Yleinen teema aineistossani on se, kuinka nämä seksuaalirikokset eivät loppujen lopuksi ole tulleet yllätyksenä, sillä ongelmat ovat valitettavan laajoja ja yleisiä. Käydessäni lähiluvun avulla aineistoa

läpi tämä teema oli yksi ensimmäisistä, joka nousi itselleni selkeästi esille. Useamman kerran Ylen ohjelmien vieraat puhuivat siitä, kuinka he tiedostavat ongelmien laajuuden, sen kuinka paljon tällaisia rikoksia tapahtuu Suomessa. Aina kun vieraalta kysyttiin siitä, tulivatko nämä rikokset yllätyksenä tai ovatko he tietoisia ongelmista, he myönsivät olevansa tietoisia. Myöntäminen on nähdäkseni keino osoittaa haastattelijalle ja katsojille, että he ovat tietoisia yhteiskunnan tapahtumista, ja siten ammattitaitoisia. Jos he kertoisivat, että eivät aavistaneet tällaista ollenkaan tai että eivät tieneet ongelmien laajuutta, he vaikuttaisivat tietämättömiltä, mikä saisi heidät näyttämään epäpäteviltä. Ongelman tiedostaminen saa sen ratkaisemisenkin kuulostamaan mahdolliselta.

Tuohon Kirsi Portaan lainaukseen, jolla aloitin tämän alaluvun ja koko työn varsinaisen analyysiosuuden, Sakari Sirkkanen vastaa seuraavasti:

SaS: Eli että näet, että Oulu on ikään kuin pienoiskoossa Suomi?

A-studio 14.1.2019 Yle TV1

Tähän Porras vastaa myöntävästi. Tässä sananvaihdoissa näkyy kiinnostava ajatus, joka liittyy näihin rikoksiin — että Oulu on jonkinlainen edustus siitä, mitä tapahtuu koko Suomessa. Oulun tapahtumat ovat vain saaneet poikkeuksellisen paljon huomiota osakseen. Toisaalta monissa kohdissa aineisossani huomataan myös se, kuinka Oulun rikoksiin viitataan poikkeuksellisen laajoina, törkeinä ja kauheina rikoksina. Tämä ristiriita onkin kiinnostavaa, ja käsittelen sitä enemmän myöhemmin.

Tässä alaluvussa käyttämäni kehykset, ovat asiantuntijoiden rooli televisiossa, yhteiskunnallisista ongelmista keskusteleminen ja niiden tiedostaminen sekä ne yleiset yhteiskunnalliset ongelmat Suomessa, jotka ovat johtaneet tilanteeseen, jossa tällaisia seksuaalirikoksia voi tapahtua. Nämä kehykset liittyvät olennaisesti esimerkkeihin, joita olen löytänyt aineistosta. Lähiluvun avulla saadut esimerkit ja niiden taustalla olevat kehykset siis vaikuttavat toisiinsa monilla tavoilla. Kaikkia näitä kehyksiä en voi käydä läpi kovin syvällisesti, sillä niistä riittäisi paljon asiaa pidempäänkin tutkimukseen. Yritän pysyä melko yleisellä tasolla ja keskittyä niihin puoliin, jotka ovat oman aiheeni kannalta olennaisia.

Toisessa luvussa puhuin Ylen uutisesta, joka julkaistiin noin vuosi rikosten paljastumisen jälkeen. Siinä kerrotaan, kuinka Oulussa oli merkkejä tällaisten tapahtumien mahdollisuudesta. Nuorisotyöntekijä kertoo, että jo muutama vuosi sitten hän näki huolestuttavia merkkejä, kuten maahanmuuttajataustaisia miehiä keskustassa piirittämässä nuoria tyttöjä (Yle 4.12.19). Hänkin oli kuitenkin yllätynyt rikosten määrästä ja törkeydestä. Tästäkin siis näkee, että suuri maahanmuuttajien määrä vaikutti ilmapiiriin Oulussa, ja siksi nämä rikokset olivat jollain tavalla odotettavissa eivätkä ne tulleet niin isona yllätyksenä. Tällaiset ennusmerkit olivat siis paremmin eri viranomaistyössä työskentelevien tiedossa. Niin sanotuilla tavallisilla ihmisillä ne eivät välttämättä olleet niin selkeästi nähtävillä.

Toisaalta aineistosta tuli ilmi, että ongelmien laajuutta käytettiin myös puolustuksena siihen, että tarpeeksi muutoksia ei ole saatu vielä aikaiseksi. Ongelmien laajuuteen viitattiin, kun pohdittiin ratkaisua ja sen laajuutta. Se oli siis ikään kuin puolustautumisen keino, jotta keskusteluun osallistujia ei voisi liikaa kritisoida siitä, että kaikkia tarvittavia muutoksia ei ole vielä tehty, ja että niiden toteuttaminen käytännössä on hyvin aikaa vievää. Näillä perusteluilla katsojilta pyydetään kärsivällisyyttä, vaikka rikokset ja niihin liittyvät asiat ovatkin pelottavia. Tätä puolustusta käytettiin erityisesti tilanteissa, joissa ongelmat ja ratkaisut tuntuivat nojaavan yksittäisiin ihmisiin.

Tällainen puolustelu tuli kaikkein parhaiten esille Sannikka & Ukkolan jaksossa 1, jossa Sanna Ukkola haastatteli Kai Mykkästä. Mykkänen ilmaisi, etteivät hän ja hallitus ole voineet näin lyhyessä ajassa ratkaista kaikkia ongelmia. Yleiset yhteiskunnalliset ongelmat ovat siis liian laajoja tämän ajan kuluessa ratkaisemiseen. Tässä siis olennaisena osana on yleinen tilanne Suomessa. Tässä on muutama esimerkki siitä, miten Mykkänen ilmaisee, että lyhyessä ajassa ei ole mahdollista ratkaista kaikkia ongelmia. Esimerkit on siis poimittu niin, että ne eivät ole kaikki olleet peräkkäin, mutta kuitenkin kaikki samasta jaksosta ja haastattelusta.

SU: Puhutaan nyt sinusta. Oletko sinä henkilökohtaisesti epäonnistunut omassa tehtävässäsi?

KM: No, mä sanoisin et kahdeksassa kuukaudessa eikä muutamassa vuodessakaan pysty kansainvälistä oikeutta ja Euroopan direktiivejä muuttamaan, me ollaan, mä oon ajanut sitä voimakkaasti kyllä Euroopassa ja oon siihen toi pettynyt itse asiassa siihen, että meil on huonosti yhteisymmärrykseen pystyvä sisäministerien neuvosto näissä asioissa, eikä ymmärretä sitä, et jos

meil on yhteinen eurooppalainen alue, niin meillä täytyy viime kädessä olla yhteiset oleskelulupapolitiikat.

KM: ...mut kyl meidän tarvi myös tehdä paljon muuta, tiedonvaihtoa sosiaalityöntekijöiden ja lastensuojelun ja poliisin välillä, päästään vähän nopeemmin kiinni tän tyyppisiin pitkittyneisiin hyväksikäyttövyhteihin ja löytää myös sitä näyttöä rikoksiin, että ei tässä ole taikasauvoja, siis edes mikään rajojen sulkeminen tai muu. Meil on kuitenkin valitettavasti kaks kolmaosaa tämän vuoden seksuaalirikosepäilyistä on Suomessa syntyneitä Suomen kansalaisia, vaikka onkin ulkomaalaisia suhteessa enemmän. Mut ei oo taikatempuja, mut meidän täytyy tehdä, kaikki ne kivet kääntää, jotka voidaan.

KM: Mutta tuota täs on myös... täytyy sanoa, että kyllä hyvin moni myös arvostelee sitä, että me tehdään liian rajua maahanmuuttopolitiikkaa, että tää on hyvin vaikea asia ja sitten tässä on myös se haaste, että meitä sitoo kansainvälinen oikeus aika tiukasti ja mä uskon, että seuraavan viiden vuoden aikana nii meidän pitää kyllä osata tulkita vähän toisella tavalla myös tiettyjä menettelynormeja.

Yle TV2 Sannikka & Ukkola jakso 1, 7.1.2019

Näissä Mykkäsen puheenvuoroissa hän toi esille ongelmien laajuuden niin, että hän otti puheeksi Euroopan ja sen ongelmat, jotka sitten vaikuttavat myös Suomen tilanteeseen. Näin osa ongelmien syystä voidaan katsoa olevan Mykkäselle ja Suomen hallitukselle liian isoja ja laajoja ratkaistavaksi. Hän myös ilmaisee erityisesti viimeisimmässä esimerkissä asioiden monimutkaisuutta ja sitä, ettei ole vain yhtä tapaa ajatella. Joidenkin mielestä asiat pitäisi hoitaa eri tavalla kuin toisten mielestä ja siksi kaikki eivät voi olla tyytyväisiä vaikka mitä tehtäisiin. Koska ongelmat ovat niin laajoja ja niissä on paljon näkökulmia, ongelmia ei voi koskaan ratkaista niin, että kaikki olisivat yksimielisiä. Myös Mykkäsen puheissa näkyy se, kuinka hän kertoo, ettei se tullut hänelle yllätyksenä, että netissä on nuoria ahdistelevia rikollisia. Hän kertoo, kuinka tätä ilmiötä Suomessa on ollut jo pitkään ja kuinka syyllisiä on kaikista taustoista, kansalaisuudesta huolimatta.

Toisaalta Mykkänen kyllä myöntää myös, että he hallituksessa eivät ole tehneet vielä tarpeeksi toimia. Hän ei siis yritä vierittää kaikkea vastuuta pois itsestään. Se olisikin varmasti ollut epäilyttävää, jos hän ei olisi myöntänyt mitään vikaa olevan omassa työssään. Tällainen syytöstilanne voi olla kenelle tahansa hankala, mutta Mykkänen pysyy haastattelun aikana rauhallisena. Erityisesti syyllistävät kysymykset, joita toimittaja esittää poliitikolle, voivat olla melko samanlaisia kuin mitä tavalliset ihmiset voisivat kysyä (Berg 2003, 162). Tämä näkyy myös tässä kohdassa, sillä Ukkola itse viittaa ihmisten moniin kysymyksiin Twitterissä, joista yleisin oli Ukkolan mukaan kysymys siitä, aikooko Mykkänen erota. Ukkola ilmaisi asian niin, että hän haluaa tuoda ihmisten äänen kuuluviin, mutta varsinkin kysymys siitä, aikooko Mykkänen erota, sopi hyvin tämän haastattelun sävyyn. Mitään muita ihmisten kysymiä kysymyksiä ei Mykkäselä tässä haastattelussa esitetty. Tämä voisi olla yksi tapa tuoda esille jonkinlaisia perusarvoja ja tuoda kansalaisia esille niin, että media pyrkii ylläpitämään kollektiivista identiteettiä (Berg 2003, 307). Se tuo jonkinlaisen kansa vastaan Mykkänen -tilanteen, joka sopii myös hyvin tämän haastattelun pyrkimykseen kyseenalaistaa Mykkänen.

Mykkäsen asiantuntijarooli tulee haastattelussa esille, kun hän puhuu poliittisesta päätöksenteosta ja siitä, miten se vaikuttaa hänen asemaansa mutta myös yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Näin siis poliittisen haastattelun piirteet nousevat esiin tavassa, miten näistä ongelmista keskustellaan. Poliittisessa haastattelussa syytöksen esittäminen eroaa monella tavalla verrattuna siihen, miten se esitetään arkipuheessa. Syytökset tällaisessa televisiokeskustelussa ovat usein kysymyksen muodossa, kun taas arkikeskustelussa syytökset voivat ottaa monenlaisia muotoja (Berg 2003, 305). Tämä johtuu luultavasti siitä, että poliitikon olisi helppo vastata syytökseen ja tietää, milloin ja mistä häntä tarkalleen syytetään. Siten keskustelun jatkuvuutta helpotetaan. Näin ei välttämättä käy arkikeskustelussa.

Lisäksi syytökset televisiohaastattelussa sisältävät useimmiten väittämiä ja evaluaatioita mahdollisimman tiiviissä pakkauksessa (Berg 2003, 308). Näin toimittaja voi tiiviisti ilmaista katsojille, mikä hänen mielestään poliitikon toimissa on epäilyttävää ja saattaa sen sellaisenkin katsojien tietoisuuteen, joilla ei välttämättä ole samanlaista tietämystä tilanteesta. Tämä näkyy myös Ukkolan ja Mykkäsen välisessä keskustelussa.

SU: Nii Terttu Utriainen esimerkiksi, rikosoikeuden emeritaprofessori, sanoi, että nää rangaistusten lisäämiset seksuaalirikoksissa eivät auta, et tää on lähinnä kosmeettista, koska ylipäänsä muuten useimmiten käytetään rangaistusasteikon alapäätä näissä rikoksissa.

Sannikka & Ukkola jakso 1, 7.12.19 Yle TV2

Tässä esimerkissä Ukkola on ottanut asiantuntijalausunnon tueksi syytökselleen Mykkästä ja hallitusta kohtaan. Tämä asiantuntijalausunto sopivasti tiivistää sen, mikä ongelma asiaan liittyy ja sen avulla kyseenalaistetaan Mykkäsen puheita. Ukkola ei kysy suoranaisesti mitään, mutta tämä viestii tarpeeksi selvästi Mykkäselle, että hänen on tähän jotenkin vastattava.

Televisiokeskustelun ja arkikeskustelun raja oli häilyväisempi Sannikka & Ukkola Jatkot-osuudessa, jossa vieraat saivat keskustella keskenään vapaammin. Toimittajat olivat siellä selkeästi enemmän taka-alalla ja he antoivat keskustelun kulkea vapaammin kuin jakson varsinaisissa haastatteluissa. Siellä näkyi se, miten eri tavalla syytöksiä esitettiin verrattuna siihen, millaista se oli virallisemmassa haastattelussa. Erityisesti Halla-Ahoa kohtaan esitettiin kritiikkiä paljon rajummin kuin mitä luultavimmin olisi esitetty virallisemmassa keskustelutilanteessa. Halla-Aho myös vastaa tähän kritiikkiin samalla mitalla.

Samassa Sannikka & Ukkolan jaksossa Jussi Halla-Aho ottaa jopa vähän aggressiivisesti kantaa siihen, että nämä ongelmat eivät ole mitenkään uusia. Hänen mukaansa se osoittaa, että aiemmin ei ole tehty tarpeeksi toimia näiden pysäyttämiseksi. Hän käyttää sitä argumenttina siihen, että nyt pitäisi ottaa käyttöön selvästi rankempia toimia.

JH-A: ... Maahanmuuttajataustaisten, varsinkin Lähi-Idästä ja Pohjois-Afrikasta tulevien maahanmuuttajataustaisten miesten ylliedustus seksuaalirikostilastoissa, niin lapsiin kohdistuvissa rikoksissa kuin muissakin, on ollut huikea niin kauan, kuin humanitääristä maahanmuuttoa on harrastettu. Ei pidä teeskennellä, että tämä olisi jokin uusi ongelma, tämä on ongelma, jolle ei ole tehty mitään ja josta ei ole haluttu puhua.

Sannikka & Ukkola jakso 1, 7.12.18 Yle TV2

Halla-Ahon ehdotukset ongelmien ratkaisuksi ovatkin radikaalimpia kuin muiden. Mykkänen, Heinäluoma ja Parviainen ovat melko maltillisia ratkaisujensa kanssa, erityisesti Heinäluoma, joka puhuu siitä, kuinka on odotettava, että saadaan asiantuntijoiden lausuntoja. Parviainen puhuu siitä, kuinka kotouttamista on parannettava ja kuinka on muistettava humanitäärisyys ja se, ettei mitään ihmisryhmää lähdetä leimaamaan. Halla-Aho sen sijaan olisi valmis estämään kaikkien turvapaikanhakijoiden pääsyn yhteiskuntaan, kunnes ovat saaneet myöntävän päätöksen. Näin hänen mukaansa varmistettaisiin se, etteivät luvattomat voisi aiheuttaa vahinkoa yhteiskunnalle. Nämä ovat melko radikaaleja ehdotuksia mutta nämä voivat olla tyyppillisiä maahanmuuttovastaisille puolueille, joita on ollut eri puolilla Eurooppaa varsinkin vuodesta 2015 lähtien. Monet näiden puolueiden edustajat ovat olleet syytettyinä kansanryhmää vastaan kiihottavasta puheesta, mutta on kuitenkin vaikeaa tietää, missä menee raja, jolloin puhe muuttuu laittomaksi vihapuheeksi (Pöyhtäri 2018, 97).

Ihan jakson lopuksi Sannikka kysyy Halla-Aholta, leimataanko välillä koko ihmisryhmää ja näin myös viattomia ihmisiä. Sannikka haluaa tietää, tunteeeko Halla-Aho tästä syyllisyyttä. Hänen puheensa voivat kuitenkin aiheuttaa ihmisryhmiin kohdistuvaa leimaamista ja vihaa varsinkin hänen kannattajiensa keskuudessa. Tähän Halla-Aho vastaa jopa turhautuneen kuuloisena, että se on epäolennaista, sillä hänen mukaansa valtiovallan tehtävä on ensisijaisesti suojella suomalaisia Suomessa. Hän siis tuntuu pitävän kantasuomalaisia arvokkaampina ja enimmäkseen suojelun tarpeessa olevina. Halla-Ahon puheenvuorojen perusteella maahanmuuttajien rikoksia voi pitää hyvin laajana ja vakavana ongelmana, johon ei ole puututtu aikaisemmin, ja siksi se onkin ikään kuin päässyt niin pahaksi. Halla-Ahon asiantuntijarooli onkin hyvin erilainen kuin muiden vieraiden näissä ohjelmissa. Hän olisi valmis suhtautumaan laajoihin ongelmiin rajummilla keinoilla ja hän tuntuu ajattelevan, että muut eivät ole tässä suhtautuneet ongelmiin tarpeeksi vakavasti.

A-studion jaksossa toisaalta oli myös hetki, jolloin Oulun kaupunginjohtaja Päivi Laajala myönsi, että sosiaalisen median riskit ja vaarat pääsivät yllättämään heidät:

PL: Kyllä meidät pääsi yllättämään minun mielestä tämä some, somen ja internetin riskit.

A-studio 14.1.2019 Yle TV1

Laajala siis ilmeisesti tarkoittaa sitä, että sosiaalisen median kehityksessä ei ole pysytty niin hyvin mukana vanhempien ja opettajien keskuudessa kuin olisi pitänyt. Nuoret ovat nopeita oppimaan sosiaalisen median uusista palveluista ja niiden ominaisuuksista, mutta eivät voi välttämättä tietää kaikkea vaaraa, joka siihen liittyy. Nuoret siis tarvitsisivat aikuisten apua nopeammin.

Tämä kohta A-studion keskustelusta on vähän ristiriidassa sen kanssa, että asiantuntijat pitäisivät näitä asioita odotettuina. Tässä Laajala selvästi myöntää, että ainakaan Oulun kaupungin viranomaiset eivät ole olleet tarpeeksi perillä sosiaaliseen mediaan liittyvistä asioista. Toisaalta tässä tilanteessa tällainen myöntäminen on varmastikin suotavaa. Varmasti näin laajoja rikoksia ei olisi päässyt tapahtumaan ainakaan näin paljon, jos nuoret olisivat tienneet enemmän vaaroista, joita sosiaaliseen mediaan liittyy. Tietenkin voi olla, että siltikään kaikkia näitä rikoksia ei olisi voitu estää, nuoret voivat kuitenkin joskus tehdä asioita, joiden he tietävät olevan väärin tai vaarallisia. Kuitenkin mitä enemmän nuoret ovat tietoisia vaaroista, sitä epätodennäköisemmin he sellaisiin joutuvat. Tällaiseen tilanteeseen joutuneilla nuorilla voi olla myös muita ongelmia elämässään taustalla ja siksi he olisivat tarvinneet ennaltaehkäisevästi apua.

Aineistoni A-studion jaksossa sosiaalisen median vaaroista puhutaan hyvinkin paljon ja se on selvästi yksi yhteiskunnallinen ongelma, josta keskustellaan hyvin paljon. Tähän aiheeseen ohjelmassa onkin sopivat vieraat, kuten esimerkiksi seksuaaliterapeutti. Jakson vieraista seksuaaliterapeutti Kirsi Porras tuntuukin olevan kaikkein eniten tietoinen seksuaalisen hyväksikäytön ongelmista, mikä on ymmärrettävää, sillä hän on työskennellyt paljon nuorten ja muiden asiasta tietävien ihmisten kanssa. Hän onkin jakson aikana epäileväinen siitä, onko siihen tarpeeksi resursseja, että nuoret saavat tarpeeksi tarvitsemaansa apua. Keskustelutapa on hyvin paljon sellainen, että Porras kuvailee ongelman laatua, miten nuori voi käytännössä joutua hyväksikäytön uhriksi netissä ja miksi näiden selvittäminen voi olla hyvin vaikeaa.

SK: Se on erittäin kiperä kysymys, koska silloin kun se materiaali päätyy nettiin, niin se on erittäin vaikea sieltä pois ottaa ja lisäksi tästä tulee vuosien taakka sille henkilölle, jonka esimerkiksi kuvia siellä on netissä, niin tällainen piina jatkuu vuosikausia. Et sen takia se on niinku tosi tuskallista sille asianomistajalle, joka tämän kohteeksi joutuu.

A-studio 14.1.2019 Yle TV1

Juuri netissä tapahtuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä korostettiin hyvin tavalliseksi ilmiöksi.

SK: No, on enemmän sääntö kuin poikkeus, että nykyajan namusedät operoivat internetissä ja houkuttelevat nuoria tuttavuuksiin, lähettämään kuvia ja sitä kautta sitten houkuttelee nuoria seksuaaliseen kanssakäymiseen, että kyl se on ihan arkipäivää.

A-studio 14.1.2019 Yle TV1

Vaikka monet olivat varmasti järkyttyneitä siitä, kuinka helppoa tekijöille voi olla saada yhteys nuoriin netin kautta, tällä puheenvuorolla Seppo Kolehmainen haluaa korostaa sitä, ettei se oikeasti ole mitenkään uusi tai harvinainen ilmiö. Sen tarkoitus voi olla saada ihmiset tajuaan, että heidänkin läheisensä voivat joutua tämän kohteeksi, ja että sitä on kaikkien vahdittava enemmän.

Tarkoituksena tuntuu siis olevan katsojien tiedottaminen asiaan liittyvistä faktoista ja se, että katsojat tulisivat tietoisiksi sosiaalisen median ongelmien laajuudesta. Tuntuu siltä, että ohjelmaa tehtäessä on ajateltu, että katsojina on vanhempia, joiden pitäisi oppia suojelemaan lapsiaan vaaroilta. Toinen vaihtoehto on, että yleisössä on ajateltu olevan vielä vanhempia ihmisiä, jotka eivät ymmärrä, miten sosiaalinen media toimii ja jotka haluavat ymmärtää sitä, ja sitä kautta tapahtuneita rikoksia paremmin.

Kokonaisuudessaan A-studiossa näkee selvästi, että asiantuntijoiden rooli on toisaalta saada ihmiset tiedostamaan ongelmia, jotka liittyvät näihin seksuaalirikoksiin, mutta toisaalta myös rauhoitella ja rohkaista, vaikka asiat voivatkin vaikuttaa pahoilta. Varsinkin kaupunginjohtaja Laajala vakuuttelee useamman kerran, että heillä on ratkaisuja, joita he ovat jo käynnistäneet ja että he yrittävät keksiä koko ajan lisääkin. Poliisin työtäkin toisaalta kehuaan mutta toisaalta parannettavaakin keskustelijoiden mielestä löytyisi. Laajala yrittää myös aktivoida ihmisiä ratkaisujen keksimiseen sanomalla, että he ottavat ehdotuksia vastaan muualtakin. Se on vähän erikoista, mutta ehkä hän haluaa korostaa sillä sitä, ettei päätöksiä näin laajoihin ongelmiin saa kukaan tehtyä ikään kuin yksin, vaan kaikkien on yhdessä tehtävä töitä turvallisuuden parantamiseksi.

Ongelmien yleisyyttä pohdittiin myös Sannikka & Ukkolan jaksossa 2, jossa puhuttiin maahanmuuttajataustaisten ihmisten näkemyksistä näihin rikoksiin. Erityisesti jakson alussa, kun Marja Sannikka haastattelee kansalaisaktivisti Seida Sohrabia, keskusteltiin siitä, millaiset tekijät voivat vaikuttaa siihen, että maahanmuuttajataustaiset ovat niin yllidustettuja seksuaalirikostilastoissa. Tästä kirjoitan tarkemmin kolmannessa alaluvussa, mutta tässä haastattelussa tuli myös selvästi esille se, kuinka yleisiä esimerkiksi länsimaalaisten näkökulmasta ongelmalliset tavat suhtautua naisiin ja lapsiin ovat monissa maissa, esimerkiksi Irakissa tai Afganistanissa. Näitä maita otettiin monesti esimerkeiksi, koska osa Oulun seksuaalirikoksiin syyllistyneistä ovat näistä maista kotoisin. Tässä on yksi esimerkki siitä, miten ongelmien yleisyydestä puhutaan tässä yhteydessä:

MS: Öö, yks vielä sieltä Migrin raportista tällanen tilasto, että irakilaismiehistä joka neljäs hyväksyy vaimon lyömisen jos tämä ei muuten tottele. Näetkö, tai siis onks tää tuttu asia myös?

SeS: Kyllä se on tuttua. Kyllä mä näen sitä maahanmuuttajayhteisössä, jossa on ollut niinku naisten lyömistä, siskojen lyömistä, tyttären lyömistä, tai nimenomaan vaimon lyömistä.

Sannikka & Ukkola jakso 2, 17.1.19 Yle TV2

Ilmiö on siis Sohrabille tuttua, eli sen voisi ajatella olevan yllättävänkin yleistä. Toisaalta samassa puheenvuorossaan Sohrabi toteaa, että varsinkin Suomessa tilanne on hänen mielestään menossa koko ajan parempaan suuntaan. Hänen mukaansa myös, vaikka tällaiset ongelmat voivat olla melko yleisiä, niistä helposti vaietaan, koska pelätään jonkinlaista leimautumista. En ole ihan varma tarkoittiko Sohrabi leimautumista toisten maahanmuuttajataustaisten silmissä vai leimautumista suomalaisten silmissä vai kenties molempia. Se kuitenkin voi tarkoittaa toisaalta sitä, että suomalaiset kauhistuvat maahanmuuttajataustaisten tavoista ja toisaalta myös sitä, että toiset maahanmuuttajataustaiset voivat paheksua naista, joka puhuu asioistaan.

Haastattelussa Sannikka lukee Migrin raportista useampiakin kohtia, joissa on tehty tutkimusta, miten Lähi-Idän maissa suhtaudutaan naisiin ja avioliittoon ja miten yleisiä esimerkiksi lapsiavioliitot ovat. Useissa kohdissa tuotiin esille tarkempiakin lukuja tai sitten käytettiin ilmaisuja kuten ”suurin osa”. Ne siis korostivat sitä, kuinka yleisiä jotkin ongelmat ovat. Esimerkiksi Sannikka luki, että

Irakissa noin viidennes naisista avioituu alle 18-vuotiaana ja 5 % alle 15-vuotiaana. Yhteensä siis noin neljäs Irakin naisista olisi naimisissa Suomen näkökulmasta alaikäisenä. Migrin uudemmassa raportissa, eli joulukuussa 2019 julkaistussa raportissa ei kerrota noin tarkkoja lukuja mutta siinä kerrottiin, että yksikkö, jonka tehtävänä on ennaltaehkäistä sukupuoleen liittyvää väkivaltaa ja auttaa sen uhreja, on aliresursoitu (Migri 2019 [1], 33).

Vaikka tähän mennessä olen kertonut siitä, kuinka aineistossani puhutaan ongelmien laajuudesta ja yleisyydestä, välillä tuli esille, kuinka epätavallisia Oulun seksuaalirikokset ovat. Näitä rikoksia kuvailtiin monilla adjektiiveilla kuvaamaan sitä, kuinka nämä rikokset olivat erityisen kamalia. Olen koonnut tähän muutaman esimerkin siitä, miten näitä rikoksia kuvailtiin jollain tavalla poikkeuksellisiksi.

SaS: ... Mitä poliisiylijohtaja sanoo, kun on tällainen poikkeuksellinen tapaus?

A-studio 14.1.2019 Yle TV1

SU: ... Tietysti koko viikko on puhuttu näistä järkyttävistä Oulun seksuaalirikoksista ja raiskaustapauksista...

KM: No ensinnäkin nää teot mitä nyt on ollu Oulussa varsinkin nii tähän siis vetää sanattomaksi ja on pöyristyttävää, raukkamaisia ja tällaista ilmiötä ei saa pesiä...

EH: ... Mut se ei riitä, olen sillä kannalla, että meillä on poliisien määrää pienennetty liiksi ja erityisesti tää koskee nyt näitä uusia uhkia, nettitoimintaa, jossa hyvin vastenmielisellä tavalla nuoria tyttöjä houkutellessaan kanssakäymisiin hyvin ikävillä tarkoituksilla, siihen pitää puuttua...

Sannikka & Ukkola jakso 1 7.12.2018 Yle TV2

Erityisesti tuo viimeinen Eero Heinäluoman lainaus on kiinnostava, sillä se on ristiriidassa monien muiden vieraiden lausuntojen kanssa. Hän kutsuu näiden rikosten tekotapaa uusina uhkina, vaikka muut ovat moneen otteeseen sanoneet, etteivät nämä ole uusia asioista ja kuinka tällaisia ilmiöitä on ollut jo vuosien ajan. Tällaiset lausunnot, joissa Oulun seksuaalirikoksia pidetään jotenkin erityisinä tai poikkeuksellisina, ovat tässä aineistossa kuitenkin selvästi vähemmistössä. Silti on

nähtävillä ristiriita siitä, että toisaalta ongelmat ovat laajoja ja tavallisia ja toisaalta Oulun rikokset ovat erityisen järkyttäviä ja vastenmielisiä, ja se on kiinnostavaa.

Kokonaisuudessaan tässä aiheessa on kiinnostavaa toisaalta ongelmien laajuus mutta toisaalta juuri tämän rikoksen poikkeuksellisuus. Jotenkin tavallisuus ja poikkeavuus ovat tässä ristiriidassa. Tarkoituksena on siis, että syyt näiden rikosten taustalla ovat laajoja ja arkipäiväisiä ympäri Suomea ja maailmaa. Seksuaalirikoksetkin ovat suhteellisen yleisiä rikoksia Suomessa, mutta nämä Oulun rikokset ilmenivät poikkeuksellisella tavalla, niin, että lyhyessä ajassa ilmeni paljon samankaltaisia törkeitä rikoksia, joissa oli usein paljon syytettyjä mukana. Se ei ole yleistä Suomessa, vaikka monet siihen liittyvät asiat ovat. Tämä on ollut jonkinlainen ristiriita näistä rikoksista keskusteltaessa, sillä se on vaihdellut, miten paljon poikkeuksellisuudelle ja tavallisuudelle on annettu painoarvoa.

4.2 Poliittisuus Ylen keskusteluohjelmissa: lähestyvät eduskuntavaalit

”Olisi erittäin tärkeää, että nyt kun me ollaan vaalikauden lopussa, nii eduskunta ehtisi käsitellä tämän poliisitietolain.”

- Seppo Kolehmainen, A-studio 14.1.19 Yle TV1

Oulun seksuaalirikokset tulivat esille joulukuussa 2018, ja Suomessa järjestettiin eduskuntavaalit huhtikuussa 2019. Koska nämä tapahtumat olivat niin lähellä toisiaan, niillä oli selvästi vaikutusta toisiinsa. Vähän ennen eduskuntavaaleja Yle julkaisi uutisen, jossa kerrottiin tarkkaan, mitä suurimpien puolueiden edustajat puhuivat Oulun vaalitentissä. Tämä vaalitentti oli tärkeä, sillä se oli niin lähellä vaaleja, vain pari viikkoa ennen. Varmastikin vaalitentti sijaintikin vaikutti jotenkin siihen, mistä siellä puhuttiin. Ylen artikkelin mukaan Juha Sipilä syytti Jussi Halla-Ahoa ”raiskausrikoksilla flirttailusta” (Yle 1.4.2019). Tällä hän siis tarkoitti sitä, että Halla-Aho käytti jotenkin hyväkseen viime aikojen tapahtumia tuodakseen esille maahanmuuttovastaisia näkemyksiään ja saadakseen omille mielipiteilleen näyttöä ja tätä kautta lisää kannatusta. Halla-Aho piti näitä rikoksia esimerkkinä siitä, millaisia ongelmia maahanmuuttajat voivat Suomelle aiheuttaa.

Selvästi siis kaikkein tärkein kehys tähän teemakokonaisuuteen liittyen on Suomen sen hetkinen poliittinen tilanne eli se, että eduskuntavaalit olivat tapahtumien esille tulon aikaan hyvin lähellä. Lähilukemalla aineistoa tämä poliittinen tilanne näkyi konkreettisesti monissa puheenvuoroissa, ja siitä onkin esimerkkejä tämän alaluvun aikana. Poliittisen tilanteen kehys on taustalla vaikuttamassa siihen, että tähän liittyen aineistosta löytyy monia tähän löytyviä esimerkkejä. Se myös vaikuttaa niinkin laajasti jaksoihin, että se osittain määräsi varmasti senkin, keitä jaksoihin kutsuttiin vieraisiksi ja mitä heiltä kysyttiin.

Politiikka ja eduskuntavaalit ovat esillä aineistossani siinäkin, että yksi Sannikka & Ukkolan jakso keskittyi poliitikkoihin. Vieraina ovat silloinen sisäministeri ja suurimpien oppositiopuolueiden edustajia. Tarkoituksena oli selvästi luoda vastakkainasettelua hallituksen ja opposition välille, jotta keskustelusta tulisi kiinnostavaa myös eduskuntavaalien kannalta. Hallitus ja oppositio ovat useimmiten vastapareina poliittisissa käsittelyissä, sillä se on luonnollinen asetelma. Siinä haastattelussa silloinen sisäministeri Kai Mykkänen laitettiin selkeästi melko ahtaalle, kun Sanna Ukkola haastatteli häntä. Vaikutti siltä, että sisäministerin asemaa haluttiin jotenkin kyseenalaistaa vaalien alla, jotta äänestäjät ajattelisivat mahdollista uutta hallitusta Suomelle.

Poliitikoilta selvästi myös tiedustellaan mahdollisimman konkreettisia ratkaisuja näihin ongelmiin. Kaikkien on valittava sanansa melko tarkkaan, sillä aihe on hyvin monimutkainen ja tunteita herättävä. Erityisesti Eero Heinäluoman ja Olli-Poika Parviaisen puheessa näkyy varovaisuus. He puhuvat siitä, kuinka toisaalta he tuomitsevat rikokset, ja että niiden ehkäisemiseksi on ehdottomasti tehtävä toimia, etteivät lapset joutuisi enää vaaraan. Toisaalta taas he haluavat olla varovaisia, ettei minkään ihmisryhmän leimaamista ja kaltoin kohtelua tapahtuisi, tai ettei ketään muitakaan loukattaisi. He tekevät selväksi haastattelussa, etteivät halua ottaa käyttöön äärimmäisiä keinoja. Heidän ei kuitenkaan tarvitse samalla tavalla puolustella itseään kuin Mykkäsen, sillä he ovat oppositiopuolueen edustajia.

Halla-Aho taas käyttää selvästi tämän tilaisuuden siihen, että hän kritisoi hallitusta hänen mielestään riittämättömistä tähän mennessä tehdyistä ja tulevista toimista. Seuraava esimerkki on kohdasta heti sen jälkeen, kun muut vieraat ovat kuunnelleet Ukkolan haastattelevan Mykkästä.

MS: *Tääl on kuunneltu ihan hipihiljaa, aihekin on tietysti vakava. Mutta nyt, asiaan. Jussi Halla-Aho, vakuuttiko sisäministerin toimet?*

JH-H: *Sisäministerin puheenvuorot ovat olleet sellaisia, että pitäisi tehdä jotain, tarttisi tehdä jotain, mut mitään ei olla tehty ja mitään ei selvästikään olla tekemässä.*

Sannikka & Ukkola jakso 1 7.12.19 Yle TV2

Tässä siis Sannikka kysyy Halla-Aholta mielipidettä Mykkäsen haastattelusta, jonka he ovat juuri kuunnelleet takahuoneessa. Tämä Halla-Ahon vastaus on melko suora hyökkäys ja syytös hallitusta vastaan. Tämä voi olla hyvinkin tehokas keino saada puolelleen ääniä sellaisilta ihmisiltä, jotka ajattelevat myös, että hallitus ei ole tehnyt tarpeeksi toimia, ja siksi tällaisia rikoksia on päässyt käymään. Tällaisiin ihmisiin voi myös kuulua sellaisia, jotka ovat olleet jo pitkään maahanmuuttovastaisia ja näkevät nyt näissä tapahtumissa vahvistusta omille näkemyksilleen. On myös varmasti paljon ihmisiä, jotka ovat aikaisemmin olleet Mykkäsen ja muun hallituksen puolella, mutta jotka ovat nyt näiden rikosten takia menettäneet uskonsa hallitukseen. Järkyttävät tapahtumat voivat aiheuttaa asioiden kyseenalaistamista erityisesti niiden osalta, joita rikokset ovat koskettaneet kaikkein eniten. He voivat tuntea olonsa petetyiksi, kun heitä tai heidän läheisiään ei ole pystytty suojelemaan. Näiden kaikkien ihmisten tukea Halla-Aho tuntuu hakevan, kun hän esittää melko radikaaleja ratkaisujaan ja kritisoi avoimesti silloisen hallituksen tekemisiä ja tekemättömyyttä.

Politiikka on siinäkin tärkeässä asemassa, kun erityisesti A-studion jaksossa vieraat vetoavat päättäjiin, sillä nämä ovat sellaisessa asemassa, että voivat tehdä tahoillaan tärkeitä päätöksiä, mutta ovat riippuvaisia päättäjistä ja heidän myöntämistään resursseista. He eivät myöskään voi tehdä päätöksiä, jotka ovat jotenkin ristiriidassa tai eivät muuten täysin noudata lakeja, jotka ovat päättäjien vaikutuksen alla. Vieraat vetoavatkin päättäjiin, että saisivat resursseja erityisesti uusien rikosten ennaltaehkäisyyn. Myös uhrien ja heidän läheistensä auttaminen ja hoitaminen on tärkeää eikä siihenkään ole vielä voitu tehdä tarpeeksi toimia. Esimerkiksi poliisiyliohtaja Seppo Kolehmainen vetoaa hyvin selkeästi päättäjiin siitä, että poliisi tarvitsee apua näiden rikosten kanssa:

SK: *Kyllä minun tässä tilanteessa on pakko sanoa suoraan, että kyllä on välttämätöntä vahvistaa poliisin voimavaroja. Nyt on tultu siihen pisteeseen, että me ei enää selvitä.*

A-studio Yle TV1 14.1.2019

Tässä puheenvuorossa käy hyvin selväksi Kolehmainen olevan sitä mieltä, ettei poliisi pysty nykyisillä avuilla toimimaan niin tehokkaasti kuin tarvitsisi, vaikka he kyllä tekevät parhaansa. A-studion jaksossa poliisin toimintaa myös keuhuttiin, mihin on kyllä syytäkin, sillä rikolliset saatiin kiinni suhteellisen nopeasti. Olisi kuitenkin hyvin tärkeää, että päättäjät lisääisivät poliisien rahoitusta, jotta näitä rikoksia ei tulisi enää lisää. Tähän myös Kolehmainen tuntuu kiinnittävän enemmän huomiota eikä niinkään onnistumisiin. Lähestyvät eduskuntavaalit ovat hyvä tilaisuus vedota ihmisiin, että he ottaisivat poliisin tilanteen huomioon miettiessään, kenelle antaisivat äänensä.

Myös Päivi Laajala puhuu mahdollisista ratkaisuista, joiden toteuttamiseen tarvittaisiin lisää resursseja. Hän puhuu mediakoulutuksen lisäämisestä kouluihin, mutta myös siitä, että pitäisi saada enemmän madalletun kynnyksen palveluja nuorille.

PL: *... Ja sitten se, että kyllä tällaiseen vuorovaikutukseen, katutyöhön, nuorten kohtaamiseen siellä missä nuoret liikkuvat, kohtaavat toisiaan niin tämmöistä partiotoimintaa, jotka havainnoivat mitä ympärillä tapahtuu niin täytyy lisätä. Eli loppujen lopuksi tää viranomaistyö, se taso on meillä erittäin hyvää niinku kuultiin. Mutta nyt me tarvitaan sellaisia madallettuja palveluja, jotka tulevat lähelle nuoria ja lapsia.*

A-studio 14.1.2019 Yle TV1

Kaikki nämä Laajalan esittämät asiat ovat sellaisia, joihin varmasti tarvitaan resursseja, esimerkiksi enemmän työntekijöitä ja mahdollisesti uusia toimitilojakin. Ne vaativat vielä lisää pohdintaa siitä, miten ne käytännössä toteutettaisiin, varsinkin tuo, että mitä tarkalleen tarkoittaisivat madalletut palvelut nuorille. Käytännön toteutuminen ei ole tässä lausunnossa niin selkeää ja ovathan nämä pohdinnat varmasti ainakin tässä vaiheessa olleet hyvin alussa. Kaikkien noiden toteutuminen tarvitsisi kuitenkin ainakin jonkinlaista poliittista päätöksentekoa.

A-studion jaksossa Päivi Laajala kertoo, että Oulun kaupunki on saamassa valtiovarainministeriöltä lisärahoitusta. Ilmeisesti he ovat lisäksi tässä vaiheessa tekemässä vielä toista hakemusta rahoitukselle.

SaS: Mutta ollaanko laittamassa lisää resursseja tällaiseen kohtaamiseen?

PL: Kyllä, me olemme saamassa valtiovarainministeriöltä lisärahoitusta ja teemme paraikaa hakemusta...

A-Studio 14.1.2019 Yle TV1

Ylen maaliskuussa 2019 julkaiseman uutisen mukaan Oulun kaupunki teki helmikuussa hakemuksen, jonka suuruus olisi 2,5 miljoonaa euroa. Kuitenkin Ylen uutisen mukaan rahoitus olisi jäämässä noin miljoona euroa pienemmäksi (Yle 19.3.19). Tämä sopisi lausuntoon. Jakso on julkaistu tammikuussa, ja siinä Laajala kertoo tekeillä olevan uusi hakemus, joka saadaan sitten valmiiksi helmikuussa. Jos nyt tästä Laajalan lausunnosta ymmärsin oikein, Oulun kaupunki saa varmasti tässä vaiheessa lisärahoitusta valtiovarainministeriöltä ja ovat hakemassa sitä lisää. Tämä lisärahoitus olisi kuitenkin jäämässä vähäisemmäksi kuin oli tarkoitus, eli luultavasti vähäisemmäksi kuin se, mihin olisi tarvetta.

Ihan A-studion jakson lopussa Laajala vielä vetoaa ihmisiin lähestyvistä vaaleista.

PL: Sanoisin tähän loppuun omalta osaltani, että aika paljon hankerahoituksen varassa on kyllä kaupungit ja kunnat kehittämistyön rahan osalta, että perusrahoitus on kuitenkin hyvä ja nyt kun vaaleja kohti ollaan menossa, tää on erittäin hyvä ja tärkeä asia nostaa keskusteluun varsinkin, kun puhutaan kaupunkipolitiikasta.

A-studio 14.1.2019 Yle TV1

Laajala pyrkii tuomaan asian kaupunkien ja kuntien tasolle, luultavasti siksi, että ne ovat lähempänä tavallisia ihmisiä kuin valtakunnalliset asiat. Kunnat toimivat monissa asioissa, jotka näkyvät

enemmän yksittäisten suomalaisten elämässä kuin monet isot valtakunnalliset päätökset. Siksi Laajala yrittää vedota siihen, että kuntien rahoitukset ovat sen varassa, mitä eduskunta päättää. Kun asiat tuntuvat olevan lähempänä, voi olla, että se innostaa ihmisiä kiinnostumaan poliittisista asioista.

Vetoaminen näkyy myös Sannikka & Ukkolan jaksossa 2, jossa puhutaan ulkomaalaistaustaisten tekemistä rikoksista. Kerron tästä tarkemmin seuraavassa alaluvussa. Kuitenkin tässä jaksossa on kohta, jossa Eva Tawasoli puhuu siitä, kuinka kotouttaminen turvapaikanhakijoiden keskuudessa on puutteellista, sillä sitä ei tehdä ollenkaan vastaanottokeskuksissa. Tällä puheenvuorolla Tawasoli pyrkii vetoamaan siihen, että kotouttamista pitäisi miettiä uudestaan, sillä nykyisessä muodossaan se ei ole toiminut toivotulla tavalla. Tawasolin mielestä nykyinen systeemi ei auta aktivoimaan turvapaikanhakijoita, ja siten kotoutuminen uuteen maahan voi vaikeutua. Tämän esille nostaminen on keino saada päättäjät miettimään enemmän sitä, voisiko näitä rikoksia ennaltaehkäistä parantamalla tätä systeemiä. Systeemin parantamiseen tarvittaisiin kuitenkin päätöksiä, joita vain päättäjät voisivat tehdä.

Poliittinen tilanne ei pelkästään vaikuttanut seksuaalirikoksista keskusteluun vaan vaikutus on molemminpuolinen. Seksuaalirikosten aiheuttama tilanne vaikuttaa harjoitettuun politiikkaan. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että vielä viimeisinä kuukausina ennen eduskuntavaaleja eduskunta kiirehti kolmea lakimuutosta, jotka kaikki liittyvät seksuaalirikoksiin. Yksi lakimuutos, jota ajettiin, on poliisin henkilötietolain muutos. Tästä laista puhutaan myös lyhyesti A-studion jaksossa. Se auttaisi poliisin työtä, sillä se helpottaisi henkilötietojen vaihtoa eri tahojen välillä ja sallisi poliisin tallentaa henkilötietoja ilman rikosepäilyjä. Tämä taas nopeuttaisi tutkimusten etenemistä ja syyllisen kiinni saamista. Toinen laki, jota käsiteltiin, oli seksuaalirikosten rangaistusten kiristäminen. Myös lapsen kanssa seksuaalisen kanssakäymisen haluttiin katsottavan aina raiskaukseksi. Kolmantena oli laki, joka helpottaisi kotimaahan palauttamisen sellaisen turvapaikanhakijan kohdalla, joka on syyllistynyt törkeisiin rikoksiin. Kuitenkin kerrottiin, että tämän lain muutos olisi erityisen hankalaa, sillä moniin maihin palauttaminen on käytännössä niin hankalaa. Lisäksi se vaatisi perustuslain muutosta, ja silloisen oikeusministerin Antti Häkkäsen mukaan perustuslain muuttaminen liian nopeasti ei olisi koskaan järkevä ratkaisu (Yle 15.1.19).

Etsin tietoa siitä, miten nämä lakimuutokset etenivät ja ovatko ne tulleet jo voimaan. Ylen uutisessa, jossa näistä edellä selostamistani lakimuutoksista kerrottiin (Yle 15.1.2019), oli linkit kaikkien

lakimuutosten kohdalla eduskunnan sivuille, joissa kerrotaan kaikkien lakimuutosten etenemisestä¹². Tämä uutisjuttu on siis sama, josta puhuin edellisessä kappaleessakin. Niiden tietojen perusteella kaikki nämä lakimuutosehdotukset on käsitelty ja hyväksytty. Kaikki nämä lakimuutokset ovat siis kirjoitushetkellä joko tulossa voimaan tai voimassa jo. Oulun seksuaalirikokset siis selvästi osaltaan vaikuttivat siihen, millaisella aikataululla lakimuutoksia ajettiin eduskunnassa.

Eduskunnan nettisivuilla näiden lakimuutosten yhteydessä on myös hyvin paljon tietoa esimerkiksi erilaisista asiantuntijalausunnoista, joita on kuultu lakimuutoksia käsiteltäessä. Siellä oli kerätty esimerkiksi asianajajien lausuntoja siitä, pitäisikö näitä lakimuutoksia hyväksyä vai ei. Löysin tiedon, että eduskunnalla oli käsiteltävänä kansalaisaloite, jossa vaadittiin lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten rangaistusasteikon koventamista. Siinä vaadittiin ainakin minimirangaistuksen korottamista kahteen vuoteen. Sitä ei eduskunnan nettisivujen mukaan hyväksytty.

Käsitteillä oli myös muutos, jossa pohdittiin lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistuksen nostamista neljästä vuodesta kuuteen vuoteen. Eduskunnan sivuilta löytyi sitten eri tahojen lausuntoja siitä, hyväksyvätkö he nämä muutokset. Keräsin tähän kolme eri lausuntoa. Suomen asianajajaliiton lausunnossa lakimuutosta ei puollettu, sillä neljä vuotta on tarpeeksi pitkä aika rangaistukseksi sellaisille teoille¹³. Mukana oli myös rikoskomisarion ja apulaispoliisipäällikön lausunto. Tämä lausunto oli paljon monipuolisempi, siinä selostettiin melko paljon sitä, millainen tilanne nyt on poliisin kannalta ja miten mahdollinen lakimuutos muuttaisi tilannetta. Tässä lausunnossa näytettiin olevan kuitenkin lakimuutosten puolella, sillä esimerkiksi minimirangaistuksen korottaminen helpottaisi poliisin työtä esitutkinnassa, sillä epäilty olisi helpompi vangita ja siten tutkiminen nopeutuisi¹⁴. Kolmas ja viimeinen lausunto, jota katsoin, oli Lastensuojelun keskusliitolta. Tässä lausunnossa kaikkia muutoksia kannatettiin ja huomautettiin vielä lisäksi, että näiden muutosten lisäksi lainsäädäntöön jää vielä lasten suojelussa monta

¹² https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_212%2B2018.aspx
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_242%2B2018.aspx
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_272%2B2018.aspx

¹³ <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2018-AK-222302.pdf>

¹⁴ <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2018-AK-222302.pdf>

epäkohtaa, joihin pitäisi kiinnittää huomiota. Myös lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ennaltaehkäisyä pitäisi heidän mukaansa parantaa¹⁵.

On kiinnostavaa, että vain asianajajaliitto oli lakimuutoksia vastaan. Tämän osion tarkoitus ylipäänsä oli se, että halusin nähdä, miten lakimuutokset, joihin Oulun seksuaalirikokset ovat vaikuttaneet, ovat olleet käsiteltävinä. Näyttäisi siltä, että ne käytiin läpi melko nopealla aikataululla, sillä eduskunnan nettisivujen mukaan ne saatiin käsiteltyä huhti-toukokuussa. Laki poliisitietolaista saatiin käsiteltyä toukokuun alkupuolella. Eduskuntavaalit olivat huhtikuun 14. päivä, joten niitä vaaleja ennen istuva hallitus ei ainakaan saanut käsiteltyä niitä loppuun. Kuitenkin ne käsiteltiin melko nopealla aikataululla.

Lisäksi kesällä 2019 Yle julkaisi uutisen, jonka mukaan poliisi ja tulli ovat saaneet luvan käyttää uudenlaista kasvojentunnistusteknologiaa (Yle 5.6.2019). Ongelmana kuitenkin on, että vaikka lupa onkin, teknologia ei ole vielä täysin ajan tasalla ja siksi vielä menee aikaa, ennen kuin tämä saadaan kunnolla käyttöön. Tämä helpottaisi sitä, esimerkiksi pakoa yrittävien rikollisten tunnistusta valvontakameroista. Tämä voisi helpottaa tulevaisuudessa vastaavien rikosten tutkimista — olihan Oulun seksuaalirikoksissakin yksi epäillyistä lähtenyt Saksaan, ja kenties tällaisella teknologialla hänet olisi saatu kiinni ennen kuin hän pääsi lähtemään Suomesta. Vastaavatkin tilanteet voitaisiin mahdollisesti tulevaisuudessa estää tällaisella teknologialla.

Halusin käsitellä näitä lakimuutoksia näinkin paljon, koska ne liittyivät oleellisesti Oulun seksuaalirikoksiin ja halusin saada selville ainakin osviittaa siitä, miten nämä seksuaalirikokset vaikuttivat Suomen poliittiseen tilanteeseen ja päätöksentekoon. Olennaisempaa tutkimukselleni on enemmän se, miten poliittinen tilanne vaikutti seksuaalirikoksista keskustelemiseen ja niiden käsittelyyn. Toisaalta tämä on molemminpuolinen vaikutus ja siksi on olennaista pohtia asian molempia puolia.

Voisi siis sanoa, että poliittisen tilanteen ja erityisesti eduskuntavaalien sekä Oulun seksuaalirikosten vaikuttaneen toisiinsa. Oulun seksuaalirikokset vaikuttivat siihen, miten eduskuntavaaleista keskusteltiin, millaisiin asioihin poliitikot ja äänestäjät kiinnittivät huomiota ja mitä muutoksia poliitikoilta halutaan seuraavaa vaalikautta ajatellen. Seksuaalirikokset vaikuttivat myös siihen,

¹⁵ <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2018-AK-222198.pdf>

millaisia lakimuutoksia alettiin eduskunnassa käsitellä ja millaisella aikataululla. Toisaalta poliittinen tilanne vaikutti myös siihen, miten Oulun seksuaalirikoksista keskusteltiin ja millaisia asioita nostettiin esille niistä puhuttaessa. Koska aihe on niin tunteita herättävä ja poikkeuksellinen ja koska monet poliitikot olivat julkisuudessa keskustelemassa rikoksista, heidän piti olla hyvin huolellisia siinä, miten he esittivät asiansa. Erityisesti Kai Mykkäsellä oli paljon paineita siitä, miten hänen kannattaisi vastata toimittajien ja oppositiopuolueiden edustajien kysymyksiin. Eduskuntavaalit myös vaikuttivat varmasti erityisesti Sannikka & Ukkolan jaksoon 1 ja siihen, keitä sinne pyydettiin vieraiksi. Näiden asioiden suhde on siis ollut hyvin monimutkainen, mikä näkyy monelta näkökantilta.

4.3 Maahanmuuttajien yliedustus seksuaalirikostilastoissa ja mahdollisia syitä sille

”Otetaan heti alkuun vähän lukuja. Eli viime vuonna poliisille ilmoitettiin 1400 lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä ja näissä joka viidennes epäillyistä on ulkomaalainen. Raiskauksissa joka kolmas epäilty on ulkomaalainen. Ja samaan aikaan ulkomaalaisten osuus väestöstä on noin viisi prosenttia.”

- Marja Sannikka, Sannikka & Ukkola Jakso 2 18.1.2019 Yle TV1

Näillä sanoilla Marja Sannikka aloittaa haastattelun Sannikka & Ukkolan jaksossa 2. Tämä on siis hyvin olennainen asia, ja siihen halutaan saada heti mielipiteitä, kun se otettiin heti alkuun puheeksi. Tämän jakson tärkein tarkoitus onkin saada maahanmuuttajataustaisten ihmisten mielipiteitä ja ajatuksia yliedustukseen. He pohtivat jakson aikana sitä, millaisia syitä mahdollisesti tälle yliedustukselle on ja mitä asialle voitaisiin tehdä. Myöhemmin jaksossa tulee kuitenkin myös puheeksi se, millaisia asioita voidaan moraalisesti ottaa esille ilman, että kokonaisia ihmisryhmiä leimataan. Näistä asioista puhuttiin myös muissa aineistoni jaksossa, mutta tämä Sannikka & Ukkola-jakso keskittyi siihen eniten. Maahanmuuttajien yliedustukseen liittyvät kommentit olivat myös ensimmäisiä asioita, joihin kiinnitin huomiota käyttäessäni lähilukua aineistossani. Koska tälle on omistettu yksi kokonainen jaksokin, se osoittautui asiaksi, jonka koin ehdottomasti tarpeelliseksi koostaa yhdeksi teemakokonaisuudeksi.

Koska tässä alaluvussa puhe on maahanmuuttajien yliedustuksesta seksuaalirikostilastoissa, yksi tärkeä kehys on maahanmuuttajien asema Suomessa. Myös maahanmuuttajien taustat ja monien heidän kotimaidensa tilanne auttavat suhtautumaan tähän aiheeseen. Korrektiuden korostaminen tuntuu myös olevan tyypillistä aineistossani tähän teemaan liittyen. Kehyksenä voisi siis nähdä sen, miten keskusteluohjelmissa voidaan keskustella asioista, jotka voidaan helposti nähdä epäkorrekteinä tai jotka voivat pahimmassa tapauksessa aiheuttaa vihaa ja ennakkoluuloja tiettyjä ihmisryhmiä kohtaan. Myös näistä seikoista aiheutunut pelko vaikuttaa taustalla keskustelun sävyyn. Keskusteluun osallistujien on otettava huomioon, että näin poikkeuksellisen laajat rikokset aiheuttavat ihmisissä pelkoa ja ahdistusta, ja että nämä tunteet voivat helposti johtaa vihaan. Siksi on oltava tarkkoja siitä, ettei ainakaan vihan tunteita ruokittaisi lisää, ja että mielellään niitä saataisiin myös rauhoitettua. On tärkeää yrittää varmistua siitä, että keskustelu ei aiheuttaisi vahinkoa millekään ihmisryhmälle.

Tässä alaluvussa on myös tärkeää se, millaisissa tilanteissa monet maat ovat, joista esimerkiksi näiden rikosten tekijät ovat kotoisin. Monissa Lähi-Idän maissa on jatkuvaa sotaa, ja uskonnolliset ääriliikkeet ovat kasvattaneet valtaansa. Ihmiset näissä maissa joutuvat siis näkemään väkivaltaa mittakaavoissa, joissa kenenkään ei pitäisi joutua sitä kokemaan. Traumot ja niistä aiheutuneet mielenterveyden ongelmat ovat siis melko yleisiä, eivätkä varmasti kaikki tarvitsevat ole saaneet niihin apua. Ne voivat siis olla mukana vaikuttamassa siihen, millaista uutta elämää maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat voivat alkaa rakentaa uudessa kotimaassa. Traumot tulevat esille myös aineistossani maahanmuuttajien osuudesta keskusteltaessa ja niistä on muutenkin puhuttu monesti sen yhteydessä, kun maahanmuuttajien lähtökohdista keskustellaan.

Historiallisesti Suomi on ollut etnisesti melko homogeeninen verrattuna muihin Euroopan maihin, ja monikulttuurisuus on tullut kunnolla osaksi hallinnollista kielenkäyttöä vasta 1990-luvulla (Horsti 2005, 193). Niihin aikoihin alkoikin näkyä merkkejä globalisaatiosta ja kansainvälisyys alkoi näkyä kulttuurissa yhä enemmän. Suomessa ei siis ole vielä kovin kauan ollut monikulttuurisuutta siinä mittakaavassa kuin sitä on nykyään nähtävillä ja monissa muissa Euroopan maissa se on nähtävissä ihan eri tasolla kuin Suomessa.

Odottamattomat ja jotenkin negatiiviset asiat voivat aiheuttaa ihmisissä moraalisen järkytyksen. Tällainen järkytys aiheutuu asioista, jotka koetaan omaan tilanteeseen vaikuttaviksi (Jasper & Poulsen 1995). Ne voivat saada ihmisen miettimään omia perusarvojaan ja sitä, miten heidän

tilanteensa voi muuttua järkyttävistä tapahtumista (Maasilta 2018, 50). Oulun seksuaalirikokset sopivat hyvin tällaisen moraalisen järkytyksen aiheuttajaksi. Ne vaikuttivat koko yhteiskunnan ajatteluun ja saivat ihmiset miettimään, miten heidän tai heidän läheistensä elämä suhteutuu näihin tapahtumiin. Näin järkyttävien asioiden aiheuttama pelko, turhautuminen ja viha halutaan purkaa jotenkin. Jotkut voivat purkaa sitä rakentavammin, päättäen esimerkiksi kampanjoida muutoksia, jotka ennaltaehkäisisivät tällaisten toistumisen. Toisaalta jotkut voivat purkaa vihaansa kohdistamalla sen esimerkiksi henkilöihin, jotka ovatkin kaikkeen syyttömiä. Uutisissa kerrottiinkin, että Oulussa maahanmuuttajat pelkäsivät kulkea julkisilla paikoilla niihin aikoihin, kun seksuaalirikokset tulivat ilmi.

Sannikka & Ukkolan jaksossa 2 Sannikan haastateltavana oleva Seida Sohrabi on melko vahvasti sitä mieltä, että kulttuuriset tekijät ovat selvästi vaikuttamassa taustalla maahanmuuttajataustaisella seksuaalirikollisella. Hän ilmaisee asiaa esimerkiksi näin:

SeS: ... Ei kaikki totta kai, et niinku ollaan aikaisemmin sanottu, että suurin osa käyttäytyy hyvin ja eivät näihin, mutta se että tää kun nostit esille nää tilastot nii mikä sen selittää? Nii kyllä ne kulttuurit ja uskonnot ja tavat selittävät ja se joka sanoo että se niinku ei ole näin, niin se valehtelee itselleen kyllä kun kattoo peiliin.

Sannikka & Ukkola jakso 2 18.1.2019 Yle TV2

Sohrabi ilmaisee hyvin selkeästi, että hänen mielestään kulttuuriset tekijät ovat selvästi vaikuttamassa maahanmuuttajien seksuaalirikostilastoihin ja että sitä ei hänen mielestään pitäisi kieltää. Toisaalta myöhemmin keskustelussa hän nostaa esille myös sodat ja niiden aiheuttamat traumat, jotka ovat myös varmasti yhtenä osasyynä rikoksille. Kulttuuriset tekijät eivät siis hänen mukaansa ole ainoa syy, mutta varmastikin kaikkein tärkein.

Jaksossa oli jonkin verran erimielisyyksiä vieraiden kesken siitä, miten ison osan vaikuttavista tekijöistä voi katsoa olevan kulttuurista johtuva. Sohrabin mielestä ne ovat selvästi tärkeitä vaikuttajia ja niistä pitäisi puhua enemmän. Toisen jakson vieraan, toimittaja Renaz Ebrahimin mielestä taas kulttuuristen erojen liittäminen näihin rikoksiin voi olla ongelmallista.

RE: *...Mut se, että must jotenkin tuntuu, et tollanen keskustelu, et puhutaan uskonnosta ja kulttuurista, et ne olis jotenkin tekijöitä näille teoille, niin on hirveen yleistävää ja ongelmallista. Must tuntuu, et me ruokitaan nyt tosi paljon ennakkoluuloja ja ruokitaan sellasta negatiivista, öö, keskustelua.*

Sannikka & Ukkola jakso 2, 17.1.19 Yle TV2

Ebrahimi on siis huolissaan siitä, että kulttuuriin viittaaminen tässä yhteydessä voisi osaltaan lisätä tiettyjen ihmisryhmien leimaamista. Kulttuuri yhdistää suuria määriä ihmisiä, ja jos sellainen asia katsotaan olennaisesti liittyväksi seksuaalirikoksiin, se voidaan tosiaan liittää myös ihmisiin, joilla ei ole mitään tekemistä rikosten kanssa. Kuten on todettu moneen kertaan myös aineistossani, suurin osa tämän kulttuurin piiriin kuuluvista ihmisistä, jotka saapuvat Suomeen, on käyttäytynyt hyvin, eikä ole syyllistynyt rikoksiin.

Samassa keskustelussa Ibrahim Husain on sitä mieltä, että syytä tähän yliedustukseen on niissä olosuhteissa, josta nämä ihmiset ovat tulleet. Hän kuvailee Irakin tilannetta kutsumalla sitä kaaokseksi. Ihmiset siellä ovat nähneet sotaa ja joutuneet kantamaan niin omiaan kuin edellisen sukupolvenkin haavoja.

IH: *Kyllähän puhutaan enimmäkseen siitä kulttuurista mutta mun mielestä, öö, tämä sukupolvi on kantanut niitä haavoja, niitä traumoja, mitä nämä poliittiset liikkeet ovat aiheuttaneet tälle sukupolvelle.*

Sannikka & Ukkola jakso 2, 17.1.19 Yle TV2

Husain siis ei kiistä tässä kulttuurin vaikutusta, tai ainakin hän tiedostaa sen, miten paljon siitä puhutaan. Kuitenkin hän on sitä mieltä, että on muistettava poikkeukselliset tilanteet, joita rikoksiin syyllistyneet ihmiset ovat voineet kokea kotimaassaan. Eri maiden laajat poliittiset tilanteet ovat siis

voineet vaikuttaa yksittäisten ihmisten elämään, ja nämä vaikutukset ovat osittain ajaneet heidät tekemään rikoksia.

Toisaalta Eva Tawasoli pitää yhtenä ongelmien syynä sitä, että Suomessa kotouttaminen on puutteellista. Koulutukseltaan Tawasoli on terveydenhoitaja, ja tuolloin hän oli töissä vastaanottokeskuksessa, joten hänellä on paljon ensikäden tietoa siitä, miten asiat hoidetaan noissa keskuksissa.

SU: Ja työskentelet tällä hetkellä vastaanottokeskuksessa, niin miten sä itse katsot, miten kotouttaminen vastaanottokeskuksissa toimii?

ET: No, Suomen lain mukaisesti, öö, kotouttamisohjelmat ja kotouttamispalvelut eivät kuulu ollenkaan vastaanottopalveluihin, eli käytännössä niinku turvapaikanhakijoita ei kotouteta ollenkaan ennen kuin ihminen saa oleskeluluvan. Ja henkilökohtaisesti pidän turvapaikkajärjestelmää hyvin passivoivana ja lamaavana koska niinku ihmisellä ei oo niinku mitään mahdollisuuksia niinku päästä yhteiskuntaan mukaan ja sitten vastaanottokeskuksen työntekijätkään ei pysty auttamaan heitä, koska oikeesti meidän palveluihin ei kuulu tämä ohjaaminen ja kotouttaminen.

Sannikka & Ukkola jakso 2, 17.1.19 Yle TV2

Tawasolin puheen perusteella hänen mielestään vastaanottokeskusten palvelut ovat puutteellisia, sillä niissä ei ole riittävästi palveluja, jotka auttaisivat maahan tulleiden ihmisten sopeutumista. Vastaanottokeskukset ovat Maahanmuuttoviraston alaisuudessa eikä kotouttaminen kuulu sen tehtäviin vaan Työ- ja elinkeinoministeriölle¹⁶. Toisaalta vastaanottokeskusten kuuluisi pitää huolta, että ihmiset pääsevät hyvin asettumaan. Migrin sivuilla julkaistaan raportteja, joissa kerrotaan vastaanottokeskusten tilanteesta. Kirjoitushetkellä uusimman elokuussa 2019 päivitetyn raportin, mukaan vastaanottokeskuksissa tehtävänä on ”edistää ja ylläpitää asiakkaiden terveyttä, hyvinvointia, toimintakykyä, omatoimisuutta sekä turvallista elin- ja toimintaympäristöä” (Migri

¹⁶ <http://www.ely-keskus.fi/fi/web/ely/kotouttaminen>

2019 [2], 4). Itse ymmärtäisin erityisesti tuon toimintakyvyn ja omatoimisuuden korostamisen niin, ettei vastaanottokeskuksen asukkaiden pitäisi antaa mitenkään lomaantua tai jäädä ulkopuolelle yhteiskunnasta, vaikka varsinainen kotouttaminen ei olekaan vastaanottokeskusten tehtävänsä. On ollut välillä vaikea ymmärtää, mikä on tarkalleen kotouttamisen ero muunlaiseen palveluun nähden.

Ely-keskuksen (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) nettisivujen mukaan kotouttamisessa olennaista on yhteistyö kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen sekä erilaisten järjestöjen kanssa. Näissä palveluissa maahanmuuttajille ainakin opetetaan suomea ja ruotsia sekä koulutetaan ammattiin. Heille tarjotaan myös neuvontaa esimerkiksi mahdollisia opintoja varten. Siellä myös laaditaan jonkinlaiset suunnitelmat siitä, mitä he aikovat tehdä Suomessa ollessaan. Heidät siis autetaan sijoittumaan ja löytämään paikkansa yhteiskunnassa, ja heille tehdään pitkäaikaisia suunnitelmia. On ymmärrettävää, ettei tällaisia pitkäaikaisia suunnitelmia kannata tehdä, ellei ole varmaa, saako ihminen jäädä Suomeen, mutta jonkinlaisia suunnitelmia pitäisi kaikissa tapauksissa tehdä, etteivät ihmiset tunne oloaan ulkopuoliseksi ja toivottomaksi uudessa maassa.

Sannikka & Ukkolan lisäksi maahanmuuttajien ylliedustus otetaan esille myös A-studiossa. Aihe ei ole niin selkeästi A-studiossa esillä kuin Sannikka & Ukkolan jaksossa, mutta tässäkin haastattelija ottaa asian esille:

SaS: No, öö, täs pitää todeta tietysti, että osa alaikäisiin kohdistuneista seksuaalirikoksista on kantasuomalaisten tekemiä. Mutta sitten että toisaalta ulkomaalaiset ovat niin sanotusti ylliedustettuina näissä tilastoissa, siis suhteellisesti.

A-studio 14.1.2019 Yle TV1

Hyvin paljon jaksoista keskusteltaessa tulee maahanmuuttajien kohdalla puheeksi se, miten suurin osa heistä ei syyllisty mihinkään rikokseen ja miten on vaarana se, että yleistetään liikaa. Monessa kohdassa keskusteluja korostetaan sitä, että kokonaisia ihmisryhmiä ei pidä missään nimessä leimata ja asiantuntijoilta halutaan jonkinlaisia varmisteluja siitä, ettei niin ole käymässä.

Niin sanotussa uudessa rasismissa vähemmistöjä ei mielletä mitenkään biologisesti alemmassa asemassa oleviksi, mutta kuitenkin erilaisiksi (van Dijk 2000, 33—34). Heidät mielletään siis jotenkin

normaalista poikkeaviksi verrattuna länsimaalaisiin ihmisiin, joiden näkökulmasta heitä tarkastellaan. Nykyään median on oltava erittäin tarkka vähemmistöistä keskustellessa, ettei rasismien uuteen muotoon sorruttaisi. Tälle rasismien muodolle on nimittäin myös tyypillistä, että sen kielletään edes olevan rasismia (van Dijk 2000, 33). Medialla on tärkeä asema siinäkin mielessä, että monilla länsimaalaisilla lukijoilla ei ole kovin paljon päivittäisiä kokemuksia kanssakäymisestä vähemmistöjen kanssa eikä aina ole helppo löytää muita luotettavia tietolähteitä. Lisäksi negatiiviset uutiset kiinnostavat ihmisiä, eikä vähemmistöillä usein ole tarpeeksi valtaa, voidakseen korjata heidän mielestään vääriä tietoja. (van Dijk 2000, 36–37). Siksi on hienoa, että ulkomaalaistaustaisia ihmisiä haastatellaan Sannikka & Ukkolassa, vaikka heillä kaikilla onkin jonkinlainen asema, minkä vuoksi he ovat päässeet televisioon. He eivät siis aivan vastaa edustustansa tavallisesta ulkomaalaistaustaisesta ihmisestä. Tämä on kuitenkin parempi kuin ei mitään.

Näissä keskusteluohjelmissa puhuttiin kyllä ulkomaalaistaustaisten ihmisten erilaisuudesta, erityisesti Sannikka & Ukkolan jaksossa 2, jossa myös esitettiin huolta siitä, miten tällainen keskustelu vaikuttaa ihmisten asenteisiin. Mietittäessä syitä ulkomaalaistaustaisten ylliedustusta seksuaalirikostilastoissa eri maiden erilaista kulttuuria kyllä pohdittiin osasyynä tähän. Toisaalta näissä ohjelmissa halutaan koko ajan tiedostaa se, että suurin osa Suomessa olevista ulkomaalaistaustaisista ihmisistä on syyttömiä. Sannikka & Ukkolassa myös yritettiin ymmärtää sellaisia ihmisiä, jotka ovat tulleet poikkeuksellisista oloista ja sitä, miten se voisi vaikuttaa heidän tekoihinsa. Nämä asiat ovat hyvin monimutkaisia ja niiden käsittelyyn vaadittaisiin enemmän aikaa, jotta saataisiin mahdollisimman monet näkökulmat käsiteltyä.

Maahanmuuttajataustaisten ylliedustus on osoitettu tilastoissa, joten sitä ei voi ohittaa. Oulun seksuaalirikoksissakin tekijät olivat ulkomaalaistaustaisia, suurimmalta osin Lähi-idästä kotoisin olevia miehiä. Siksi on tärkeää pohtia syitä tähän, jotta nämä rikokset voitaisiin ennaltaehkäistä tulevaisuudessa. Toisaalta on tärkeää muistaa se, että vaikka ylliedustusta onkin, reilusti suurin osa Suomeen tulevista ihmisistä ovat täysin syyttömiä mihinkään rikoksiin. Siksi on oltava tarkkoja siitä, ettei ketään tuomittaisi pelkästään sen perusteella, mistä he ovat kotoisin vain siksi, että jotkut samassa tilanteessa olevat ihmiset ovat olleet syytettyinä seksuaalirikoksista. Omasta mielestäni näissä aineistoni ohjelmissa tiedostettiin hyvin se, että mitään kokonaisia ihmisryhmiä ei voi tuomita. Monissa kohdissa katsojia muistutettiin siitä, että oman käden oikeutta ei saa käyttää ja että ketään ei voi syyttää ilman todisteita.

4.4 Ongelmien konkretisointi ja lupaukset niiden korjaamiseen

”Öö, joo, mä vaan mietin sitä, et niinku yleisellä tasolla mejän yhteiskunnassa keskustelu on niin kovin absurdia...”

- Eva Tawasoli, Sannikka & Ukkola jakso 2 18.1.19 Yle TV2

Oulun seksuaalirikokset tulivat ilmi lyhyellä aikavälillä, ja niitä vaikutti olevan todella monia. Ei siis ole ihme, että ihmiset olivat huolissaan ja peloissaan lasten ja nuorten turvallisuudesta. Erityisesti Oulussa ihmiset olivat hyvin levottomia tilanteesta, ja tietenkin kaikki halusivat vastauksia. Miten tällaista on voinut päästä käymään? Mitä me voimme tehdä, ettei näitä rikoksia tapahtuisi enää? Miten voimme suojella lapsia? Eri ihmisillä oli tietenkin näihin kysymyksiin erilaisia vastauksia. Syyllisiä nähtiin eri paikoissa, ja siten ratkaisutkin olivat erilaisia. Luonnollisesti ratkaisuja haluttiin erityisesti tahoilta, joiden tehtävä on löytää vastauksia ja hoitaa tällaiset tilanteet. Tällaisia tahoja ovat ainakin poliitikot, joilla on valtaa vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin, ja poliisit, joiden kuuluu selvittää nämä rikokset, ottaa selvää, mitä niissä tarkalleen tapahtui ja ketkä ovat niistä vastuussa.

Siksi varmastikin suurin osa aineistoni jaksojen vieraista on jonkinlaista auktoriteettia edustavia ihmisiä. Koska ympäri Suomea ja erityisesti Oulussa ihmiset ovat hämmentyneitä, pelokkaita ja huolestuneita, halutaan saada vastauksia ja ratkaisuja. Tämä tuli ilmi lähiluvussa esimerkiksi siinä, millaisia kysymyksiä toimittajat esittävät näille vieraille. He toimivat ns. tavallisten ihmisten ja auktoriteettiasemassa olevien ihmisten välikätenä ja yrittävät saada lausuntoja, joita he uskovat ihmisten haluavan kuulla. Siksi toimittajat monesti aineistossani yrittävät saada haastateltavilta mahdollisimman konkreettisia ja selviä vastauksia siihen, mitä ongelmien ratkaisuksi on jo tehty ja mitä ollaan vielä tekemässä.

Toimittajien kysymyksissä oli myös selkeää, että näihin ongelmiin haluttiin konkreettisia vastauksia. Oli hyvin tavallista, että toimittajat korostivat kysymyksissään konkreettisia tekoja ja ratkaisuja. Näin erikoista tapahtumaa halutaan selvästi selittää mahdollisimman konkreettisesti, jotta sitä voidaan ymmärtää. Pyytämällä konkreettisia ratkaisuja halutaan myös varmistua, että päättäjät ovat oikeasti miettineet ratkaisuja eivätkä vain puhu asioista abstrakteilla tavoilla. Pelokkaat ja hämmentyneet

ihmiset haluavat kuulla selkeitä ratkaisuja, joita voidaan tehdä, jotta tällaisia rikoksia ei enää pääsisi tapahtumaan.

Tässä alaluvussa on tärkeää, millaisia ratkaisuja poliitikot ja muut päättävissä asemissa olevat ihmiset esittivät. Myös se on selvästi nähtävillä, miten toimittajat usein pyytävät haastateltavia pysymään mahdollisimman konkreettisesti puheessa, jotta ratkaisut olisivat mahdollisimman helposti ymmärrettävissä katsojille. Vieraat itsekkin pyrkivät monissa kohdissa konkreettisuuteen esimerkiksi puhuessaan siitä, miten näihin asioihin liittyen ihmisiä voi kouluttaa ja opettaa välttämään näitä ongelmia tulevaisuudessa. Koska konkreettisuus tuli ilmi monessa eri näkökulmassa monessa eri kohdassa aineistoa, lähiluvun perusteella valitsin sen yhdeksi teemakokonaisuudeksi. Yksi tähän alalukuun liittyvä kehys on jonkinlainen ennakko-oletus siitä, että päättäjät voivat puhua asioista liian monimutkaisesti ja se, miten sen voisi välttää. Asiantuntijat saattavat joskus omasta alastaan puhuttaessa unohtaa, että esimerkiksi kaikki käsitteet eivät välttämättä ole kaikille selviä, ja siksi lausuntoja voi olla joskus hankala ymmärtää. Alaluvun lopussa paneudun myös siihen, miten seksuaaliseen hyväksikäyttöön johtava nettihaastelu eli grooming voi olla vaikeaa tunnistaa käytännössä, eli sitä voi olla hankalaa ymmärtää konkreettisesti. Siksi sitä ongelmaa voi olla hankalaa ratkaistakin.

Sannikka & Ukkolan jaksossa 1 Jussi Halla-Aho esittää melko suoria ratkaisuja, miten hänen mielestään näiden rikosten estämiseksi pitäisi tehdä. Hän esittää ainakin, että seksuaalirikosten minimirangaistuksia pitäisi nostaa, rikoksiin syyllistyneet turvapaikanhakijat pitäisi ottaa säilöön, kunnes heidät palautetaan kotimaihinsa ja prosessissa olevat turvapaikanhakijat pitäisi pitää erossa muusta yhteiskunnasta, etteivät he voi aiheuttaa vahinkoa. Näihin ehdotuksiin Sannikka vastaa jopa hieman innostuneen kuuloisena: ”No niin, erittäin konkreettisia ehdotuksia!”. Myöhemmin hän vielä kutsui Halla-Ahon ratkaisuja ”hyvin konkreettisiksi ja voimakkaiksi”. Sannikka yrittääkin heti saada Heinäluomalta ja Parviaiselta kannanottoa näihin Halla-Ahon ehdotuksiin. Tämäkin tuntuu jotenkin provosoivalta, sillä on odotettavaa, etteivät toiset oppositiopuolueiden edustajat ole varmastikaan aivan samoilla linjoilla Halla-Ahon kanssa. Tällainen pieni provosointi saattaa myös olla keino yrittää saada muilta mahdollisimman suoria vastauksia sekä pitää keskustelua mahdollisimman kiinnostavana.

Konkreettisuuden hakeminen näkyy myös muissa Sannikan puheenvuoroissa, joissa hän yrittää saada vastausta toisilta vierailta. Se näkyy esimerkiksi näissä lainauksissa: ”Ja nyt haluan teiltä

vastaukset näihin, kannatatteko jotain mitä Jussi ehdotteli?”, ”Nyt käydään näe ehdotukset ja sitten vielä lisääkin mut nyt vastaus näihin.”, ”Puhutaan kohta vielä just tästä kotouttamisesta mut ensin vielä sinulta, Olli-Poika vastaukset näihin konkreettisiin ehdotuksiin.” Viimeisimmässä lauseessa hän vielä korosti Halla-Ahon ehdotusten konkreettisuutta. Poliitikoilta halutaan siis selkeitä ja suoria vastauksia, niin kuin Halla-Ahokin on antanut. Tämän voi nähdä eri tavoilla. Voi olla, että osittain tarkoituksena on vähän piikitellä sitä, että usein poliitikoilta ei saa suoria ja konkreettisia vastauksia tai sitten Sannikka haluaa ikään kuin antaa muillekin mahdollisuuden ilmaista selkeästi omat ajatuksensa ja tavoitteensa. Ehkä hän ikään kuin osoittaa, että katsojat pitävät suorista konkreettisista, eivät kiertelevistä vastauksista, jotka eivät oikein sano mitään ja joita on vaikea ymmärtää.

Kun Mykkänen tulee tässä samassa jaksossa takahuoneeseen keskustelemaan muiden vieraiden kanssa, hän puolustelee itseään ja hallitustaan ja lausuu vastasyytöksiä Halla-Ahoa kohtaan.

KM: Mutta minusta on jopa kansalaisten pelottelua ja ehkä sellasta yhteiskuntaluottamuksen horjuttamista sanoa, että hallitus ei tee mitään asiassa, kun on nimenomaan konkreettiset ehdotukset pöydässä.

Sannikka & Ukkola jakso 1, 7.12.19 Yle TV2

Voi olla, että Mykkänen näkee, mitä Halla-Aho yrittää tehdä voittaakseen puolelleen ihmisiä, jotka ovat pettyneitä hallituksen toimiin. Siksi hän yrittää vähätellä näitä Halla-Ahon syytöksiä. Koska Halla-Aholla on melko paljon vaikutusvaltaa, Mykkänen tuntuu olevan huolissaan siitä, millaisia vaikutuksia Halla-Ahon sanoilla on. Mykkänen korostaa edellisessä esimerkissä myös sitä, että hänen ehdotuksensa ovat konkreettisia, minkä takia hän voi olla turhautunut siitä, etteivät ne kelvanneet Halla-Aholle. Mykkänen varmasti tietää, että kaikki haluavat kuulla konkreettisia ja selkeitä vastauksia, ja häntä voi turhauttaa, että hän on niitä yrittänyt antaa ja silti häntä kritisoidaan siitä, ettei olla tekemässä mitään. Heinäluoma ja Parviainen eivät kuitenkaan missään vaiheessa syytä Mykkästä tai hallitusta siitä, ettei mitään olla tekemässä. Kaikki ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että paljon enemmän vielä pitäisi tehdä.

Samassa Sannikka & Ukkolan jaksossa aiemmin, kun Ukkola haastattelee Mykkästä, hän tuo myös itse esille Mykkäselä ongelmien konkreettisuutta mutta melko eri tavalla kuin missään muualla aineistossani. Hän ensinnäkin yrittää saada Mykkäsen miettimään tilannetta inhimillisesti eikä niinkään politiikan kautta. Se näkyy esimerkiksi tässä kysymyksessä:

SU: Puhutaan nyt sinusta. Oletko sinä henkilökohtaisesti epäonnistunut omassa tehtävässäsi?

Sannikka & Ukkola jakso 1, 7.12.19 Yle TV2

Myös tässä kysymyksessä näkyy Mykkäsen itsenäinen rooli koko tilanteessa, mutta se on enemmän politiikan näkökulmasta kuin edellinen kysymys.

SU: Puhutaan nyt vielä hetki sisäministeri Kai Mykkäsestä. Mitä sinä ajattelet, kun tällaista tapahtuu sinun hallinnan alallasi?

Sannikka & Ukkola jakso 1, 7.12.19 Yle TV2

Molemmissa esimerkeissä Ukkola yrittää konkretisoida ongelman koskemaan myös Mykkästä henkilönä. Haastattelun aikana Mykkänen yrittää kyllä häivyttää jonkin verran omaa henkilökohtaista rooliaan ja vastaa kysymykseen enemmänkin hallituksen ja Suomen ja Euroopan politiikan näkökulmasta. Kysymykset ovat silti osin hyvinkin provosoivia ja siihen Ukkola varmasti pyrkiikin saadakseen keskustelusta mahdollisimman kiinnostavaa.

Ongelman konkretisointi Mykkäseen on ymmärrettävää siinä mielessä, että Mykkänen kyllä erityisesti siihen aikaan vaikutti yksittäisenä henkilönä politiikassa. Kuitenkin tällainen ongelmien liiallinen suuntaaminen juuri Mykkäseen voi olla myös ongelmallista. Se voi aiheuttaa Mykkäselä tarpeettoman paljon paineita ja saattaa hänet kansalaisten vihan ja turhautumisen kohteeksi. Television uutistoiminnalle on tyypillistä, että esimerkiksi monet poliittiset käänteet esitetään yksittäisten ihmisten tekoina (Hietala 2007, 95). Hietalan mukaan erityisesti tv-uutiset tukevat tätä

tendenssiä, mutta se on nähtävissä tässäkin ohjelmassa, vaikka kyseessä ei olekaan tv-uutislähetys. Mykkäseen ikään kuin konkretisoidaan Suomen viallinen politiikka, joka on johtanut näihin rikoksiin. Samalla Ukkola konkretisoi myös rikosten uhreja ja heidän läheisiään Mykkäselle.

SU: *Mitä sinä sanot näiden tyttöjen vanhemmille? He ehkä katsovat tätä ohjelmaa nyt.*

Sannikka & Ukkola jakso 1, 7.12.19 Yle TV2

Tällä lauseella Ukkola luultavasti pyrkii tuomaan esille sen, että uhrin ja heidän läheisensä ovat oikeita ihmisiä ja että heitä täytyy myös muistaa. Tällaisissa tapahtumissa voikin joskus käydä niin, että keskitytään niin paljon rikollisiin, heidän kiinni ottamiseen, yhteiskunnalliseen tilaan ja muihin isoihin asioihin, että rikoksen uhrin voi unohtua. Päätäjien on varmasti pakko jonkin verran etäännyttää itseään uhreista, jotta he voivat miettiä asiaa mahdollisimman neutraalisti ja järkevästi. Ukkola ehkä haluaa muistuttaa Mykkästä siitä, että uhrin eivät ole kuitenkaan niin kaukana — voivathan he tai heidän vanhempansa katsoa tätäkin ohjelmaa ja nähdä, mitä heitä koskevista asioista puhutaan. Tässä yhteydessä kuitenkin vaikuttaa siltä, että yksi Ukkolan tarkoitus on taas provosoida Mykkästä ja saada tämä tuntemaan henkilökohtaisen vastuunsa. Tässäkin on toisaalta hyvä tuoda esille uhrin ja heidän läheisensä, mutta toisaalta sillä voi olla ikävämpi tarkoitusperä, jos tarkoituksena on vain saada Mykkänen näyttämään jotenkin huonolta. Tämäkin lause on kuitenkin osana haastattelua, jonka tarkoituksena vaikuttaa olevan Mykkäsen kyseenalaistaminen ja syyllistäminen.

Myös A-studiossa puhuttiin siitä, miten ongelmat voidaan helposti esittää liian teoreettisella tasolla, minkä vuoksi ihmiset ymmärrä kunnolla ongelmaa. Tämä tuli varsinkin esille, kun puhuttiin netissä tapahtuvasta seksuaalisesta ahdistelusta.

PL: *... jos me ollaan liian abstraktilla tasolla niin ei siitä sen paremmin lapset, vanhemmat kuin ammattilaisetkaan saa kiinni siitä konkreettisesta, että mitä se on se grooming, miten se etenee ja miten me voidaan niinku tuoda lapsille ja nuorille sitä tietoa, että miten se keskustelu toisten*

ihmisten kanssa on sellaista asiaankuuluvaa ja mikä on asiatonta. Et enemmän vielä konkretian tasolla.

A-studio 14.1.2019 Yle TV1

Laajalan mukaan siis ihmisille pitäisi antaa enemmän konkreettista tietoa siitä, millaista grooming voi olla ja miten sitä vastaan voi suojautua. Jos esimerkiksi vanhemmatkaan eivät tiedä, miten se voi käytännössä tapahtua, he eivät välttämättä osaa ohjeistaa lapsiaan sosiaalisen median turvalliseen käyttöön. Tähän hän on ehdottanut ratkaisuksi muun muassa sen, että lisätään sosiaalisen median ja netin opastusta kouluihin. Sitä varten on myös koulutettava osaavaa henkilökuntaa. Jos lapset ja nuoret eivät tiedä siitä, he eivät osaa kyseenalaistaa asiatonta käytöstä ja suojella itseään esimerkiksi kertomalla asiasta luotettavalle aikuiselle. Tapa, jolla tähän mennessä seksuaalisesta ahdistelusta netissä on puhuttu lapsille, vaikuttaisi olevan puutteellinen ainakin A-studion jakson vieraiden mukaan. Myös Kirsi Porras puhuu moneen otteeseen siitä, kuinka aiheesta on puhuttava enemmän niin lasten, vanhempien kuin muidenkin kasvatuksellisessa roolissa olevien aikuisten kesken. Voi olla, että tähän mennessä lapsille on liikaa puhuttu vain teoreettisesti esimerkiksi siitä, kuinka vieraille puhuttaessa on oltava varovainen ja kuinka netissä voi olla vaarallisia ihmisiä. Kuitenkin niin vieraan kuin vaarallisenkin käsite voi olla suhteellinen.

Vuonna 2018 julkaistiin tutkimus, jossa haastateltiin Espanjan vankilassa lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomittuja vankeja (de Santisteban & al. 2018). Näiden haastattelujen perusteella tutkijat laativat kaavion siitä, miten näiden vankien kertomusten perusteella he houkuttelivat lapsia kanssakäymiseen netissä. Tekijöillä on usein monia paikkoja, joista he etsivät mahdollisia uhreja. He yrittävät puhua monille nuorille yhtä aikaa ja käyttävät monia eri alustoja tähän. Sitten he muuntautuvat tilanteeseen sopiviksi. He keskustelevat aiheista, jotka kiinnostavat nuoria ja puhuvat samalla tavalla kuin he. Kun he alkavat puhua nuorille enemmän, he saavat selville yhä enemmän heidän elämästään ja siten mahdollisista heikkouksista. Tässä tutkimuksessa monet vangit kertoivat, kuinka he tiesivät esimerkiksi, jos uhrin vanhemmat olivat eronneet tai jos heillä oli huono suhde jompaankumpaan vanhempaan. Näiden heikkouksien avulla he kehittivät sopivia strategioita siihen, miten he saisivat uhrin luottamusta vielä enemmän. He yrittivät saada uhreja olemaan aktiivisesti mukana eri tavoilla. Tutkimuksessa eriteltiin neljä eri lähestymistapaa tähän: lahjonta, hämäys, osallistaminen ja aggressio. (de Santisteban & al. 2018) Tutkimuksessa annettiin esimerkkejä näistä

kaikista tavoista, mutta en tiivistä niitä tähän sen enempää. Oleellisempaa oli selvittää, millainen perusstrategia netin ahdistelijoilla usein on.

Tässä vuoden 2018 tutkimuksessa oli mukana 12 haastateltavaa, joten otanta on melko pieni. Kuitenkin vaikuttaa siltä, että nämä haastateltavat antoivat hyvin paljon tietoa. Tämän tutkimuksen perusteella saa siis varmasti jonkinlaisen kuvan siitä, miten lapsia ja nuoria saatetaan lähestyä netissä. Tutkijat saivat tuossa selville melko konkreettisia tapoja, millä uhrin luottamusta pyrittiin herättämään ja siten saada heidät suostumaan erilaisiin laittomuuksiin. Tapoja lähestyä uhria on tietenkin vieläkin enemmän, ja olennaista oli kuitenkin nimenomaan se, että tekijät pyrkivät sovittamaan tekonsa sopiviksi juuri tiettyä uhria varten. Siksi aiheesta puhuminen ja sen opettaminen lapsille voi olla melko vaikeaa. Voi olla vaikea tunnistaa selkeitä vaaran merkkejä, jos tekijä on hyvin muuntautumiskykyinen ja osaa vakuutella uhrille tarpeeksi, että hän on vaaraton ja luotettava. Kuitenkin mitä enemmän lapset ja nuoret tietävät mahdollisista ahdistelun tavoista, sitä viisaammiksi sosiaalisen median käyttäjiksi he tulevat ja sitä vaikeampi heitä on houkutellessa.

Tässä alaluvussa on selvitetty sitä, miten aineistoni ohjelmien vieraat ja toimittajat pyrkivät konkretisoimaan ongelmia eri tavoilla. Konkretisoinnin syynä on ainakin saada asiat selkeämmin ymmärrettäviksi katsojille. Tätä kautta heille on helpompi muodostaa oma käsitys aiheesta. Näistä seksuaalirikoksia ympäröivistä ongelmista on hyvä puhua mahdollisimman konkreettisesti, jotta niitä voidaan ymmärtää ja sitten yrittää ratkaista. Näissä jaksoissa on yritetty tiedostaa, että usein asiantuntijoiden kanssa puhuttaessa nämä voivat puhua liian teoreettisella ja abstraktilla tasolla, mikä voi olla heille helppoa, koska he tietävät asioista paljon. Television katsojille nämä asiat eivät kuitenkaan välttämättä ole itsestään selviä, ja siksi on otettava huomioon myös heidät ja yritettävä pitää puhe mahdollisimman ymmärrettävänä. Tuli myös esille, kuinka uhreja on muistettava — että he ovat konkreettisia, oikeita ihmisiä, jotka ovat kokeneet kovia. Se voi helposti unohtua, kun keskitytään ongelmien ratkaisuun ja siihen, mitä niiden taustalla on. On pyrittävä pitämään tasapaino ja muistettava kaikkia rikoksiin liittyviä näkökulmia.

5 Yhteenveto: tutkielman tärkeimmät havainnot

Tässä tutkielmassa olen analysoinut Ylen kahden eri keskusteluohjelman kolmesta jaksosta koostuvaa aineistoani. Keskusteluohjeilmat, jotka valitsin tähän aineistoon, ovat A-studio ja Sannikka & Ukkola. Kaikissa näissä valitsemissani jaksoissa käsiteltiin Oulun seksuaalirikoksia, jotka tulivat ilmi joulukuussa 2018. Pyrin tutkimuksessani ottamaan selvää tavoista, joilla Ylen ohjelmissa puhutaan näistä rikoksista. Käytin menetelmänäni kehysanalyysia ja lähilukua yhdessä. Yhdistin nämä menetelmät, koska ne sopivat hyvin yhteen ja niiden avulla aineistoa pystyi tarkastelemaan monesta näkökulmasta.

Teemaksi määrittelin siis yksittäisen aineistosta löytyneen lausunnon tai lauseen, joka oli jollain tavalla huomattavaa. Kun samankaltaiset teemat toistuivat tarpeeksi useasti aineistossa, muodostin niistä teemakokonaisuuden. Näistä teemakokonaisuuksista muodostuivat tutkielmani analyysiosion alaluvut. Näitä teemakokonaisuuksia olisi aineistosta ollut löydettävissä enemmänkin kuin ne, jotka lopulta siihen päätyivät, mutta valitsin niistä kaikkein kiinnostavimmat ja sellaiset, joihin löytyi aineistosta parhaimmat esimerkit. Vaikka käsitelinkin teemakokonaisuuksia erillisissä alaluvuissa, ne eivät ole toisistaan irrallisia ja siksi esimerkiksi jotkin kehykset saattoivat olla samoja alaluvusta toiseen. Kehys taas on kehysanalyysin avulla esille tuomani asia, joka vaikuttaa aineistoni taustalla. Se ei siis ole suoraan tekstistä löytyvä asia, vaan enemmänkin sellainen, joka vaikuttaa taustalla. Ne ovat taustalla antamassa aiheelle kontekstia. Sekä teemat että kehykset vaikuttavat toinen toisiinsa ja niiden suhteiden ymmärtäminen olikin yksi tutkielmani tavoitteista.

Ensinnäkin liittyen ensimmäiseen alalukuun, jossa käsitelin seksuaalirikosten taustalla olevien ongelmien yleisyyttä ja laajuutta, lähes kaikki ohjelmien vieraat olivat yhtä mieltä siitä, että ongelmat ovat olleet hyvin laajoja ja tavallisia jo ennen näitä rikoksia. Monet halusivat korostaa, etteivät nämä ongelmat koske vain Oulua, vaan ongelmia on ollut laajalti nähtävillä koko Suomessa. Esimerkiksi netissä nuorten ahdisteleminen ei ole mitenkään uusi ilmiö, ja toisaalta ulkomaalaistaustaiset ovat olleet jo pidemmän aikaa yliedustettuina seksuaalirikostilastoissa. Nyt vain koska näin laaja rikosvyyhti tuli ilmi, nämä asiat nousivat uudelleen puheenaiheeksi ja monille tämä oli todellinen herätys siihen, kuinka tavallisia nämä ongelmat olivatkaan. Välillä aineistossa oli nähtävillä sitäkin, että näitä Oulun rikoksia kuvailtiin todella törkeiksi ja kauheiksi, ikään kuin ne

olisivat poikkeuksellisen julmia rikoksia. Ovathan nämä rikokset olleet poikkeuksellisen laajoja. Kuitenkin enemmän haluttiin korostaa sitä, että ongelmat ovat laajoja eivätkä uusia.

Toisessa alaluvussa puhuin Suomen poliittisesta tilanteesta Oulun seksuaalirikosten ja niistä kertovien keskusteluohjelmien aikaan. Suomessa oli eduskuntavaalit huhtikuussa 2019, joten ne olivat selvästi näkyvillä aineistossani. Erityisesti vaalit olivat esillä A-studion jaksossa sekä Sannikka & Ukkolan jaksossa, jossa oli vieraana poliitikkoja. A-studion jaksossa vaalit näkyivät varsinkin siinä, kuinka poliisiylijohtaja Kolehmainen ja Oulun kaupunginjohtaja Laajala pyrkivät vetoamaan ihmisiin siitä, että poliisi ja erityisesti Oulun kaupunki tarvitsevat lisää resursseja jo tapahtuneiden vahinkojen korjaamiseen ja tulevien vahinkojen ehkäisemiseen. Sen jakson vieraat ovat sellaisessa asemassa, että heidän on mahdollista tehdä ratkaisuja, mutta ovat riippuvaisia resursseista. Pyrkimyksenä heillä oli saada ihmiset miettimään tulevia vaaleja ja sitä, miten he voisivat äänillään vaikuttaa. Varsinkin Kolehmainen melko suoraan vetosi siihen, että poliisi on nyt sellaisessa tilanteessa poliisissa, ettei se pärjää nykyisillä resursseilla. Sannikka & Ukkolan jaksossa taas selvästi poliittinen tilanne vaikutti siihen, että jakson rakenteeksi oli muodostettu hallitus-oppositio-jako ja se, että vieraita oli monesta puolueesta. Näin saatiin kuulla monien puolueiden kanta tilanteeseen ja näin katsojat voivat muodostaa omia mielipiteitään puolueista.

Poliittinen tilanne vaikutti siis monin tavoin ohjelmien rakenteeseen ja siihen, mitä vierailta kysyttiin. Se vaikutti myös erityisesti poliitikkojen kohdalla siihen, miten rikoksista puhuttiin. Esimerkiksi Parviainen ja Heinäluoma vaikuttivat olevan melko varovaisia vastauksissaan ja puhuivat siitä, ettei hätiköityjä päätöksiä tulisi tehdä. Halla-Ahoon tilanne taas vaikutti hyvin eri tavalla. Hänen mielipiteensä ja ratkaisunsa olivat melko jyrkkiä muihin verrattuna. Se kuitenkin sopi hänen tilanteeseensa, sillä hänet on tunnettu melko jyrkistä mielipiteistään maahanmuuttajia kohtaan, ja rikosten takia yhä enemmän ihmisiä saattaisi olla hänen kanssaan samaa mieltä. Halla-Aho saikin loppujen lopuksi vaaleissa erittäin hyvän tuloksen, ja hän oli Helsingin vaalipiirin suurin ääniharava. Kaikkien näiden tekijöiden tuloksena Mykkäselälle haastattelu oli varmasti hyvin vaikea tilanne. Hän oli hallituksessa sisäministerinä, joten monet rikoksiin kohdistuvat ongelmat henkilöityivät häneen. Hän myös joutui Sannikka & Ukkola-jaksossa erityisesti Halla-Ahon kritisoinnaksi.

Kolmas teemakokonaisuus, jota käsittelin, oli maahanmuuttajien yliedustus seksuaalirikostilastoissa ja mahdolliset syyt sille. Yliedustus on osoitettu tilastoissa, eikä sitä voi sivuttaa. Kaikissa aineistoni jaksoissa asia nostettiin ainakin vähän esille. Yksi jakso oli lähes kokonaan omistettu tälle aiheelle.

Sannikka & Ukkolan toinen jakso käsitteli ulkomaalaistaustaisten ihmisten osuutta tilastoissa. Vieraina oli ihmisiä, jotka ovat kaikki ulkomaalaistaustaisia, ja jaksossa pyrittiin saamaan heidän mielipiteensä asiaan. A-studiossa asia nostettiin esille lähinnä kehottamalla muistamaan, että vaikka yliedustusta on huomattavissa, suurin osa Suomeen tulevista ulkomaalaisista on syyttömiä mihinkään. Poliisiylijohdaja myös kehotti ihmisiä ottamaan tilanteen rauhassa ja olemaan käyttämättä oman käden oikeutta. Toisessa Sannikka & Ukkolan jaksossa taas maahanmuuttajataustaisten osuus tuli esille lähinnä epäsuorasti. Kun poliitikoilta kyseltiin ratkaisuja ongelmiin, kaikki ratkaisut keskittyivät lähinnä maahanmuuttajataustaisia ihmisiä koskeviin asioihin, esimerkiksi kotouttamisen parantamiseen tai Halla-Ahon ehdottamaan säilöön ottamiseen.

Yliedustuksen syille ei löytynyt täysin samoja mielipiteitä. Esimerkiksi Seida Sohrabi oli sitä mieltä, että suurin osa syistä löytyy kulttuurisesta kasvatuksesta, siitä mihin esimerkiksi Lähi-idässä ihmiset ovat tottuneet, kun taas Renaz Ebrahimin mielestä kulttuuria korostetaan liikaa puheissa, mikä voi olla ongelmallista ja vaikuttaa ilmapiiriin negatiivisesti. Hän ja Ibrahim Husain halusivat enemmänkin korostaa yksilöiden ongelmia, esimerkiksi heidän kotimaassaan kokemia traumoja sotiin liittyen. Eva Tawasoli taas korosti sitä, että kotouttaminen on hänen mielestään nykyisessä muodossaan puutteellista ja että se voi aiheuttaa passivoimista ja siten ongelmia. Jokaisella oli siis vähän erilainen mielipide ongelmien aiheuttajista. Syitä onkin monia, minkä kaikki tiedostivat, mutta eroja oli erityisesti siinä, mitä kukin halusi erityisesti korostaa. Tärkeää tämän aiheen kohdalla oli se, kuinka aina kun se otettiin esille, muistutettiin siitä, ettei mitään ihmisryhmää voi kokonaisuudessaan syyttää ja että suurin osa ei tee mitään rikoksia. Haluttiin selvästi välttää sitä, ettei näistä ohjelmista aiheudu ainakaan enempää vihamielisyyttä.

Neljäs teemakokonaisuus, jonka nostin esille tutkielmaa varten oli ongelmien konkretisointi ja se, millaisia lupauksia ongelmien korjaamiseksi tehtiin. Oli huomattavaa, kuinka usein aineistossani toistui toimittajien pyrkimys saada vierailtaan mahdollisimman konkreettisia vastauksia kysymyksiin. Konkretisointi näkyi myös siinä, että Ukkola pyrki haastatellessaan Mykkästä kohdistamaan monia ongelmia Mykkäseen ja konkretisoimaan rikosten uhreja ja heidän läheisiään sekä Mykkäselle että katsojille. Tämän tarkoitus saattoi olla yrittää muistuttaa kaikkia siitä, että rikokset ovat koskettaneet monia ihmisiä, joita ei saa unohtaa, mutta syynä saattoi olla myös saada Mykkästä provosoitua ja siten keskustelua kiinnostavammaksi.

Konkretisoinnin korostaminen johtui varmasti osittain siitä, että koska rikokset olivat olleet niin paljon esillä ja niin paljon tietoa liikkui, että ihmisillä oli varmasti ainakin ajoittain vaikeaa hahmottaa ongelmien laatua. Siksi oli tärkeää tiedottaa ihmisille mahdollisimman konkreettisesti, missä mennään ja mitä pitäisi tehdä. Asiantuntijaroolissa olevien ihmisten lausuntoja voi myös olla joskus vaikea ymmärtää, jos ei itse tiedä kyseisestä alasta tai jos asiantuntijat käyttävät ehkä huomaamattaan liian vaikeaa kieltä. Tällaisten väärinymmärrysten välttämiseksi toimittajat saattoivat pyytää vieraitaan kertomaan mahdollisimman konkreettisesti, jotta kaikki voisivat ymmärtää.

Aineistossani oli paljon muitakin kiinnostavia asioita, jotka tulivat monesti esille. Rajallisen tilan takia oli kuitenkin valittava vain ne teemakokonaisuudet, jotka olivat itselleni kaikkein kiinnostavimmat. Muita kokonaisuuksia, joita harkitsin osaksi tutkimustani, olivat esimerkiksi se, miten ohjelmien vieraat tuomitsivat eri tavoilla nämä seksuaalirikokset sekä se, miten moneen kertaan todettiin, ettei tarpeeksi olla tehty rikosten vahinkojen korjaamiseksi ja niiden ennaltaehkäisemiseksi. Monesti myös aineistossa kritisoitiin nykyisiä systeemejä, esimerkiksi maahanmuuttajien kotouttamisen riittämättömyyttä ja eri toimialojen välisen yhteistyön liian heikkoa toimivuutta. Niihinkin olisi ollut kiinnostavaa perehtyä tarkemmin. Nämä kaikki tulivat toki esille tutkimuksessani jollain tavalla, mutta olin harkinnut ideoinnissa, että ainakin osasta näistä olisi voinut tehdä omat alalukunsa. Juuri näitä mainitsemiani asioita ja muitakin olisi voinut laajentaa ja siten tätä tutkimusta olisi mahdollista jatkaa.

Näihin seksuaalirikoksiin ja niiden käsittelyyn liittyi paljon muitakin asioita, joita olisin mielelläni käsitellyt enemmänkin. Esimerkiksi yksi asia, johon olisin voinut perehtyä enemmänkin, oli grooming ja se, miten sitä on tutkittu ja miten sitä käsitellään mediassa. Viittasin tutkimuksessani yhteen tästä tehtyyn tutkimukseen ja olisi tehnyt mieli paneutua siihen enemmänkin, mutta tarkoituksena oli kuitenkin kertoa siitä vain asioita, jotka tukivat analyysia ja jotka minun oli selvitettävä, jotta voisin mitenkään aiheesta puhua. Myös Oulun seksuaalirikoksista aiheutunut poliittinen tilanne Suomessa oli itselleni odotettua kiinnostavampaa, ja sitäkin olisi voinut tutkia enemmänkin. Huomasin, että monia asioita oli pakko kertoa tiiviimmin kuin olisin halunnut, jotta aihe ei lähtenyt rönsyilemään liikaa ja jotta tila riitti. Nämä kaikki puolet olisivat asioita, joista jatkotutkimuksen tekeminen olisi helppoa ja luonnollista.

Kaiken kaikkiaan koen saaneeni vastaukset kaikkiin haluamiini kysymyksiin. Pysin saamaan selville, miten Oulun seksuaalirikoksiin liittyvät teemat ja kehykset vaikuttavat toisiinsa ja miten ne olivat näkyvillä näissä keskusteluohjelmissa. Esimerkkien avulla pyysin tuomaan esille eri tapoja, miten eri teemat ja kehykset tarkalleen näkyivät aineistossani. Tarkoitukseni oli tuoda esille, millaisia asioita Ylen keskusteluohjelmat nostivat Oulun seksuaalirikoksista. Ohjelmien tarkoituksena oli kuitenkin antaa tietoa ihmisille aiheesta ja siitä, miten tällaisia rikoksia pitäisi käsitellä ja miten niiden tapaisia tapahtumia voisi ennalta ehkäistä tulevaisuudessa.

Lähteet:

Berg, Maarit 2003: *Syytöksiä ja epäilyksiä. Toimittajan ja poliitikon vuorovaikutuksesta televisiokeskustelussa*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Hakapaino Oy Helsinki 2003

Brummett, Barry 2010: *Techniques of Close Reading*. Sage Publications Inc. Thousand Oaks, California, USA 2010

D'Angelo, Paul 2002: News framing as multiparadigmatic research program: A response to Entman. *Journal of Communication* 52(4): 870—888

de Santisteban, Patricia; del Hoyo, Joana; Alcazar-Corcoles, Miguel & Gamez-Guadix, Manuel 2018: Progression, maintenance and feedback of online child sexual grooming: A qualitative analysis of online predators. *Child Abuse and Neglect* vol. 80 s. 203—215

Eronen, Jussi; Vuorikoski, Salla & Liski, Jarkko 2017: *Ylegate*. Pulitzer Helsinki

Fairclough, Norman 1995: *Miten media puhuu*. Tammer-Paino Oy Tampere 1997

Hietala, Veijo 2007: *Media ja suuret tunteet. Johdatusta 2000-luvun uusromantiikkaan*. BTJ Finland Oy, Helsinki 2007

Horsti, Karina 2005: *Vierauden rajat. Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print Tampere 2005

Jasper, James M. & Poulsen, Jane D. 1995: Recruiting strangers and friends: Moral shocks and social networks in animal rights and anti-nuclear protests. *Social Problems* 42, s. 493—512

Maasilta Mari 2018: Maailma tulee kylään: vastaanottokeskuksen aikaansaama tunnekeskustelu. Teoksesta: *Pakolaisuus, tunteet ja media* Maasilta Mari & Nikunen Kaarina (toim.) s. 48—71 Vastapaino Tampere 2018

Migri 2019 [1]: *Irakin tilannekatsaus joulukuussa 2019*. Maahanmuuttopalvelun raportit <https://migri.fi/raportit>
https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Irakin_tilannekatsaus_joulukuussa2019_MIG-1920978.pdf/cbcec1e5-ef84-f38f-179b-becbdda44933/Irakin_tilannekatsaus_joulukuussa2019_MIG-1920978.pdf (linkit tarkistettu 25.2.20)

Migri 2019 [2]: *Turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmän valtakunnallinen valvontaohjelma* https://migri.fi/documents/5202425/15734017/Vastaanottoj%C3%A4rjestelm%C3%A4n+valvontaohjelma_2019.pdf/36145b35-8bba-1cce-4557-cf9304ec7495/Vastaanottoj%C3%A4rjestelm%C3%A4n+valvontaohjelma_2019.pdf (linkki tarkistettu 10.3.20)

Nuolijärvi, Pirkko & Tiittula, Liisa 2000: *Televisiokeskustelun näyttämöllä. Televisioinstitutionaalisuus suomalaisessa ja saksalaisessa keskustelukulttuurissa*. Ykkös-Offset Vaasa 2000

Oinonen, Paavo 2019: *Vain parasta kansalaisille. Yleisradiotoiminta julkisena palveluna*. Juvenes Print, Turku 2019

Pöyhtäri, Reeta 2018: Raiskausuutisista vihapuheeseen: uutismedian eettistä harkintaa. Teoksesta *Pakolaisuus, tunteet ja media*. toim. Mari Maasilta & Kaarina Nikunen Vastapaino Tampere 2018 s. 92—126

Rekilä, Juho 2018: *SALATUN TOTUUDEN PUOLESTA, ELIITTIÄ JA VÄÄRÄMIELISIÄ VASTAAN. MV??!!-lehti vernakulaarina ja populistisena toimijana*. Pro Gradu-tutkielma, Turun yliopisto, Humanistinen tiedekunta 2018

Sumiala-Seppänen, Johanna 2007: *”Joku raja ja loppu on saatava tällaisille keskusteluille!”* Jatkoaika ja kansallisten kertomusten konflikti 60-luvun suomalaisessa televisiossa. Teoksesta *Television viisi vuosikymmentä* toim. Juhani Wiio Tammer-paino Helsinki 2007 s. 280—291

Teriö, Hanna 2018: *Vaieta vai viihteellistää? Julkisuudenhenkilön itsemurhan käsittely Iltasanomien ja Iltalehden verkkosivuilla. Tapaus Chester Bennington*. Turun Yliopisto pro gradu-tutkielma 2018

van Dijk, Teun A. 2000: *New(s) Racism: A Discourse Analytical Approach*. Teoksesta *Ethnic Minorities and the Media* toim. Simon Cottle, Open University Press Maidenhead England 2000

Wiio, Juhani 2007: Television sivistysroolin muutos läpi vuosikymmenien. Teoksesta *Television viisi vuosikymmentä* toim. Juhani Wiio Tammer-paino Helsinki 2007 s. 403—425

Linkit käytettyihin uutisjuttuihin:

Yle 3.5.2018: Korkein oikeus ei antanut valituslupaa: Yhdyntä 10-vuotiaan kanssa on törkeää hyväksikäyttö, mutta ei raiskaus (<https://yle.fi/uutiset/3-10188274>) linkki tarkistettu 26.11.2019

Yle 1.12.2018: Seitsemän epäiltyä vangittu Oulussa törkeistä seksuaalirikoksista — uhri on alaikäinen (<https://yle.fi/uutiset/3-10535303>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 5.12.2018: Tämän tiedämme Oulun seksuaalirikoksista nyt: Kymmenen epäiltyä, joista yksi tavoittamatta, useita kansalaisuuksia, kaikki uhrin alle 15 (<https://yle.fi/uutiset/3-10540583>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 11.12.2018: Oulun seksuaalirikoksista epäilty otettiin kiinni Saksassa (<https://yle.fi/uutiset/3-10548431>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 13.12.2018: Uhrin läheiset auttoivat nappaamaan Oulun Tuiran seksuaalirikoksista epäillyn — myös sosiaalista mediaa hyödynnettiin (<https://yle.fi/uutiset/3-10553603>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 13.12.2018 (2): Oulussa ilmennyt uusi epäilty seksuaalirikos ei liity aikaisempiin epäilyihin, erottavana tekijänä ainakin some (<https://yle.fi/uutiset/3-10551930>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 13.12.2018 (3): Yle selvitti: Tällaisia ovat Oulun seksuaalirikoksista epäillyt (<https://yle.fi/uutiset/3-10553584>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 14.1.2019: Oulu hakee tukea ministeriöltä uusien seksuaalirikosten takia (<https://yle.fi/uutiset/3-10594768>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 17.12.2019: Oulussa jälleen tutkinnassa uusi seksuaalirikosepäily — Poliisi: Ei liity aiempiin tapauksiin (<https://yle.fi/uutiset/3-10558175>) linkki tarkistettu 19.11.2019

MTV 18.12.2018: Oulun epäilty seksuaalirikollinen pakenee Saksassa, mihin mies suuntaa seuraavaksi? Tältä näyttää poliisin etsimä mies (<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/oulun-epailty-seksuaalirikollinen-pakenee-saksassa-mihin-mies-suuntaa-seuraavaksi-katso-kuva-epaillysta/7210084#gs.hlthwh>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 18.12.2018: Saksan poliisi vapautti Oulun seksuaalirikoksista epäillyn tietokatkoksen takia — ”Tämä ei ole ainutkertainen tapaus kun puhutaan kansainvälisestä toiminnasta” (<https://yle.fi/uutiset/3-10560019>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle: 21.12.2018: Oulun seksuaalirikoksista epäillyn miehen kuva on julkaistu Euroopan etsityimpien rikollisten listalla (<https://yle.fi/uutiset/3-10569155>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 3.1.2019: Poliisi: Oulun seksuaalirikoksista epäilty on otettu kiinni Saksassa (<https://yle.fi/uutiset/3-10580119>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 11.1.2019: Oulussa ilmennyt uusia alaikäisiin kohdistuneita seksuaalirikosepäilyjä — Kaupunkilaiset järkyttyivät: ”Ovatko lapsemme turvassa?” (<https://yle.fi/uutiset/3-10592908>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 12.1.2019: 16 epäiltyä, yksi vapaalla jalalla, uhrien määrä lähestyy kymmentä — ainakin tämä Oulun seksuaalirikosepäilyistä tiedetään (<https://yle.fi/uutiset/3-10593609>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 13.1.2019: Poliisi valottaa Helsingin seksuaalirikosepäilyjä: Yksi uhri, tekokertoja useita, tapahtuneet talven aikana (<https://yle.fi/uutiset/3-10594294>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 14.1.2019: Oulun poliisi vapautti alaikäisen seksuaalirikoksista epäillyn — tutkinta alkoi kuolemaan liittyvistä huhuista (<https://yle.fi/uutiset/3-10595153>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 25.1.2019: Eilen Saksasta Suomeen luovutettu seksuaalirikosepäily vangittiin Oulun käräjäoikeudessa (<https://yle.fi/uutiset/3-10613707>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 5.2.2019: Selvitimme, miksi turvapaikanhakijoiden päiväkotijäsen- ja kouluvierailut nähtiin Oulussa uhkana ja mistä niissä oli kyse (<https://yle.fi/uutiset/3-10629501>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 11.2.2019: Kahden alaikäisen tytön epäillään joutuneen raiskatuksi viikonloppuna yksityisasunnossa Oulussa (<https://yle.fi/uutiset/3-10641587>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 13.2.2019: Oulussa uusi alaikäiseen kohdistunut seksuaalirikosepäily — tuli ilmi, kun poliisi tutki viime viikonlopun epäiltyjä rikoksia (<https://yle.fi/uutiset/3-10644551>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 25.2.2019: Koulu joutui myrskyyn, kun somessa levisi väärä väite turvapaikanhakijoiden vierailuista — rehtori: ”Minulle toivottiin kylmää kyytiä” (<https://yle.fi/uutiset/3-10661797>) linkki tarkistettu 25.11.2019

MTV 26.2.2019: Oulun seksuaalirikokset alkoivat: Viranomaisilta väärää tietoa, että useat tapaukset liittyisivät toisiinsa, syyttäjänkin tyrmäys — Epäillyistä ”osa on ollut ulkomaalaisia ja osa suomalaisia” (<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/oulun-seksuaalirikokset-alkoivat-viranomaisilta-vaaraa-tietoa-etta-useat-tapaukset-liittyisivat-toisiinsa-syyttajakin-tyrmaa-epaillyista-osa-on-ollut-ulkomaalaisia-ja-osa-suomalaisia/7300216#gs.ihj4h5>) linkki tarkistettu 26.11.2019

Yle 26.2.2019: Seksuaalirikossyytteiden käsittely alkoi Oulun käräjäoikeudessa — epäillyt rikokset tapahtuivat marraskuun puolivälissä (<https://yle.fi/uutiset/3-10662182>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 6.3.2019: Oulun seksuaalirikostapausten epäiltyjen ja uhrien määrät tarkentuneet (<https://yle.fi/uutiset/3-10675180>) linkki tarkistettu 26.11.2019

Yle 12.3.2019: Eduskunta hyväksyi lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten kiristämisen (<https://yle.fi/uutiset/3-10188274>) linkki tarkistettu 26.11.2019

Yle 18.3.2019: Oulun epäillyillä seksuaalirikoksilla ei vaikutusta suomalaisten yleisiin maahanmuuttoasenteisiin (<https://yle.fi/uutiset/3-10694359>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 19.3.2019: Oulun hakema raha seksuaalirikosten ehkäisyyn jää näillä näkymin miljoona euroa haettua pienemmäksi (<https://yle.fi/uutiset/3-10696109>) linkki tarkistettu 19.11.2019

Yle 20.3.2019: Ensimmäinen tuomio Oulun seksuaalirikoksista — uhri alle 10-vuotias tyttö, joka tunsu erityistä luottamusta tekijään (<https://yle.fi/uutiset/3-10696759>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Lapin Kansa 20.3.2019: Seksuaalirikostuomio Oulussa: Uskonnollisesta kasvatuksesta vastannut mies käytti hyväksi 10-vuotiasta (<https://www.lapinkansa.fi/seksuaalirikostuomio-oulussa-uskonnollisesta-kasva/161137>) linkki tarkistettu 25.11.2019

Yle 1.4.2019: Sipilä syytti Halla-Ahoa ja Väyrystä raiskausrikoksilla flirttailusta — Yle seurasi puoluejohtajien vaalitenttiä hetki hetkeltä (<https://yle.fi/uutiset/3-10713523>) linkki tarkistettu 17.1.2020

Yle 5.4.2019: Pedofilia ja grooming-ilmiö ovat nyt osa oppituntien aiheita kouluissa: ”Oppilailta itseltään kysytään, mitä sääntöjä pitäisi olla” (<https://yle.fi/uutiset/3-10718855>) linkki tarkistettu 26.11.2019

Yle 8.4.2019: Oulussa laajin seksuaalirikosvyyhti etenee syyttäjälle (<https://yle.fi/uutiset/3-10727699>) linkki tarkistettu 26.11.2019

Yle 9.4.2019: Oulussa nostettu ensimmäinen syyte laajimmasta seksuaalirikosvyyhdistä (<https://yle.fi/uutiset/3-10729622>) linkki tarkistettu 26.11.2019

Yle 5.6.2019: Poliisi ja tulli saivat oikeuden automaattiseen kasvojen tunnistamiseen ihmisvirrasta — lupa on, mutta laitteet puuttuvat (<https://yle.fi/uutiset/3-10815487>) linkki tarkistettu 16.3.2020

Yle 13.9.2019: Hovioikeus kovensi 22-vuotiaan miehen tuomiota: Oulussa Tuirassa tapahtunut raiskaus katsottiin törkeäksi (<https://yle.fi/uutiset/3-10970390>) linkki tarkistettu 26.11.2019

Yle 4.12.2019: Vuosi sitten selvisi, että useita lapsia on käytetty hyväksi Oulussa — siitä alkoivat tapahtumat, jotka muuttivat koko yhteiskuntaa (<https://yle.fi/uutiset/3-11092939>) linkki tarkistettu 16.12.2019